Biblioteca Polirom

Arturo Pérez-Reverte

În numele sângelui nespurcat

Aventurile căpitanului **Alatriste 2**

POLIROM

www.virtual-project.eu

ARTURO PÉREZ-REVERTE

Seria
AVENTURILE CĂPITANULUI ALATRISTE

Volumul II

ÎN NUMELE SÂNGELUI NESPURCAT

Original: *Limpieza de sangre* (1997)

Traducere din limba spaniolă de
ILEANA SCIPIONE

virtual-project.eu

Editura POLIROM
2007

Simboluri de onoare apar pe câmpu
de blazon; poeți și popi, hidalgi maturi,
Americi fabuloase, menine delicate,

galere în care sunt închiși mauri de vii,
spânzurători la drumul mare, aventuri
și lovituri de spadă prin colțuri de cetate.

Tomás Borrás, *Castilia*

• 1 • O aventură de-a seniorului de Quevedo

În acea zi au fost lupte cu tauri[1] în Piaza Mayor, piața mare de pe o latură a uliței mari, căreia i se spune Calle Mayor, dar locotenentului de alguazili Martín Saldaña, un soi de ipistat, i s-a feștelit petrecerea. Pe femeie o găsiseră într-o lectică, în fața bisericii San Ginés, strangulată și strângând între degete o punguță cu cincizeci de scuzi și niscaiva rânduri ticluite de mână și nesemnate: *Pentru liturghiile de sufletul ei*. O preacuvioasă, care se trezea cu noaptea în cap, dăduse peste ea și dusese vestea paracliserului, iar acesta parohului, care, după ce iertase cât ai clipi păcatele femeii, *sub conditione*, dăduse seamă Justiției. Când locotenentul de alguazili și-a făcut apariția în piațeta numită Plazuela de San Ginés, locuitorii din cartier și curioșii stăteau deja claie peste grămadă în jurul lecticii. Păreau în pelerinaj, așa că, până ce judele și grefierul au luat notă de pătăranie, străjerii au trebuit să-i țină la distanță, iar Martín Saldaña a putut arunca liniștit o privire leșului.

Saldaña se descurca mai întotdeauna cu mult sânge rece, de parcă avea mereu toată vremea de pe lume. Poate fiindcă era soldat bătrân (luptase și în Flandra, înainte ca muierea lui să-i dobândească, după cum umbla vorba, însemnele de locotenent), îndeobște căpetenia alguazililor din Madrid nu se prea omora cu slujba și-și făcea munca într-un ritm pe care un poet satiric, presbiterul Villaseca, îl numise în zece stihuri – un poem numit *décima* – chiar *mersul boului*, făcând neîndoios aluzie și la presupusu-i obicei de a primi una sau felurite lovituri. Orice-o fi fost și chiar de-i adevărat că în unele împrejurări era cam bleg, Martín Saldaña nu era nici cât negru sub unghie molâu la mânuitul spadei, al jungherului numit *daga*, al pumnalului ori al pistoloaielor bine ghintuite, pe care avea obiceiul să și le atârne la cingătoare, zăngănind amenințător din fierăraie. Însuși presbiterul Villaseca, poetul căruia, într-o noapte, îi croise cu spada, chiar în poarta casei lui, trei butoniere, la nici trei zile după ce *décima* distrugătoare fusese răspândită printre cei ce sporovăiau lângă biserica San Felipe, putea să dea mărturie de aceasta în purgatoriu, în iad ori unde mama naibii îl purtase soarta atunci.

Fapt e că, deși s-a uitat la leș pe îndelete, locotenentul de alguazili n-a făcut nicio scofală. Răposata, femeie în toată firea, mai aproape

de cincizeci decât de patruzeci de ani, purta o rochie largă din postav negru și văluri, care îi dădeau aerul unei jupânese ori al unei doamne de companie, dintre cele cărora li se mai spune și *dueñas*. În buzunarul adânc cât o desagă ținea un rozariu, o cheie și o iconiță crâmpoțită, cu Fecioara din Atocha, iar la gât avea un lanț de aur cu medalia Sfintei Águeda; trăsăturile ei te făceau să socoți că în tinerețe nu fusese deloc urâtă. N-avea alte urme de violență decât șnurul din mătase, care încă îi mai era răsucit în jurul gâtului, și gura deschisă în schimonoseala morții. După culoare și încremenire, au socotit că fusese strangulată cu o seară înainte, chiar în lectică, pe când se pregătea să intre în biserică. Punguța cu parale pentru liturghiile de sufletul ei ducea cu gândul ba la un ciudat simț al hazului, ba la o mare milă creștinească. La urma urmelor, în Spania neagră, abrașă și plină de contraste, peste care domnise Regele nostru catolic, don Felipe al IV-lea, și unde hârci pierdute și mardeiași necopți cereau în gura mare să se spovedească, doar ce-i atinsese o gură de pistol ori un vârf de spadă, un asasin pios nu era prea neobișnuit.

•

Martín Saldaña ne-a istorisit toată tărășenia în amurg. Poate ar trebui, mai curând, să lămuresc că a sporovăit despre ea cu căpitanul Alatriste, al cărui nume duce gândul la o aripă abătută ori la borul trist al pălăriei, când ne-am întâlnit în piața numită Puerta de Guadalajara, pe când veneam cu gloata din Piaza Mayor, iar Saldaña încheiase cercetarea răposatei, al cărei leș rămăsese la vedere în biserica Santa Cruz, adică a Sfintei Cruci, într-un coșciug pregătit pentru spânzurați, doar-doar o spune vreunul cine era. A pomenit-o doar în treacăt, cu gândul mai mult la îndârjirea taurilor din piață decât la crima care-i căzuse belea pe cap; fapt cum nu se poate mai de înțeles, dacă ținem seama că pe ulițele primejdiosului Madrid din acele vremuri erau tot mai multe leșuri și tot mai puține distracții cu tauri și *cañas*[{2}]. Aceste *cañas*, la care lua parte uneori chiar și Regele, seniorul nostru, erau tot mai fandosite, iar filfizonii și spilcuiții care se înfruntau, tot mai atrași de cordelușe, panglici și doamne decât de putința de a-și sparge capetele după cum voia Domnul; ce mai, nici ei nu mai erau ca-n vremea înfruntărilor dintre mauri și creștini și nici ca în timpurile când încă mai trăia bunicul tânărului nostru Rege, marele Felipe al II-lea. Cât despre tauri, în primele trei decenii ale veacului, *corrida* mai era încă marea pasiune a spaniolilor. Dintre cei șaptezeci de mii și mai bine de locuitori câți număra Madridul, două

treimi veneau în Piaza Mayor ori de câte ori erau lupte cu cornutele, cinstind curajul și iscusința cavalerilor care le înfruntau. Fiindcă pe atunci hidalgii, granzii de Spania și chiar bărbații prin vinele cărora curgea sânge regal nu șovăiau să vină în arenă pe cei mai buni armăsari, ca să-i rupă jungherul în cruce unuia venit de pe cine știe ce mal al Jaramei ori, cu picioarele bine înfipte în pământ, ca să-și căsăpească adversarul cu spada, în aplauzele nebune ale norodului, care stătea sub arcadele din piață, pe când curtenii, nunțiul și solii străini ședeau în balcoanele năimite pe douăzeci și cinci și chiar cincizeci de scuzi. Luptele erau apoi ridicate în slăvi în *coplas*, strofe de patru rânduri, și în alte soiuri de poeme; iar curtenii spirituali își ascuțeau limbile, îmbiindu-se la povești despre nobili viteji, care erau prea destui, și despre scutieri și bufoni, căci nici de ei nu duceam lipsă. La fel ca în istoria cu taurul urmărit de alguazil (ca și acum, și pe atunci Justiția nu se prea bucura de iubirea norodului), când cei prezenți trec de partea taurului:

Ăl cu coarne a avut dreptate
Să-l ia la goană pe alguazil.
Din patru coarne de pe-acolo
Cel puțin două erau în plus.

Să vă spun ceva, fără legătură cu astea: odată, amiralul de Castilia, care lupta călare cu o matahală de taur, l-a lovit din greșeală cu jungherul pe contele de Cabra – cum s-ar zice, „capră”. A doua zi, în locurile unde se adunau bășcălioșii Madridului la taclale, zburau aceste prea-gustate versuri:

Mai mult de-o mie au luptat cu gura,
iar Amiralul, primul, unicul de aur,
a înjunghiat un trecător de-a dura
când a făcut pe loc din capră taur.

Întorcându-ne iar la pomenita duminică a femeii moarte, la Martín Saldaña și la bătrânu-i prieten, Diego Alatriste, se-nțelege deci că primul îi lămurise celui de-al doilea din ce pricină nu ajunsese la luptele cu tauri și că, în schimb, cel de-al doilea îi istorisise amănunțit primului luptele la care majestățile lor, Regii, asistaseră din balconul Casei Pitarilor, iar căpitanul și cu mine din mijlocul

norodului, jos, ciugulind migdale și bobițe de cafea la umbra portalului Postăvarilor. Cei patru tauri fuseseră nici prea-prea, nici foarte-foarte, și atât contele de Puñoenrostro, cât și cel de Guadalmedina s-au ales cu jungherele rupte. Lui Guadalmedina îi răpusese calul unul de pe malul Jaramei, iar contele, cavaler cum nu se putea mai viteaz, îl zvârlise de pe cal, îi ologise și apoi îi ucisese cornuta din două spintecări zdravene de spadă, așa își câștigase fâlfâitul multor evantaie, admirația Regelui și surâsul Reginei. Care, umbla vorba, îl privea din cale-afară de mult, căci Guadalmedina era chipeș și tras prin inel. Dar chichirezul cel mai pitoresc a fost ultimul taur, care a tăbărât pe garda regală. Fiindcă, domniile voastre trebuie să știți, cele trei gărzi – spaniolă, nemțească și de arcași – stăteau aliniate, cu halebardele în poziție de drepți, sub loja regală, grămădite lângă o barieră pe care n-aveau voie s-o deschidă, nici chiar dacă taurul se apropia cu țeluri otomane. De astă dată, taurul îi înghesuise peste poate și, când unul din Ceuta îi pusese halebarda în bot, îl luase la plimbare prin piață, înfipt în vârful unui corn, pe un soldat neamț, mare și blond, care-și borâse mațele între nenumărate *Himmel* și *Mein Gott* și căruia au trebuit să-i dea neîntârziat sfânta împărtășanie chiar în piață.

— Își călca mațele în picioare ca și sublocotenentul din Ostende, a încheiat Diego Alatriste. Îți mai aduci aminte? Când cu al cincilea asalt al redutei Calului... Ortiz ori Ruiz îl chema, parcă. Ori cam așa ceva.

Martín Saldaña a încuviințat, mângâindu-și barba căruntă, de soldat bătrân, pe care și-o lăsase tocmai ca să nu i se mai vadă fața crestată în urmă cu douăzeci de ani, pe când veacul n-avea decât vreo trei ori patru, chiar când luau cu asalt zidurile Ostendei. Saldaña, Diego Alatriste și alți cinci sute de războinici, printre care și Lope Balboa, tatăl meu, ieșiseră din tranșee de cum se crăpase de ziuă; o luaseră la goană pe rambleu în sus, în frunte cu căpitanul don Tomás de la Cuesta, lângă care alerga sublocotenentul ăsta, Ortiz, Ruiz ori cum naiba l-o mai fi chemat, care purta stindardul cu crucea Sfântului Andrei, iar, înainte de a începe să urce pe parapet, ocupaseră, folosindu-se doar de tăișul armelor albe, primele tranșee olandeze, pe când dușmanii zvârleau în ei cu ce le venea la îndemână, pierduseră vreo jumătate de ceas pe ziduri, se luptaseră în junghere sub foc încrucișat de muschete, și chiar atunci li se brăzdaseră lui Martín Saldaña obrazul și lui Diego Alatriste

sprânceana stângă, iar sublocotenentului Ortiz ori Ruiz un foc de flintă îi scosese pe nepusă masă mațele din vintre, de și le târâia prin țărână tot dând să iasă cât mai grabnic din luptă; cu toate că încercase să și le țină cu mâna, nu izbutise, fiindcă pe loc îi și veniseră de hac cu alt glonț, de astă dată în țeastă. Când, sângerând ca Domnul Iisus pe Cruce, căci avea și el rănile lui, căpitanul De la Cuesta zisese „domnilor, am făcut ce-am putut, dar acum va să dăm bir cu fugiții, luându-ne picioarele la spinare și cine poate să-și salveze pielea”, tata și un soldat aragonez, scundac și tare ca piatra, unul de-i zicea Sebastián Copons, făceau de-acum cale întoarsă în tranșeele spaniole cu Saldaña și Diego Alatriste, deși toți olandezii de pe lume trăgeau în ei de pe ziduri cu archebuzele; dar ei fugeau de mâncau pământul, când răstindu-se la Dumnezeu și la Maica Preacurată, când încredințându-Li-se Lor, ceea ce la ceas de asemenea primejdie e cam tot aia. Dar pe unul tot l-au ținut ficații și a adus steagul bietului Ortiz ori Ruiz, în loc să-l lase pe bastionul ereticilor lângă hoiturile lui și ale celorlalți două sute de soți, care n-aveau să ajungă nici la Ostende, nici în tranșee, nici altundeva.

— Ortiz, mi se pare, a hotărât în cele din urmă Saldaña.

Dar peste un an îi răzbunaseră din plin pe sublocotenent, pe ceilalți două sute și pe cei ce-și lăsaseră pielea pe-acolo în asalturile dinainte și de după reduta Calului, când, în cele din urmă, la a opta ori a noua încercare, Saldaña, Alatriste, Copons, tata și ceilalți veterani din acel *Tercio*{3} *Viejo* din Cartagena au izbutit să ajungă cu chiu, cu vai pe zid, iar olandezii s-au pus să strige ba *srinden*, *srinden*, care mi se pare că înseamnă „prieteni” ori „tovarăși”, ba *veijiven ons over* ori cam așa ceva, adică „ne predăm”. Atunci a zis căpitanul De la Cuesta, care se uita ca mâța în calendar la limbile străine, dar avea o ținere de minte teribilă, că „nici *srinden*, nici *veijiven*, nici mama care i-a făcut unde-a-nțărcat dracu’ bălaia, domnilor, țineți bine minte, niciun eretic să nu rămână viu aici în redută”, și tot atunci Diego Alatriste și ceilalți au arborat pe bastion bătrânul și ciuruitul stindard cu crucea Sfântului Andrei, chiar cel purtat de bietul Ortiz înainte de a da ortul popii, călcând pe propriile mațe, pe când sângele olandez le șiroia pe tăișurile jungherelor și spadelor, până la coate.

— Mi-au spus că ai să te întorci acolo, a zis Saldaña.

— Poate că da.

Deși încă mai eram uimit de tauri, iar privirile îmi lunecau după cei care ieșeau din piață și o luau pe Calle Mayor, după doamnele și

cavalerii care porunceau „trage careta” și suiau în călești, gentilomii călare și spilcuiții care se duceau spre San Felipe ori spre Palat, am tras cât se putea de atent cu urechea la spusele locotenentului de alguazili. În acel an, 1623, al doilea din domnia tânărului nostru Rege don Felipe, reînceperea războiului din Flandra înghițea tot mai multe parale, *tercios* și bărbați. Generalul don Ambrosio Spínola recruta războinici în întreaga Europă și sute de veterani ardeau de nerăbdare să se înroleze sub vechile stindarde. Acel *tercio* din Cartagena, decimat la Julich, când murise și tata, total distrus peste un an, la Fleurus, se refăcea și avea s-o apuce în curând pe Drumul Spaniol, ca să ia parte la asediul fortăreței Breda, ori Bredá, cum pronunțam noi pe atunci. Deși rana de la Fleurus nu i se lecuise pe de-a-ntregul, aveam știință că Diego Alatriste se întâlnise cu vechii lui tovarăși de luptă tocmai pentru a-și pregăti revenirea în oaste. În ultimul timp, în pofida modestei lui profesii de spadasin năimit, ori poate că tocmai din pricina ei, căpitanul își câștigase dușmani puternici la Curte. Nu era deci prea nesăbuit să stea o vreme cât mai departe de ei.

— Poate că-i mai bine așa – Saldaña l-a privit semnificativ pe Alatriste. Madridul a ajuns primejdios… Iei băiatul cu tine?

Treceam spre Puerta del Sol, inima Madridului, croindu-ne drum prin mulțime și pe lângă dughenele închise ale argintarilor. Căpitanul m-a privit scurt și a făcut un gest nelămurit.

— Poate-i prea necopt, a zis.

Locotenentul de alguazili a zâmbit ușor în barbă. Admiram țevile lucioase ale pistoalelor ce-i atârnau la cingătoare, lângă jungher, și spada cu garda lată proptită în pieptarul din piele de bivol, care-l apăra de loviturile de șuriu obișnuite meseriei, iar el mi-a pus mâna lată și puternică pe cap. Mâna asta, mi-a dat prin minte, a strâns-o cândva pe a tatei.

— Nu prea necopt pentru unele, cred – zâmbetul lui Saldaña s-a luminat, între vesel și parșiv; isprăvilor mele, de când cu aventura celor doi englezi, li se dusese vestea până la el. Doar și tu te-ai înrolat la vârsta lui.

Era adevărul gol-goluț. În urmă cu mai bine de un sfert de veac, la treisprezece ani și după ce abia deprinsese cele patru operații, sensul și ceva latină, Diego Alatriste, al doilea fiu al unei familii de hidalgi de țară, își luase tălpășița de la școală și de acasă. Însoțit de un prieten, ajunsese la Madrid și se înrolase, doar fiindcă se dăduse mai

în vârstă, ca paj tambur într-un *tercio* care pleca spre Flandra, în frunte cu infantele cardinal Alberto.

— Alea erau alte vremuri, a replicat căpitanul.

Se dăduse deoparte, făcând loc unor tinere, două fete de lux după aparențe, însoțite de doi admiratori. Saldaña, care părea să le știe, și-a scos pălăria nu fără oarece ironie, iar cei doi filfizoni l-au privit furibunzi. Dar supărarea li s-a alinat ca prin minune când au văzut ce de-a mai fiare căra la centiron locotenentul de alguazili.

— Aici ai dreptate, a zis Saldaña, nostalgic. Alte vremuri, alți oameni.

— Și alți regi.

Cu ochii pierduți în urma celor două tinere, locotenentul de alguazili s-a întors spre Alatriste, tresărind ușor și aruncându-mi o privire piezișă.

— Ei, Diego, nu mai vorbi așa în fața băiatului – s-a uitat într-o parte și-ntr-alta a uliței, stânjenit. Și nu mă compromite, pentru numele Domnului. Nu uita că reprezint Justiția.

— Nu te compromit. Nicicând nu mi-am lipsit Regele, oricare a fost, de stima cuvenită. Dar am slujit trei monarhi și-ți spun că-s regi și regi – Saldaña și-a mângâiat barba Dumnezeu mi-e martor.

— Lăudat fie Domnul ori cine-ți place ție – locotenentul de alguazili mi-a aruncat altă privire neliniștită și s-a întors iar spre Alatriste. Am observat cum, din instinct, își sprijinise o mână pe mânerul spadei. Doar nu-mi cauți ceartă, așa-i, Diego?

Căpitanul nu i-a dat niciun răspuns. Ochii lui albaștri-verzui îi înfruntau privirea, neînfricați sub borul lat al pălăriei. Saldaña, care se îndreptase oleacă de spate, căci era viguros și robust, dar mai scundac, se oprise în fața lui și se înfruntau îndeaproape, două chipuri tăbăcite, de soldați bătrâni, spuzite de riduri fine și cicatrice. Unii trecători i-au privit, curioși. În Spania răzvrătită, ruinată și mândră (fiindcă, într-adevăr, doar mândrie mai aveam pe fundul buzunarelor), nimeni nu accepta vorbe aruncate în vânt și chiar prieteni intimi erau în stare să scoată șuriul pentru o vorbă de ocară ori o dezmințire:

A glăsuit, trecut, privit și-a zis nerușinat
câte ceva la întâmplare prin locuri fără șir
un filfizon cu chipul la vedere ori mascat,
și-ntr-o clipită poiana toată s-a făcut turnir.

Doar trei zile mai înainte, chiar pe Paseo del Prado, un surugiu al marchizului de Novoa băgase de șase ori jungherul până-n prăsele în stăpânu-său, care-l făcuse țărănoi; de astfel de pătăranii, doar pentru un „dă-te mai încolo”, auzeai mai mereu. Așa că o clipă am crezut că Saldaña avea să tragă arma din teacă, iar cei doi aveau să se lupte în spade. Dar nici vorbă. Căci, dacă, în exercițiul autorității, locotenentul de alguazili era foarte bine în stare – așa cum o dovedise și înainte – să-și trimită la galere un prieten și chiar să-i ia viața, la fel de adevărat era că nicicând nu apelase la Justiție în răfuielile cu Diego Alatriste. Această etică încurcată era la modă printre acei oameni de bronz, și chiar eu, care m-am învârtit printre ei în tinerețe, mărturisesc că la golanul cel mai lipsit de suflet ori la cel mai netrebnic și nemernic soldat năimit am găsit mai mult respect pentru obiceiurile și regulile nescrise decât la cei pe care îi credeam oameni de onoare. Martín Saldaña era din spița lor și-și încheia certurile în înfruntări directe, fără să se ascundă după autoritatea regelui și fără să umble cu fofârlica. Dar, fie numele Domnului lăudat, totul se spusese pe șoptite, iar vechea prietenie dintre veterani, aspră și ursuză, nu era amenințată nici de afronturi publice, nici de ocări fără leac. Oricum ar fi fost, după *corrida*, când tot Madridul se scurgea pe-acolo, Calle Mayor nu era locul cel mai nimerit să te împiedici nici în vorbe, nici în săbii, nici în nimic. S-a liniștit brusc, iar în privirea întunecată cu care încă îl mai înfrunta pe căpitanul Alatriste mi s-a părut că întrezăresc licărul unui surâs.

— Într-o zi au să te dea gata, Diego.

— Poate că da. Și poate ai s-o faci chiar tu.

De astă dată, pe sub mustața deasă de soldat, a zâmbit Alatriste. Și l-am văzut pe Saldaña dând din cap cu hazlie descurajare.

— Mai bine să schimbăm vorba, a zis.

Ridicase ușurel mâna, cu un gest scurt, aproape stângaci, aspru și prietenesc totodată, a atins o clipă umărul căpitanului.

— Hai, fă-mi cinste cu un păhărel!

Asta a fost tot. După câțiva pași, ne-am oprit la Spelunca Fierarilor, plină ochi, ca mai mereu, de lachei, scutieri, hamali cu coșuri și bătrâne gata să se năimească însoțitoare, mame ori mătuși. O slujnică a pus pe masa pătată de poșirci două ulcele cu Valdemoro, căruia Alatriste și locotenentul i-au făcut seama repede și degrabă, fiindcă vorbăria le dăduse pinteni la sete. Eu, care n-aveam nici

paisprezece ani, a trebuit să mă mulțumesc cu un pahar de apă din cofă, deoarece căpitanul nu-mi îngăduia să încerc vinul decât în supa cu crutoane cu care obișnuiam să ne punem burta la cale dimineața – n-aveam întotdeauna firfirici pentru ciocolată – ori când nu-mi mergea prea bine cu sănătatea, ca să-mi recapăt bujorii din obraji. Deși Caridad Lebrijana, muiere din Lebrija, mă răsfăța pe ascuns cu felii de pâine muiate în vin și presărate cu zahăr, de care eram iubitor peste poate, în lipsa firfiricilor cu care să-mi cumpăr zaharicale. Cât despre vin, căpitanul zicea că în viață am să tot beau până n-oi mai putea, dacă tocmai oi vrea. Și că așa ceva nu era nicicând prea târziu pentru un bărbat; mai zicea și că nu puțini dintre bărbații dintr-o bucată pe care îi cunoscuse sfârșiseră înecați în licoarea lui Bacchus; dar le spunea toate mai pe îndelete, cred că le mai istorisise, căci Diego Alatriste nu era vorbă-lungă și adesea zicea mai multe în tăcere decât cu glas tare. E adevărat însă că mai târziu, când am ajuns și soldat, și alte alea, am băut uneori peste măsură. Am crescut deprinzând bine băutul, care pentru mine n-a fost nicicând un obicei prost (am avut altele și mai rele), ci un imbold și un antren de moment. Socotesc că-mi datorez cumpătarea căpitanului Alatriste, cu toate că-n predici nu excela nicicând prin propria-i pildă. Din contră, îmi aduc bine aminte de lungile-i beții pe mutește. Spre deosebire de alții, când avea companie, nu se întrecea cu băutura și nu se cherchelea de bucurie. Bea tihnit, îndârjit, melancolic, iar când vinul îi urca la cap, închidea gura și fugea de prieteni. Ori de câte ori mă gândesc la el beat, mi-l amintesc singur, în căscioara noastră din Calle del Arcabuz, adică strada archebuzei, în ograda care dădea chiar în dosul Tavernei Turcului, nemișcat în fața ulcelei, stacanei ori garafei; cu ochii țintă la peretele unde-i atârnau spada, pumnalul și pălăria, de parcă i se iscau sub ochi imagini pe care doar el și tăcerea lui încăpățânată le puteau izvodi. După cum își strâmba gura sub mustața de veteran, jur că vedeniile nu erau dintre cele pe care bărbații le văd ori retrăiesc cu plăcere. De-i adevărat că fiecare își duce cu sine propriile năzăriri, ale lui Diego Alatriste y Tenorio nici nu erau servile ori amabile, nici nu ofereau o companie plăcută. Dar, așa cum l-am auzit spunând cândva, dând din umeri în felul lui atât de unic, ce părea să îmbine resemnarea cu indiferența, orice bărbat dintr-o bucată poate alege cum și unde să moară, dar nimeni nu alege ce să-și amintească.

•

Sporovăiala dădea în clocot la San Felipe. Treptele și terasele bisericii care mărginea pe o latură Calle Mayor gemeau de bărbați care tăifăsuiau, se plimbau, salutându-și cunoscuții, ori își puneau coatele pe zaplazurile dintre gradene, privind trăsurile și trecătorii de pe stradă. Acolo și-a luat Martín Saldaña rămas-bun de la noi; dar n-am rămas prea mult singuri, căci aproape imediat i-am întâlnit pe Fadrique Chiorul, spițerul din Puerta Cerrada, piața închisă, și Pérez Diaconul: fuseseră la tauri, care le plăcuseră cu asupra de măsură. Fiind cel mai aproape, Diaconul se dusese să ierte păcatele soldatului neamț pe care unul de pe malul Jaramei îl lăsase lat. Iezuitul lămurea amănunțit cele petrecute, istorisind că, tânără și frumoasă cum era, Regina se îmbujorase sfioasă în lojă, iar Regele o luase galant de mână, ca să-i dea curaj. Orice-ar fi fost, Regina rămăsese în Casa Pitarilor și nu se retrăsese, așa cum credeau mulți; norodul prețuise gestul și, de cum se ridicaseră Regii, la sfârșit, îi ovaționase cu dragoste, iar al patrulea Felipe, tânăr și gentilom, răspunsese scoțându-și o clipă pălăria.

V-am mai istorisit, domniile voastre, că în primele trei decenii din veac madrilenii mai aveau încă, în ciuda șmecheriei și hazului lor de la natură, o oarecare candoare în fața unor asemenea gesturi făcute de cei care întruchipau monarhia. Cu vremea, dezastrele aveau să facă din ea deziluzie, pică și rușine. Dar în anii despre care vă istorisesc, Regele nostru era tânăr, iar Spania, deși distrusă și rănită de moarte drept în inimă de-acum, încă mai păstra aparențele, sclipiciul și manierele. Tot mai eram și am mai fost așa o vreme, până am ajuns la ultimul soldat și ultima băncuță ori, cum ziceam noi, *maravedí*. Olanda ne ura, Anglia ne știa de frică, otomanii se purtau cu mănuși cu noi, Franța lui Richelieu scrâșnea din dinți, Sfântul Părinte ne primea cu mare precauție trimișii gravi și îndoliați și toată Europa tremura la trecerea bătrânelor *tercios*, care continuau să fie cea mai bună infanterie a lumii, ca și cum în tobe le bătea dracul în persoană. Iar eu, care am trăit acei ani și cei ce le-au urmat, mă jur în fața domniilor voastre că în acel veac încă mai eram ca nimeni alții. Când, la sfârșit, în imperiul unde nu apunea nicicând, a apus soarele, care trecuse peste Tenochtitlán, Pavia, San Quintín, Lepanto și Breda, amurgul s-a roșit de sângele nostru și al dușmanilor; ca în ziua când, la Rocroi, am lăsat într-un franțuz jungherul căpitanului Alatriste. Veți spune că ar fi fost mai nimerit ca noi, spaniolii, să ne fi pus toate strădaniile și bravura în edificii onorabile, în loc să ni le fi risipit în

războaie fără niciun înțeles, pătăranii picarești, corupție, himere și apă sfințită. E cât se poate de adevărat. Dar eu vă zic ce-a fost. În afară de asta, nu toate semințiile sunt destul de mintoase ca să aleagă ce-i mai nimerit ori să-și decidă soarta și nici atât de cinice ca să-și afle scuze temeinice față de Istorie și de sine. Iar noi am fost sub vremuri: nu noi am ales să ne naștem și să trăim în Spania, când măreață, când josnică, menită de soartă; dar a fost țara noastră. Ea e patria nefericită – ori cum naiba i-or zice acum – pe care, de-mi place ori nu, o am în sânge, în ochii obosiți și în minte.

•

Îl am în minte, de parcă a fost ieri, pe don Francisco de Quevedo{4}, la picioarele gradenelor de la San Felipe. Purta, ca mai mereu, haine de un negru riguros, în afara gulerului alb, apretat, și a crucii roșu a Ordinului lui Santiago, din stânga pieptarului; deși după-amiaza era însorită, purta pe umeri capa lungă sub care își ascundea șchiopătatul: o pelerină neagră, al cărei postav sălta la spate peste teaca spadei, pe al cărei mâner își odihnea neglijent mâna. Ținându-și pălăria în mână, tăifăsuia cu câțiva cunoscuți, iar ogarul unei doamne îi dădea târcoale, lingându-i chiar mănușa dreaptă. Lângă scărița caretei, frumoasa sporovăia cu doi cavaleri. Ogarul ba venea, ba se ducea, iar don Francisco profita și-i mângâia capul, aruncându-i doamnei priviri iuți și cuviincioase. Ogarul s-a dus la stăpână-sa, purtându-i parcă mesajul unei mângâieri, iar ea l-a răsplătit cu un surâs și-un fâlfâit de evantai, primite de don Francisco cu o ușoară înclinare a capului, pe când își prindea arătătorul și degetul mare în mustața țeapăn răsucită. Poet, spadasin și faimoasă minte ascuțită a Curții, don Francisco se arăta, când încă mai era în putere, căci atunci l-am cunoscut, ca prieten al căpitanului Alatriste și bărbat galant, cu mare trecere la doamne. Stoic, lucid, sarcastic, curajos, fercheș, chiar dacă șontorog, bărbat de bine, cu tot caracterul urât, darnic cu prietenii și neîndurător cu dușmanii, își mântuia la fel de bine adversarul și cu două catrene, și cu o lovitură de spadă dată pe malul Luncii, putea să seducă o doamnă și cu un gest amabil, și cu un sonet, ori să se înconjoare de filosofi, doctori și învățați dornici de conceptele plăcute și de tovărășia lui. Chiar bunul don Miguel de Cervantes, cel mai mare geniu din toate vremurile, orice-ar zice ereticii de englezi cu Shakespeare al lor cu tot, nemuritorul Cervantes, care-i de-acum la dreapta Tatălui, căci și-a pus piciorul în scară și și-a dat duhul cui l-o fi dat, suind la cer doar

cu șapte ani înaintea faptelor pe care mă îmbii să vi le istorisesc, îl pomenise pe don Francisco, spunând că era un poet teribil și un cavaler desăvârșit, în stihuri cărora li s-a dus buhul:

E spaima tăntălăilor ce scriu poeme
și cu piciorul va goni de prin Parnas
pe poetaștrii așteptați de car' se teme.

Fapt e că în acea seară seniorul de Quevedo stătea, cum îi era în obicei, pe gradenele de la San Felipe, iar Madridul se scurgea pe Calle Mayor, după tauri, care cu siguranță nu-i prea plăceau; văzând că-și făcea apariția căpitanul Alatriste, întovărășit de Pérez Diaconul, Fadrique Chiorul și de mine, și-a luat adio cu multă politichie de la soții lui. Nici pe departe nu bănuiam eu cât de mult avea să ne complice viețile acea întâlnire, punându-le în primejdie pe ale tuturor, dar mai presus de toate pe a mea, și ce mult îi place Sorții să încurce cât mai ciudat oamenii, treburile și primejdiile ce-i amenință. Dacă în acea seară, când don Francisco se apropia de noi afabil ca îndeobște, cineva ar fi zis că enigma femeii care fusese găsită moartă dis-de-dimineață avea să ne privească și pe noi, zâmbetul cu care l-a salutat pe poet i-ar fi înghețat căpitanului pe buze. Dar nicicând nu se știe ce vor zarurile, iar ele se duc de-a dura înainte să ne dăm noi seama.

•

— Aș vrea să-ți cer o favoare, a spus don Francisco.

Între seniorul de Quevedo și căpitanul Alatriste, atari purtări n-aveau niciun temei; așa s-a și vădit în privirea – aproape un reproș – pe care i-a aruncat-o căpitanul auzindu-l. Ne luaserăm rămas-bun de la iezuit și spițer și ne plimbam pe lângă coviltirele tarabelor care înconjurau fântâna Buen Suceso din Puerta del Sol, pe ghizdul căreia feluriți pierde-vară ascultau susurul apei ori priveau fațadele bisericii și Spitalului Regal. Amândoi mergeau alături în fața mea și-mi amintesc hainele negre ale poetului, pelerina de pe braț, pieptarul sobru de culoare brună, gulerul mic și răsfrânt, nădragii strâmți din piele, închiși cu nasturi, ca și cingătoarea de care atârnau spada și jungherul căpitanului, pe când cei doi își croiau drum prin mulțime, în lumina șovăielnică a amurgului.

— Îți rămân îndatorat peste poate, don Francisco, că mi-ai îndulcit hapul, a zis Alatriste. Așa că, de nu ți-e cu supărare, sări direct în

actul doi.

S-a auzit râsul chițcăit al poetului. Nu cu mult timp în urmă, la câțiva pași de locul unde eram și tocmai în actul doi al unei comédii de Lope, într-o încăierare urâtă, don Francisco îi sărise căpitanului în ajutor, făcând să cadă grindină de răni, când cu aventura celor doi englezi.

— Am niște prieteni. Oameni pe care îi stimez. Și vor să-ți vorbească.

S-a întors să vadă dacă trăgeam cu urechea; s-a liniștit, se pare, când mi-a văzut privirea hălăduind aiurea prin piață. Dar eu îi ascultam spusele cu băgare de seamă. În Madridul și Spania de atunci, mintea unui puști deștept se cocea în doi timpi și trei mișcări; iar eu, cu toate că n-aveam prea mulți ani, eram isteț, că nu dăunează, ba din contră, în viață, nu-i rău să știi, ci să arăți că știi. Și-i la fel de primejdios să fii indiscret, arătând că știi prea mult, dar și să faci prostia de a ști prea puțin. E bine să te ferești de muzică, înainte de începerea dansului.

— Asta sună a conflict, spunea căpitanul.

Era un fel de-a zice, firește. În meseria lui Diego Alatriste, conflictele se întâmplau îndeobște pe ulițe întunecate și fiece lovitură de spadă avea prețul ei. O tăietură pe față, o ureche zburată unui creditor ori admiratorului soației legitime, un glonț zburat chiar de pe buza pistolului ori o sabie de Toledo băgată de-o palmă în gât, toate aveau un preț bine stabilit. Chiar acolo, în piață, puteai găsi cel puțin o duzină de meseriași pe care să-i năimești la asemenea prețuri.

— Da, a consimțit poetul, potrivindu-și ochelarii. Unul bine plătit, cu siguranță.

Diego Alatriste l-a privit lung. Câteva clipe, pe profilul vulturesc cu borul lat al pălăriei, a strălucit singura-i pată de culoare, pana roșie, ponosită.

— Ce mai, se vede că vrei să mă superi, don Francisco, a zis în cele din urmă. Ai pretenția să iau parale pentru serviciul pe care ți-l fac?

— Nu-i vorba despre mine. Un tată și flăcăii lui sunt la ananghie. Mi-au cerut sfatul.

Din vârful fântânii din lapislazuli și alabastru, Mariblanca ne urmărea pașii, iar la picioarele ei apa susura în țevi. Ultima lumină lâncezea. Soldați și mardeiași de mai mare spaima, cu mustăți uriașe și spade cât casa, se opreau răscrăcărați, făcând pe vitejii, sporovăiau în cete lângă portalurile închise ale dughenelor de mătăsuri,

postavuri și cărți ori luau gustări prin spelunci janghinoase, instalați la botul calului pe tarabele din piață, printre care forfoteau orbi, cerșetori și ștoarfe cu pelerinele scurtate. Unii soldați erau cunoscuți de-ai lui Alatriste; l-au salutat de departe, iar el le-a răspuns, distrat, atingând scurt borul pălăriei.

— Domnia ta ai ceva de-a face cu istoria asta?

Don Francisco a făcut un gest nelămurit.

— Doar pe departe. Dar, din pricini pe care ai să le înțelegi curând, trebuie să merg până la capăt.

Ne-au tăiat calea doi mardeiași cu mustăți în furculiță și priviri sașii, care hăimănăleau prin fața grilajului ce apăra pridvorul de la Buen Suceso. Pe acolo și pe Calle Montera, ulița care urma, hăimănăleau militari și fanfaroni, ploua cu încăierări, iar grilajul bisericii se încuia, pentru ca, după un duel, spadasinii fugari să nu se sustragă Justiției, ascunzându-se în lăcașul sfânt; căci spuneau eufemistic că se retrăgeau, sustrăgeau ori fofilau.

— E cu primejdie?

— Mare.

— Va trebui să ne batem, îmi închipui.

— Trag nădejde că nu. Dar sunt primejdii și mai mari ca simpla înjunghietură.

Căpitanul a făcut câțiva pași, privind tăcut turla mănăstirii Victoria, care se ridica în spatele caselor înguste dintr-un capăt al pieței, unde începea șoseaua San Jerónimo. N-aveai cum umbla prin oraș fără să dai de biserici.

— Și de ce nu? a întrebat în cele din urmă.

Don Francisco a râs iar ușurel, ca mai înainte.

— Ei, drăcia dracului, a zis. Fiindcă îmi ești prieten. Și unul dintre cei ce nu se pricep la spânzurat, oricât și-ar da silința să fie călăi, grefieri și notari.

Gânditor, Alatriste și-a pus două degete peste gulerul mare, răsfrânt.

— O luptă bine plătită, ai spus.

— Chiar așa.

— De domnia ta?

— Pune-ți pofta-n cui. Eu nu pot străluci, decât dacă iau foc.

Alatriste și-a mângâiat gâtul.

— Ori de câte ori mi se propune o încăierare bine plătită trebuie să-mi bag gâtul în lațul călăului.

— Așa-i și de astă dată, a admis poetul.

— Pe sângele Mântuitorului, dar veselă îmbogățire îmi mai oferi.

— Aș fi mișel să te mint.

Căpitanul s-a uitat ironic la seniorul de Quevedo.

— Și cum de-ai dat de așa necaz, don Francisco? Tocmai acum, când ai recâștigat favorurile Regelui, după lunga dizgrație de lângă ducele de Osuna…

— Păi, asta-i, amice, s-a văicărit poetul. Blestemat fie hazul unor asemenea întâmplări. Dar sunt angajamente și cazuri. Mi-e onoarea în joc.

— Zici că și capul.

De astă dată don Francisco a privit mucalit la Diego Alatriste.

— Și al domniei tale, căpitane, dacă te hotărăști să-mi stai alături.

Amândoi știau că acel „dacă te hotărăști” n-avea rost. De pe buzele căpitanului nu s-a șters zâmbetul gânditor, iar el a privit într-o parte și în alta, a ocolit un morman de gunoaie care duhneau, a salutat distrat o femeie prea decoltată, care îi făcuse cu ochiul de pe estrada unui birt, și în cele din urmă a dat din umeri.

— De ce-aș face-o? Bătrânul meu *tercio* se duce curând în Flandra și mă gândesc tot mai des să schimb aerul.

— De ce-ai face-o? – Don Francisco și-a mângâiat, gânditor, mustața și ciocul. Sincer să fiu, habar n-am. Poate pentru că, atunci când un prieten e la ananghie, nu ne mai rămâne decât să ne batem.

— Să ne batem? Acum o clipă erai convins că nu vor fi încăierări.

S-a întors și l-a privit atent. Deasupra Madridului, cerul se întuneca; venind de pe străduțele murdare care dădeau în piață, primele umbre ne tăiau calea. Lucrurile și trecătorii își pierdeau treptat forma. Pe o tarabă, s-a aprins un felinar. Lumina a lucit în ochelarii lui don Francisco, sub fetrul pălăriei.

— Și-i adevărat, a zis poetul. Dar, dacă are să iasă prost, din afacere n-are să lipsească zăngănitul spadelor.

A râs, tot ușurel, fără prea mult umor. La urmă, am auzit și râsul lui Alatriste. Amândoi au tăcut mâlc. Iar eu, uimit de cele auzite, cu înflăcărarea celui ce se știe dus spre noi pățanii și primejdii, le-am urmat siluetele negre și tăcute. Apoi don Francisco și-a luat rămas-bun, iar căpitanul Alatriste a rămas o vreme singur, neclintit și tăcut în beznă, iar eu n-am îndrăznit nici să mă apropii, nici să-i spun vreo vorbă. A stat așa, de parcă m-ar fi uitat, până când clopotele bisericii Victoria au bătut nouă ceasuri.

• 2 • Gâtul și funia

Au sosit a doua zi de dimineață. Am auzit trosnind scara dinspre ogradă sub pașii lor, iar când m-am dus să deschid, căpitanul era deja în pragul ușii, în cămașă și foarte serios. Am văzut că în timpul nopții își curățase pistoalele, iar unul stătea încărcat chiar pe masă, sub bârna de care, agățată într-un cui, îi atârna cingătoarea cu spada și jungherul.

— Du-te să faci o plimbare, Íñigo.

L-am ascultat și am ieșit în vestibul, dar acolo am dat nas în nas cu don Francisco de Quevedo, care urca ultimele trepte, însoțit de trei cavaleri, pe care se făcea că nu-i cunoaște. Am observat că nu folosiseră ușa ce dădea în Calle del Arcabuz, ci pe cea prin care ograda comunica cu taverna de-o ținea Caridad Lebrijana și care dădea în Calle de Toledo, mai umblată și, deci, mai discretă. Don Francisco m-a îmbrățișat cu dragoste înainte de a intra, iar eu am luat-o prin galerie, după ce am aruncat o privire soților lui. Un bărbat în vârstă, cu părul alb și bogat, și doi flăcăi, unul de optsprezece, unul de douăzeci și ceva de ani, băieți buni, cam semănau între ei, de parcă erau frați ori rude. Cei trei purtau haine de voiaj și păreau străini.

Jur, domniile voastre, că am fost mereu cuviincios și discret. Nu-s băgăcios, cum nu eram nici atunci. Dar la treisprezece ani lumea e un teatru vrăjit, din care niciun băietan nu vrea să piardă nimic; să punem și vorbele schimbate de seniorul de Quevedo cu căpitanul Alatriste, pe care cu o seară mai înainte le prinsesem din zbor. Așa că, pentru a vă dovedi adevărul istoriei mele, trebuie să mărturisesc că am dat ocol galeriei din curte, m-am suit pe acoperiș cu iscusința tinereții necoapte și, lunecând pe o streașină până la geam, am intrat iar în casă, m-am fofilat cu mare grijă în odaia mea și m-am lipit de perete în golul unei nișe, lângă o crăpătură prin care puteam vedea și auzi tot ce se petrecea alături. Am căutat să nu fac zgomot, căci eram hotărât să nu pierd niciun amănunt al pătăraniei în care, după spusa lui don Francisco, și Diego Alatriste, și el își puneau pielea la bătaie. Nu știam, fir-aș să fiu, că și eu eram cât pe-aci s-o pierd pe a mea.

— Atacarea unei mănăstiri se pedepsește cu moartea.

Don Francisco de Quevedo a încuviințat pe mutește și a tăcut

mâlc. De când îi prezentase, stătea deoparte, lăsând vizitatorii să glăsuiască. Vorbise cel mai în vârstă. Stătea la masă, unde se aflau pălăria lui, o stacană cu vin de care nu se atinsese nimeni și pistolul căpitanului. Tocmai el a vorbit iar:

— Primejdia-i neîndoioasă, a zis. Dar nu-i altă cale să-mi salvez fiica.

Când don Francisco îl prezentase, voise să-și zică numele, deși Diego Alatriste insistase că n-avea nevoie. Don Vicente de la Cruz era un bătrân cavaler din Valencia, în trecere pe la Curte, slab, cu părul și barba albe. Avea, probabil, peste șaizeci de ani, dar picioarele îi erau viguroase, iar mersul țeapăn încă. Fiii îi semănau nespus la chip, deși cel mare abia se apropia de douăzeci și cinci de ani. Erau don Jerónimo și don Luis. Ultimul era mai tânăr; deși foarte dezghețat, nu avea mai mult de optsprezece ani. Purtau haine simple, de călătorie și vânătoare: costum din dimie neagră tatăl, pieptare din postav albastru și verde-închis fiii, cu banduliere și fireturi din piele întoarsă. Toți purtau spade și junghere la cingătoare, părul foarte scurt, iar aceeași privire deschisă le sublinia aerul de familie.

— Cine-s monahii? a întrebat Alatriste.

Stătea în picioare, rezemat de-o bârnă din perete, cu degetele mari vârâte în cingătoare, dar nu socotise încă urmările pe care le putea avea tot ce auzise. De fapt, se uita mai mult la seniorul de Quevedo decât la oaspeți, parcă întrebându-l în ce mama naibii îl băga. Sprijinit de fereastră, poetul privea acoperișurile din jur, de parcă nimic din odaie n-avea legătură cu el. Din când în când, se întorcea spre Alatriste, aruncându-i o ocheadă inexpresivă, convențională, ori își cerceta unghiile neobișnuit de atent.

— *Fray*, că așa li se spune monahilor, *fray* Juan Coroado și *fray* Julián Garzo, a răspuns don Vicente. Sunt stăpâni pe mănăstire, iar *sor*, că așa li se spune monahiilor, *sor* Josefa, starețа, nu vorbește decât prin gura lor. Restul schivnicelor ori sunt de partea lor, ori trăiesc veșnic înspăimântate.

Căpitanul Alatriste s-a uitat iar la don Francisco de Quevedo, dar de astă dată i-a întâlnit privirea. Îmi pare rău, șoptea tăcerea poetului. Numai domnia ta mă poți ajuta.

— *Fray* Juan, capelanul, a continuat don Vicente, e omul contelui de Olivares[5]. Tatăl lui, Amandio Coroado, a fondat mănăstirea Adoratoarelor Benedictine pe galbenii lui și, în afară asta, e unicul bancher portughez pe care contează favoritul. Acum, când Olivares

încearcă să scape de genovezi, Coroado e cel mai bun atu cu care scoate parale din Portugalia, în vederea războiului din Flandra… De aceea, fiul se bucură de imunitate absolută în mănăstire și în afara ei.

— Acuzele domniei tale sunt grave.

— Dar din plin dovedite. Juan Coroado nu-i un popă incult și credul, ca atâția alții, nici iluminat, nici stricat, nici fanatic. Are treizeci de ani, parale, e plăcut la vedere și are poziție la curte. Dar e pervers, a făcut din mănăstire serai personal.

— E o vorbă și mai potrivită, tată, a intervenit fiul cel mic.

Îi tremura glasul, aproape că se bâlbâia de furie și era vădit că se abținea doar din stimă pentru bătrân. Don Vicente de la Cruz l-a luat sever la rost:

— Poate. Dar, cum acolo se află sora ta, n-ai să îndrăznești s-o spui.

Tânărul s-a făcut alb ca varul, a plecat capul, iar fratele mai mare, mai tăcut și mai stăpân pe sine, i-a pus o mână pe braț.

— Și celălalt cleric? a întrebat Alatriste.

Lumina intra pe geamul de care se sprijinea don Francisco și-i lumina căpitanului o parte a feței, lăsând-o pe cealaltă în umbră, cu cicatricele bine marcate: cea de pe sprânceana stângă și cealaltă, mai nouă, de la rădăcina părului spre mijlocul frunții, amintirea încăierării de la Corral{6} del Príncipe. A treia tăietură vizibilă, tot nouă și de pumnal, îi traversa dosul mâinii stângi de când cu ambuscada din Portillo de las Ánimas, iar sub haine avea alte patru spintecături, ultima fiind vestita rană de când fusese în permisie, la Fleurus, care în unele nopți nu-l lăsa să doarmă.

— *Fray* Julián Garzo e duhovnicul, a zis don Vicente. Altă pramatie. Are un unchi în Consiliul Castiliei{7}. Nu te poți atinge de el, ca și de celălalt.

— Adică doi băieți de care ar cam trebui să ne ferim.

Don Luis, fiul cel mic, abia se mai ținea, strângând în pumn mânerul spadei.

— Mai bine ai spune domnia ta doi mișei și doi ticăloși.

Furia reținută îl sufoca, iar puful bălai, încă neatins de brici, care îi umbrea buza de sus îl făcea să pară mai tânăr. Tatăl i-a aruncat iar o privire severă, ca să-l amuțească, și a continuat:

— Zidurile mănăstirii Adoración, adică a Adorării Domnului, sunt destul de groase ca să ascundă tot: capelanul care își acoperă desfrâul cu mistica lui ipocrită, starețа toantă și credulă și nenorocitele care

cred că au viziuni celeste ori sunt posedate de diavol – vorbind, bătrânul își mângâia calm și elegant barba, deși era vădit că nu-i venea deloc ușor s-o facă. Li se spune chiar că fără a-i arăta iubire și ascultare capelanului nu pot ajunge la Dumnezeu, iar unele mângâieri și acte prea puțin onorabile, destinate duhovnicului spiritual, sunt calea spre înalta perfecțiune.

Diego Alatriste nu se mira. În Spania prea catolicului nostru monarh don Felipe al IV-lea, credința era în genere sinceră, dar formele ei exterioare erau adesea, la cei de sus, ipocrizia, iar la cei de jos, superstiția în acest peisaj, cei mai mulți preoți erau fanatici și ignoranți, o adunătură de pierde-vară mojici, care fugeau de muncă și militărie, ori de ariviști, ambițioși și necinstiți, dornici mai mult să facă avere decât să aducă laudă Domnului în vreme ce săracii plăteau dijmele de care erau scutiți bogații și clericii, oamenii legii discutau dacă imunitatea ecleziastică era sau nu un drept divin. Și nu puțini abuzau de tonsură ca să-și satisfacă pofte și interese meschine. Drept urmare, alături de clerici fără tăgadă cinstiți și sfinți, trăiau la fel de bine și alții, pezevenghi, hrăpăreți, călcători de legi: preoți dedați preacurviei și cu copii, duhovnici care se dădeau la muieri, ibovnici ai călugărițelor, căci în unele schituri iubirile, încăierările și scandalurile erau pâinea cea de toate zilele, nu neapărat sfințită.

— Nimeni n-a denunțat cele ce se petrec acolo?

Don Vicente de la Cruz a consimțit, descurajat.

— Chiar eu am făcut-o. Am trimis un memoriu amănunțit contelui de Olivares. Dar n-am primit niciun răspuns.

— Dar Inchiziția?

— Știe tot. Am discutat cu un membru din Consejo de la Suprema[{8}]; mi-a promis că se va ocupa de cele ce i-am spus și știu că a trimis doi trinitarieni la mănăstire. Dar preoții Coroado și Garzo i-au convins, cu ajutorul stareței, că totul era în ordine și s-au despărțit buni prieteni.

— Ceea ce-i, firește, ciudat, s-a băgat în vorbă don Francisco. Inchiziția se hârâie cu contele de Olivares și ar fi un bun prilej să-l sâcâie pe favorit.

Cavalerul din Valencia a dat din umeri.

— Așa credeam. Dar, fără greș, ei cred că se țintește prea sus pentru o simplă novice. Colac peste pupăză, *sor* Josefa, stareța, e vestită la Curte pentru pioșenie: face zi de zi o liturghie și rugăciuni speciale pentru ca favoritul și Regii să aibă urmași de parte

bărbătească. Faptul îi asigură stimă și prestigiu, când în realitate, în afara a patru vorbe mai mult decât goale, e o proastă căreia manierele și farmecul capelanului i-au luat mințile. Nimic ciudat în cazul ei, acum când orice stareță care-și ține rangul trebuie să aibă cel puțin cinci stigmate și să miroasă ca sfinții – bătrânul surâdea amarnic și disprețuitor. Înclinațiile mistice, râvna de a ieși în față, visurile de mărire și legăturile pe care le are o fac să se creadă o nouă Sfântă Teresa{9}. În afară de asta, părintele Coroado zvârle ducații cu găleata, iar Adoración e mănăstirea cea mai bogată din Madrid. Tot mai multe familii vor să-și trimită fiicele acolo.

Ascultam prin crăpătură, fără prea mare mirare, în ciuda vârstei mele fragede. V-am mai spus și altă dată, domniile voastre, că pe atunci tinereii se coceau grabnic la Curtea dedată la potlogării și hoții, plină de primejdii, răzvrătită și uimitoare. Era bine știut că în lumea unde religia și lipsa de morală erau surori, duhovnicii puneau tiranic și odios stăpânire pe sufletele și, uneori, pe trupurile credincioaselor. Iar înrâurirea călugărilor era uriașă. Felurite ordine se înfruntau ori se aliau între ele, preoții ajungeau să-și împiedice credincioșii să se împace cu ceilalți și impuneau ruperea legăturilor de familie și chiar încălcarea voinței autorității, ori de câte ori li se năzărea. Nu mai mira pe nimeni nici că preoții tineri foloseau un limbaj între mistico-erotic și divin ori subterfugii spirituale ca să-și camufleze patimile și poftele, ambiția și desfrâul. Monahul stricat a fost cunoscut și satirizat cum se cuvenea în veacul nostru, ca în rândurile explicite din *Peștera lui Meliso*:

> *Acolo veți primi spovadă*
> *de la frumoasele slujitoare*
> *ale lui Dumnezeu, ce soțioare*
> *preacinstite or să se arate,*
> *zicând că sunt de diavol posedate.*

Fapt deloc neobișnuit, firește, în acele vremuri superstițioase și bigote, care au dat adăpost atâtor nemernici, dar și nouă, spaniolilor nemulțumiți, cu burta goală, prost guvernați, loviți de un pesimism național și dezamăgit; căci căutam în religie uneori mângâierea, fiindcă ne știam pe buza prăpastiei, alteori simple și sfruntate câștiguri lumești. Starea o agrava existența atâtor preoți și călugări fără vocație (în tinerețea mea erau peste nouă mii de mănăstiri), din

pricina obiceiului ca familiile nobile și fără o para chioară, care nu-și puteau mărita fetele cu fastul obișnuit, să le trimită la călugărie ori să le închidă cu forța într-un schit, după cine știe ce rătăcire lumească. Așa că mănăstirile nu mai încăpeau de muieri fără vocație, cele de care a pomenit, fără tăgadă, și don Luis Hurtado de Toledo, autorul – ori, mai curând, traducătorul – romanului cavaleresc *Palmerín de Anglia*, în alte stihuri, la fel de gustate:

Părinții noștri, ca să dea
băieților moșia-n lung și-n lat
toate au vrut să ni le ia
și, mai ales, să ne închidă
acolo unde Domnu-i insultat.

Don Francisco de Quevedo rămăsese lângă geam, ceva mai într-o parte, privind pierdut mâțele care hoinăreau pe acoperișuri ca soldații fără nicio treabă. Alatriste s-a uitat lung la el și s-a întors iar spre don Vicente.

— Nu pricep cum de s-a băgat fiica domniei tale în așa ceva, a zis.

Bătrânul n-a răspuns pe loc. Lumina scotea în relief cicatricele căpitanului și-i împărțea fruntea vertical, urmând o cută adâncă și posacă:

— Elvira a sosit la Madrid odată cu alte două novice, chiar când s-a deschis mănăstirea Adoración, acum vreun an. Au venit însoțite de o *dueña*, care ne fusese recomandată și trebuia să se ocupe de ele până se călugăreau.

— Și femeia asta ce zice?

S-a așternut o tăcere groasă, s-o tai cu cuțitul. Don Vicente de la Cruz și-a privit gânditor mâna dreaptă, sprijinită pe masă: slabă, noduroasă, dar încă fermă. Fiii lui priveau posomorâți în jos, de parcă vedeau ceva în fața cizmelor. Don Jerónimo, cel mare, mai aspru și mai tăcut decât fratele lui, avea privirea fixă și dură pe care o mai văzusem și la alții, bărbați de care învățasem să mă feresc: cei care, pe când unii se grozăvesc, dau cu spada în mobilă și vorbesc tare, stau liniștiți într-un colț al odăii, privind fără să clipească, nepierzând niciun amănunt și nezicând nici cârc, apoi se ridică pe nepusă masă și, fără să-și schimbe expresia, îți bagă pistolul în piept ori te taie de toată frumusețea. Așa era și căpitanul Alatriste; iar eu, de-atâta stat cu el, începeam să cunosc soiul.

— Nu știm unde-i femeia, a zis în cele din urmă bătrânul. S-a făcut nevăzută acum câteva zile.

S-a așternut iar tăcerea, dar de astă dată don Francisco de Quevedo nu s-a mai uitat după mâțele de pe acoperișuri. Privirea lui, cum nu se putea mai melancolică, s-a întâlnit cu a lui Diego Alatriste.

— Nevăzută, a repetat, gânditor, căpitanul.

Fiii lui don Vicente de la Cruz stăteau muți, tot cu ochii în podea. Până la urmă, tatăl a consimțit cu un gest sec. Încă își mai privea mâna, neclintită pe masă lângă pălăria, stacana cu vin și pistolul căpitanului.

— Asta-i, a zis.

Don Francisco de Quevedo s-a depărtat de fereastră, a făcut câțiva pași prin odaie și s-a oprit în fața lui Alatriste.

— Umblă vorba că ar fi codoșit pentru *fray* Juan Coroado.

— Și a dispărut.

În tăcerea care a urmat, căpitanul și don Francisco s-au privit câteva clipe unul pe celălalt.

— Așa se zice, a încuviințat în sfârșit poetul.

— Înțeleg.

Chiar și eu înțelegeam, din ascunziș, deși nu pricepeam rolul lui don Francisco într-o poveste atât de sfruntată. În rest, poate că punguța aflată – cum se îmbiase să zică Martín Saldaña – la femeia strangulată în lectică nu ajungea pentru toate liturghiile cu care să-i mântuim sufletul. Am pus pe crăpătură un ochi holbat de uimire și am privit mai respectuos la don Vicente de la Cruz și la fiii lui. Nu mi se mai păreau nici el atât de bătrân, nici ei atât de tineri. La urma urmelor, mi-am zis, înfiorat, era fiica lui și sora lor. Și eu aveam surori la Oñate și nu știu ce-aș fi fost în stare să fac pentru ele.

— Acum, a continuat tatăl, stareța zice că Elvira a renunțat de tot la lume. De opt luni n-o mai putem vizita.

— De ce n-a fugit?

Bătrânul a făcut un gest de neputință:

— Abia de-i stăpână pe ea. Iar maicile și novicele se urmăresc și se pârăsc una pe alta. Închipuiți-vă: viziuni și exorcisme, femei cu care duhovnicul petrece cu ușile închise, sub pretext că-l scoate pe diavol din ele, gelozii, pizme, gâlcevi călugărești. Chipul senin i s-a acoperit de durere. Aproape toate măicuțele sunt foarte tinere, ca Elvira. Cea care nu se crede posedată de diavol ori cu viziuni celeste și le închipuiește, ca să atragă luarea-aminte. Toanta de stareță n-are nici

fir de voință în mâinile capelanului, pe care îl crede un sfânt. Iar *fray* Juan și tovarășul lui umblă din chilie în chilie, încurajându-le pe toate.

— Domnia ta ai vorbit cu capelanul?

— O singură dată. Pe viața Regelui, de nu eram în vorbitorul mănăstirii, îl ucideam pe loc – don Vicente de la Cruz a ridicat, indignat, mâna de pe masă, de parcă îi părea rău că nu era plină de sânge. În ciuda părului meu alb, mi-a râs în nas, cu toată neobrăzarea de pe lume. Fiindcă familiile noastre…

S-a întrerupt, îndurerat, și și-a privit fiii. Cel mic era alb, fără pic de sânge în obraji, iar fratele lui privea sumbru într-o parte.

— Da, a continuat bătrânul, sângele nostru nu-i întru totul nespurcat. Strămoșul meu era evreu convertit, iar pe bunicul l-a cercetat Inchiziția. Am rezolvat totul pe parale. Mișelul de *padre* Coroado a știut să se folosească de asta. Amenință că are s-o demaște că-i evreică. Și pe noi așijderea.

— Dar e fals, s-a băgat în vorbă fiul cel mic. Chiar dacă, din nenorocire, nu suntem creștini din moși-strămoși, familia noastră e fără prihană. Dovadă că don Pedro Téllez, seniorul duce de Osuna, l-a onorat pe tata cu încrederea lui, când îl avea în serviciu în Sicilia.

A tăcut brusc, iar chipul palid i s-a făcut ca rodia. Am văzut că Diego Alatriste se uita la don Francisco. Acum legătura era limpede. Pe când era viceregele Siciliei, și apoi al Neapolelui, ducele de Osuna se împrietenise cu seniorul de Quevedo, târându-l după el în cădere. Era evident că obligația poetului față de don Vicente de la Cruz trecea pe-acolo și că nenorocirea și neputința celui din urmă la Curte erau rodul acelei istorii. Don Francisco știa ce înseamnă să pierzi ajutorul celor care altă dată au apelat la favorurile și influența ta.

— Și care-i planul? a întrebat căpitanul.

I-am simțit în glas simțămintele prea bine știute: resemnarea și neîncrederea în succesul ori eșecul întregii istorii; hotărârea obosită, tăcută, lipsită de interes a soldatului veteran care, în afara amănuntelor tehnice, era dispus să înfrunte simplu ghinionul, una dintre îndatoririle meseriei. Mai târziu, în anii când am trecut împreună prin peripeții ciudate și războaie de-ale Regelui, seniorul nostru, i-am recunoscut de multe ori același ton și aceeași privire fără expresie, goală, care îi asprea în chip atât de ciudat ochii albaștri-verzui când, în campanie, după lunga nemișcare a așteptării, răsunau tobele, iar marea de *tercios* se punea în mișcare, mergând spre

dușman cu pas admirabil, maiestuos și rar, sub vechile stindarde care ne duceau ori la glorie, ori la dezastru. Aceeași privire și același ton de osteneală nesfârșită le-am avut și eu peste mulți ani: în ziua când printre rămășițele unui pluton spaniol, cu jungherul în dinți, pistolul într-o mână și spada scoasă din teacă în cealaltă, am văzut cum cavaleria franceză pregătea ultima șarjă, iar în Flandra apunea, roșu de sânge, soarele care veacuri la rând ne adusese teama și respectul lumii.

Dar în acea dimineață madrilenă din 1623, Rocroi nu exista decât în cartea neștiută a Sorții și trebuiau să mai treacă două decenii până la acea întâlnire funestă. Regele era tânăr și viteaz, Madridul era capitala celor două lumi, iar eu – un flăcău căruia nu-i dăduseră tuleiele, nerăbdător, care pândea la crăpătura dintre odăi, așteptând răspunsul la întrebarea pusă de căpitan: planul pe care veniseră să i-l propună don Vicente de la Cruz și fiii lui prin mijlocirea lui don Francisco de Quevedo. Bătrânul tocmai se pregătea să-i răspundă. Dar chiar atunci un motan s-a strecurat pe fereastră și a început să-mi umble printre picioare. Am încercat să-l alung fără zgomot, dar nici gând să plece. Am făcut o mișcare bruscă, și o mătură și un făraș de tinichea din apropiere au căzut cu zgomot pe podea. Am ridicat înspăimântat privirea, tocmai când ușa s-a dat de perete și m-am trezit față în față cu fiul cel mare al lui don Vicente de la Cruz, care ținea jungherul într-o mână.

•

— Te credeam foarte sensibil la nespurcarea sângelui, don Francisco, a zis căpitanul Alatriste. Nu mi-am închipuit nicicând că ți-ai pune capul în primejdie pentru un neam de evrei convertiți.

Zâmbea afectuos pe sub mustață. Așezat la masă, încruntat și țâfnos, seniorul de Quevedo dovedea stacana pe care până atunci n-o atinsese nimeni. Eram doar noi trei, căci don Vicente de la Cruz și fiii săi plecaseră, după ce căzuseră la învoială cu căpitanul.

— Fiecare lucru cu chichirezul lui, a murmurat poetul.

— Firește. Dar, dacă iubitul tău Luis de Góngora{10} află toată tărășenia, te-ai ars. Sonetul poate fi nemaipomenit.

— Fir-aș al naibii să fiu!

Era cât se poate de adevărat. Într-o vreme când se credea că ura față de evrei și eretici era atributul nelipsit al credinței (însuși Lope și bunul de Miguel de Cervantes se felicitaseră, cu numai câțiva ani înainte, pentru gonirea evreilor și arabilor neconvertiți), don

Francisco de Quevedo, cum nu se putea mai mândru de strămoșii lui, creștini din moși-strămoși din Santander, nu era prea tolerant cu cei de sânge îndoielnic. Din contră, făcea caz de al lui ori de câte ori lansa săgeți împotriva adversarilor și, mai ales, contra lui don Luis de Góngora, căruia îi atribuia sânge jidovesc:

De ce ai corectat greaca întreagă,
când ești doar rabin în ebraică,
și asta nasul tău nici nu o neagă?

Politețuri pe care marelui satiric îi plăcea să le împletească cu acuzele de sodomie aduse lui Góngora, ca în vestitul sonet ce se sfârșește așa:

Ți-e capul mai prost ca picioarele mele.
Nu neg că-s șchiop pentru-amândoi;
dar tu ești poponar chiar pentru toate trele.

Iar don Francisco de Quevedo y Villegas din Ordinul lui Santiago, care dovedise că sângele întregii lui familii era nespurcat, senior de la Torre de Juan Abad, biciul jidovilor, ereticilor, sodomiților și culteraniștilor{11} de tot soiul, urzea acum în fața noastră să intre cu forța în claustrul unei mănăstiri și, punându-și viața și cinstea la bătaie, să sară în ajutorul unor evrei convertiți din Valencia. Deși tânăr, tot înțelegeam că afacerea putea sfârși teribil.

— Fir-aș al naibii să fiu! a repetat poetul.

Presupun că oricine ar fi suduit, fie în greacă, fie chiar în ebraică (limbi pe care don Francisco le știa bine), de-ar fi fost în pielea lui. Iar căpitanul Alatriste, care nu era în pielea lui Quevedo, dar era sătul chiar și de a lui, era foarte conștient de așa ceva. Căpitanul stătea tot rezemat de bârna din perete, de lângă care nu se clintise cât stătuserăm de vorbă cu oaspeții, și încă își ținea degetele agățate de cingătoare. Nu se clintise nici măcar când Jerónimo de la Cruz se întorsese în odaie, cu jungherul încă în mână și ținându-mă strâns de ceafă, ci se mărginise să-i poruncească să-mi dea drumul, pe un ton care îl făcuse pe tânăr să-i dea imediat ascultare, după doar o clipă de șovăială. Iar eu, după stânjenitoarea pățanie, stăteam ciucit într-un colț, încă îmbujorat de rușine, încercând să trec neobservat. Nu fusese de colo să-i convingă pe străini că eu, deși neascultător, eram

un puști cu scaun la cap și demn de încredere; don Francisco însuși se văzuse obligat să se pună chezaș pentru mine. La urma urmelor, auzisem tot; iar don Vicente de la Cruz și fiii săi trebuiau să se încreadă și în mine. Deși, cum a lămurit pe îndelete căpitanul, privindu-i pe toți cu ochi reci și amenințători, în această chestiune ei nu aveau, oricum, nici cuvânt, nici de ales. Așa că se lăsase o tăcere grea și plină de înțelesuri, după care nimeni nu se mai îndoise de legătura mea cu toată afacerea.

— Sunt bărbați de nădejde, a zis Quevedo la sfârșit. Și nici nu li se poate reproșa nimic, că-s buni catolici – s-a oprit, căutând și alte justificări, pe care părea să le creadă necesare. În afară de asta, don Vicente mi-a făcut servicii mari în Italia. Ar fi o ticăloșie să nu-i dau o mână de ajutor.

Căpitanul Alatriste a făcut un gest de înțelegere, dar tot zâmbea pe sub mustața militară.

— E frumos ce spui, a admis. Dar insist asupra lui Góngora. La urma urmei, tocmai domnia ta îi amintești neîncetat de nasul semitic și aversiunea pentru slănină. Ca în această strofa:

Creștin din moși-strămoși nu ești,
căci încă n-ai încărunțit;
parale ai, nu mă-ndoiesc,
dar că ești cavaler nu-s sigur.

Don Francisco și-a mângâiat mustața și ciocul, încântat că Alatriste își amintise stihurile lui, dar și deranjat că le recitase în bășcălie:

— Fir-ar să fie, dar știu că ai o ținere de minte și bună, și nebună.

Căpitanul nu se mai oprea din râs, ceea ce nu l-a înveselit pe poet.

— Păi, îmi închipui și versurile adversarului domniei tale, a insistat Alatriste, ridicând degetele, de parcă scria în aer, și improvizând: *Mă acuzi, don Francisco, că-s evreu creștinat, iar tu evreii îi ajuți la-ncăierare*... Cum ți se pare?

Lui don Francisco îi sărise mustarul. Vorbele nu erau de colo și, dacă interlocutorul lui n-ar fi fost Diego Alatriste, de mult i-ar fi tras un perdaf.

— Proaste și fără haz, s-a mărginit să-i răspundă, bufnos. Puteau fi, într-adevăr, și ale poponarului cordobez, și ale celuilalt prieten al domniei tale, contele de Guadalmedina, de a cărui noblețe nu zic nimic, dar ca poet e rușinea Parnas-ului. Cât despre Góngora, doctul

cu ochii cât ceapa și zboruri șovăielnice, umbra soarelui și veninul vântului, nu-mi fac griji pentru el. Mă tem, într-adevăr, că te-am băgat la mare belea – a luat ulcica cu vin și a mai tras o dușcă, aruncându-mi o ocheadă. Și pe băiat.

Băiatul, adică eu, era tot în colț. Motanul îmi trecuse de trei ori prin față, și încercam fără prea mare succes să-i ard un picior. Se uita la mine și la Alatriste, care nu mai zâmbea. În cele din urmă, a dat din umeri.

— Băiatul s-a băgat de bunăvoie – a arătat spre punga cu scuzi de aur din mijlocul mesei. Au plătit, și asta mă mai alină.

— Poate că-i așa.

Poetul n-a părut convins, iar Alatriste și-a reluat aerul ironic.

— Să fiu al naibii, don Francisco. E cam târziu să ne plângem, după ce chiar domnia ta m-ai băgat până-n gât în rahat.

Cu capul plecat, poetul a mai tras o dușcă și încă una. Privirea îi era de-acum nițel cam tulbure.

— Păi, să pui o mănăstire cu susul în jos nu-i de colo, a insistat.

— Dar nici cucerirea fortăreței La Goleta nu-i, fir-aș să fiu – căpitanul s-a apropiat de masă și, luând pistolul, l-a descărcat. Se spune că un unchi de-al mamei, frate cu bunicul ei, bărbat faimos pe vremea împăratului Carlos, a făcut odată așa ceva, la Sevilla.

Don Francisco a ridicat capul, interesat.

— Cel care i-a inspirat o comedie lui Tirso{12}?

— Așa se zice.

— Nu știam că sunteți rude.

— După cum vezi, Spania e doar un sat mai întins.

Ochelarii Seniorului de Quevedo spânzurau de-un șnur. Gânditor, i-a ținut o clipă între degete, fără să și-i pună. Apoi le-a dat iar drumul peste crucea brodată pe pieptar și a întins mâna spre vin, ca să tragă ultima dușcă, cea mai lungă, uitându-se lugubru la căpitan pe deasupra ulcelei.

— Păi, urât act trei a mai avut și unchiul domniei tale, fir-aș să fiu.

• 3 • Un izvor cu apă minerală din Madrid{13}

A doua zi m-am dus la liturghie cu don Diego Alatriste și seniorul de Quevedo. Lucru, firește, minunat, deoarece, dacă don Francisco socotea, din pricina atât a sângelui de muntean, cât și a apartenenței la Ordinul de Santiago, că era lucru de cinste să împlinească preceptele Bisericii, căpitanul nu prea le avea cu alde *dominus* și *vobiscum*. Dar insist că, deși suduia cum suduia, vreau să zic potolit, pe viețile altora și cu blesteme, aidoma tuturor celor ce făceau aceeași veche meserie ca și el, în anii petrecuți pe lângă el nu l-am auzit spunând nici măcar o vorbă proastă despre credință; nici măcar când, la Taverna Turcului, amicii lui se încurcau cu Pérez Diaconul în dispute despre clerici și nici o scuză nu se mai ținea în picioare. Alatriste nu împlinea fără greș riturile Bisericii, dar respecta tonsurile, sutanele și straiele monahale, la fel ca și autoritatea și persoana Regelui, seniorul nostru, cu disciplină de soldat ori, poate, cu stoica nepăsare care părea să-i guverneze umorile și firea. Deși mergea arareori la liturghie, pe mine m-a obligat să-mi fac mereu datoria față de Domnul cât am fost puști; fie întovărășind-o pe Caridad Lebrijana duminica și la sărbătorile de poruncă (la fel ca toate fostele femei de stradă, Lebrijana era nespus de pioasă), fie profitând de bunele oficii ale lui Pérez Diaconul; care, la rugăminții le lui Alatriste, de două ori pe săptămână mă învăța gramatică, ceva latinească și cele mai necesare cunoștințe de catehism și istorie sfântă, cât să nu mă ia nimeni, zicea căpitanul, drept un turc ori un blestemat de eretic.

Era foarte ciudat. Puțin după aceea, în Flandra, l-am văzut plecând capul și punând un genunchi în țărână când fiecare *tercio* se pregătea de luptă, iar capelanii treceau printre rânduri, binecuvântându-ne pe toți; nu se purta așa ca să se dea pios, ci din respect pentru tovarășii care aveau să moară, convinși că rugăciunile serveau la ceva. Fiindcă lui Dumnezeu Alatriste nu-i aducea nici laude ca să-l înduplece, nici atingere prin jurăminte. Era puternic, calm și nu manevra marionetele micului teatru de păpuși care-i lumea, ci se mărginea să se uite la ele. Cel mult, cu un bun-simț de neînțeles la actorii comediei umane, ca să nu zic ai farsei cu mardeiași, dezlănțuia intriga și apoi dădea la iveală trape rău intenționate ori rotea

turnante improvizate, băgându-te uneori în teribile belele și scoțându-te alteori din cele mai potrivnice încurcături. Căpitanul putea, cu adevărat, să declanșeze de la distanță intriga ori chiar profunda cauză a cauzelor, de care a pomenit Pérez Diaconul într-o seară, când băuse peste măsură vin din cel dulce și încerca să dea deslușiri comesenilor despre cele cinci încercări ale Sfântului Toma. În ce-l privește pe căpitan, el interpreta credința mai aproape de ceea ce romanii, dacă nu mă înșală latineasca deprinsă chiar de la Diacon, numeau *fatum*. Îmi aduc aminte de aerul netulburat și taciturn al lui Alatriste când artileria dușmană ne decima plutoanele, iar în jurul nostru soldații își făceau cruci cu nemiluita, încredințându-se lui Iisus și Preacuratei, și, când nici cu gândul nu gândeai, își aminteau rugăciunile învățate în pruncie; șoptea *amin* în cor cu ei, ca să nu se simtă singuri când mureau, prăvălindu-se în țărână. Ochii lui reci, albaștri-verzui, urmăreau atent rândurile amăgitoare ale cavaleriei inamice, tirul muschetelor de pe rambleul digului, bombele care se dădeau, fumegând în zigzag, de-a rostogolul și săreau în aer, fulgerând pe placul diavolului. Acel *amin* nu-l angaja la nimic, precum se și citea în privirea concentrată și în profilul lui acvilin de soldat bătrân, atent doar la bubuitul monoton al tobelor din fiecare *tercio*, greoi și nepăsător, ca pasul liniștit al infanteriei spaniole și bătaia senină a inimii lui. Căpitanul Alatriste îl servea pe Dumnezeu ca pe propriu-i rege: n-avea de ce să-L iubească și nici măcar de ce să-L admire. Dar, fiindcă era cine era, îl respecta și-I dădea ascultare. L-am văzut bătându-se pentru un steag și pentru leșul meșterului don Pedro de la Daga, într-o zi când ne-am bătut în spade și mitralii până n-am mai putut, pe malul râului Merck, lângă Breda. Și știu că, deși pentru acel leș neînsuflețit și ciuruit de muschete a fost gata să-și piardă viața și, indirect, și pe a mea, atât pe don Pedro de la Daga, cât și pe stindard n-ar fi dat nicio ceapă degerată. Asta te și uimea la el: putea să arate respect unui Dumnezeu care îi era indiferent, să se bată pentru o cauză în care nu credea, să se îmbete cu un dușman ori să moară pentru un meșter ori un rege pe care îi disprețuia.

•

Ne-am dus la liturghie cu țeluri nicidecum pioase. Cum, fără îndoială, v-a și dat prin minte, chiar la biserica mănăstirii adoratoarelor benedictine de lângă Palat, din fața mănăstirii Encarnación, adică Întruparea Domnului, lângă piațeta cu același nume. Liturghia benedictinelor de la ora opt era la modă, fiindcă

acolo venea să se roage doña Teresa de Guzmán, soața legitimă a contelui de Olivares; în plus, capelanul, don Juan Coroado, avea faimă de cleric chipeș în altar și bun de gură în amvon. Așa că locul îl frecventau nu doar femei cucernice și habotnice, ci și doamne din lumea bună, atrase de contesa de Olivares ori de capelan, sau din acelea care doar se grozăveau că ar fi din lumea bună. Chiar și târfe și comediante de lux – care nu mai puteau ele de grija preceptelor – treceau din când în când cu evlavia cuvenită prin fumul cădelnițelor, sulemenite și gătite, purtând toate pe sub *mantilla* doar horbote, dantele și broderii de Lorena și Provența, fiindcă cele de Flandra erau pentru doamnele mai de soi. Și cum, din lumea bună sau nu, acolo unde forfotesc așa dame se adună fanți mai mulți ca păduchii pe pieptarul cărăușului, la faimoasa liturghie de la opt biserica gemea de lume, madamele ba se rugau, ba aruncau cu săgețile lui Cupidon peste evantaie, curtezanii stăteau la pândă pe după coloane ori lângă cristelniță, ca să le ofere agheasmă, iar cerșetorii pe treptele de la intrare, ca să-și arate cicatricele, rănile supurânde și așa-zisele ologeli din Flandra și chiar de la Lepanto, sfădindu-se pentru cele mai bune locuri la ieșirea de la liturghie, gata să se năpustească, cu o liotă de rugi, asupra seniorilor care se făleau, dar nu slăbeau băierile pungii nici pentru o amărâtă de băncuță.

Ne-am pus tustrei chiar lângă ușă, de unde puteam spiona atât nava bisericii, ticsită de lume (și atât de strâmtă, că puțin mai lipsea ca să ni se arate Cristul din altarul principal, nu răstignit, ci spânzurat), cât și corul și grilajul care dădea în mănăstire. Am văzut cum căpitanul, cu pălăria în mână și pelerina pe braț, cerceta amănunțit locul; așijderea făcuse și când sosiserăm la biserică și cercetase amănunțit fațada mănăstirii și zăplazurile din grădină. Liturghia era pe la Evanghelie și, când oficiantul s-a întors spre credincioși, l-am putut vedea la față pe faimosul capelan Coroado, care gângurea frumos, fin și cu mult aplomb pe lătinească. Părea bine făcut, chipeș pe sub casulă, iar părul, cu tonsura din vârful țestei, după obiceiul clericilor, îi era negru și aspru. Avea ochi negri și pătrunzători, așa că nu-i greu să ne închipuim ce simțeau fiicele Evei, mai ales că erau călugărițe, iar regulile mănăstirii le interziceau orice contact cu viața de mirean, vreau să zic cu lumea și bărbații. Nu puteam să-mi uit de tot ce știam despre el și mănăstirea unde-și folosea sutana ca pe veșmintele lumești, așa că nu vă mai spun ce silă și indignare mi-au trezit mișcările molcome și îngâmfarea unsuroasă

cu care celebra sacrificiul Mântuitorului. M-am minunat că nimeni nu-i striga că-i sacrileg și ipocrit și că nu zăream în jur decât femei cucernice, în ochii cărora se citea admirația. Dar așa-i viața și aceea a fost doar prima dintre numeroasele ocazii când am primit cu folos o lecție despre cum obișnuiesc aparențele să ia locul adevărului, iar cei mai mișei își ascund viciile sub masca evlaviei, onoarei ori decenței. Și cum a-i denunța pe netrebnici fără dovezi, a-i ataca fără arme, a crede orbește în judecată și dreptate e calea care duce neîntârziat la pierzanie, pe când ticăloșii, care își fac scut din influență și parale, scapă teferi. Tot de mic am învățat și că-i mare prostie să ne punem cu cei puternici, cu care mai curând pierdem decât câștigăm, și că-i mai bine să așteptăm, fără prea multă grabă ori zarvă, până când timpul ori întâmplarea ne aduc adversarul drept în vârful jungherului, întâmplare care în Spania – unde, mai devreme ori mai târziu, toți urcăm și coborâm pe aceeași scară – e ceva obișnuit, chiar sigur și obligatoriu. Și de nu, răbdare; la urma urmelor, Dumnezeu are ultimul cuvânt, el amestecă și cărțile lui, și pe ale tuturor.

— A doua capelă la stânga, a șoptit don Francisco. După grilaj.

Căpitanul Alatriste, care se uita la altar, a adăstat o clipă, apoi s-a întors nițel, privind în direcția sugerată de poet. I-am urmărit privirea până în capela care unea biserica și mănăstirea, unde zăream hainele negru cu alb ale călugărițelor și novicelor prin oblonul gros, de fier, căruia aparenta rigoare a claustrului îi adăugase cuie ascuțite, care să nu lase pe nimeni din afară să se apropie mai mult decât se cuvenea. Așa era Spania noastră: multă severitate și mult fast, multe cuie bătute din prevedere, multe grilaje și multe lucruri făcute doar de fațadă (în toiul dezastrelor europene, la curțile Castiliei aveau loc dispute cu privire la dogma Neprihănitei Zămisliri), pe când clerici potlogari, călugărițe fără har, conțopiști, juzi, nobili și orice fiu de țăran ne frecau ridichea pe sub mână, iar stirpea care se înstăpânise pe două lumi nu era decât o vizuină de hoți, cărora le dădea prilejuri de îmbogățire și pizmă, un paradis al codoașelor și fariseilor, al onoarei cârpite, al protecției cumpărate pe bani grei, unde mulți făceau foame din gros și multe ticăloșii ca s-o alunge.

— Cum îți pare, căpitane?

Poetul șoptise încet de tot printre dinți, profitând de clipa când începea să se spună Crezul. Ținea într-o mână pălăria, în cealaltă mânerul spadei și privea drept înainte, recules, aparent distrat, de parcă asculta atent liturghia.

— Greu, a răspuns Alatriste.

Suspinul adânc al poetului s-a confundat cu *Deum de Deo, lumen de lumine, Deum verum de Deo vero*, pe care credincioșii îl recitau în cor. Ceva mai încolo, vrând să treacă neobservat prin mulțime în dosul unei coloane, ca hoțul printre notari, l-am zărit pe fiul mai mare al lui don Vicente de la Cruz, cel care dăduse de mine din pricina motanului trădător, pe când trăgeam cu urechea. Avea chipul pe jumătate acoperit și privea oblonul măicuțelor. M-am întrebat dacă Elvira de la Cruz era acolo și-și putea vedea fratele. Eram un puști cu înclinații romanești înnăscute, așa că închipuirea mi-a luat-o razna în jurul tinerei pe care n-o știam, dar pe care o credeam frumoasă, prizonieră, chinuită, visând să fie salvată. În așteptarea unui semn, mesaj ori bilețel care s-o pregătească pentru fugă, probabil că ceasurile i se păreau nesfârșite în chilie. Îmboldit de închipuire, care îmi umbla uneori hai-hui, făcându-mă să mă simt erou de roman cavaleresc (la urma urmelor, luam parte la peripeție din întâmplare), mi-am forțat ochii, încercând s-o disting în spatele oblonului din fier care o despărțea de lume; și chiar mi s-a părut că vedeam o mână albă și niște degete sprijinite o clipă între zăvoare. Gură-cască, am așteptat îndelung, în speranța că aveam s-o văd iar, dar am simțit cum căpitanul Alatriste mă lovea pe ascuns peste cap. Prudent fără voie, m-am uitat iar în față cu toată grija de pe lume. Când oficiantul s-a întors spre noi, spunând *Dominus vobiscum*, i-am privit fără să clipesc chipul ipocrit și am răspuns *Et cum spiritu tuo*, cu atâta evlavie și pioșenie, că mi-aș fi putut face fericită, de m-ar fi văzut, buna și biata mamă.

•

După *ite misa est*, am ieșit în uliță, unde soarele strălucea de mai mare dragul, înflorind culorile mușcatelor și chimenului puse de măicuțele de la Encarnación sub ferestre, de cealaltă parte a uliței. Don Francisco a mai adăstat un pic, căci cunoștea toată Curtea, unde avea tot atâția prieteni cât și dușmani, și a sporovăit cu niscaiva doamne și cu însoțitorii lor, aruncându-ne printre ei câte o privire căpitanului și mie, care mergeam pe lângă zăplazul de la livada benedictinelor. Am observat că Diego Alatriste cerceta nespus de atent portița încuiată pe dinăuntru, peretele din cărămidă, înalt de vreo zece picioare, și un foișor pe care, într-un colț, cineva îndemânatic ar fi putut să se cațăre. Am văzut că privirile-i pătrunzătoare, obișnuite să caute breșe în ziduri dușmane, cercetau

ager portița. Părea să-l intereseze peste poate, căci și-a trecut, cum doar el știa, două degete peste mustață; gestul arăta că ori chibzuia, ori era gata să pună mâna pe spadă, ca atunci când își pierdea răbdarea din pricina cuiva. Chiar atunci ne-a luat-o înainte fiul cel mare al lui don Vicente de la Cruz, cu pălăria bine trasă pe ochi și fără să pară că ne recunoscuse; dar, după cum pășea și se întorcea cu grijă, am știut că și el măsura ulucile benedictinelor.

Atunci a avut loc o mică ciocnire, pe care o istorisesc, căci nu-i o pildă de doi bani despre firea căpitanului. Ne opriserăm nițel, iar căpitanul se făcea că-și potrivește centironul, ca să poată privi mai îndeaproape zăvorul portiței; ne-au ajuns din urmă doi tineri eleganți, care ieșeau de la liturghie, însoțind două dame cam ordinare, dar nostime. Unul din ei, cu pieptar din catifea și mâneci cu fantă, numai funde și legători, cu panglică din fir de argint la pălărie, s-a lovit de mine și m-a dat la o parte necuviincios, făcându-mă mișel. Doi ani mai târziu, neobrăzarea l-ar fi costat pe filfizon, oricât de fercheș era, o spintecătură între picioare cu jungherul pe care încă nu-l purtam, din pricina tinereții; deși aveam să-l port nu peste multă vreme în Flandra, ca pe ceva de la sine înțeles. Dar pe atunci eram încă prea tânăr și trebuia să înghit afronturile fără mofturi și fără greș, dacă Diego Alatriste nu voia să poarte de grijă cinstei mele. Așa a și fost; și vă zic, domniile voastre, că tocmai această peripeție mi-a dat de gândit că, deși era adesea posac și tăcut, căpitanul mă respecta cu adevărat. Iar, de vă faceți că nu mă credeți, am să vă zic că o fi avut temeiuri, pe legea mea, după gloanțele pe care le trăsesem nu demult cu pistolul în Portillo de las Ánimas, adică Pârleazul Sufletelor.

Ce mai, când l-a văzut pe filfizon jignindu-mă atât de necuviincios, căpitanul s-a întors pe îndelete, foarte senin, cu calmul de gheață care cui îl cunoștea bine îi sugera că era nimerit să facă trei pași înapoi și să se pună la adăpost.

— Pe Sfintele Răni ale Mântuitorului, Íñigo, a părut căpitanul să mi se adreseze, deși îl privea țintă pe cavaler, nu încape nicio tăgadă că gentilomul te ia drept cine știe ce hoțoman pe care îl cunoaște.

Am tăcut mâlc, fiindcă totul era limpede. În ce-l privește, auzindu-se pomenit, filfizonul se oprise odată cu ciracii. Era din cei ce-și folosesc umbra drept oglindă. Acel *pe Sfintele Răni ale Mântuitorului*, spus de căpitan, îl făcuse să-și sprijine mâna albă, pe care purta un ghiul gros din aur și briliante, pe mânerul spadei, iar supărarea

evidentă din vorba *gentilom*, să bată darabana pe ea cu degetele. L-a cercetat arogant din cap până în picioare pe Diego Alatriste și, la sfârșit, după ce i-a văzut zgârieturile de pe garda din oțel a spadei, cicatricele de pe obraji și ochii reci sub borul lat al pălăriei, privirea nu-i mai era la fel de dârză ca la început.

— Și ce-i, a întrebat totuși, morocănos, dacă nu-l confund cu nimeni și-s sigur de ce spun?

Răspunsul filfizonului sunase hotărât, spre lauda lui; deși nu mi-au scăpat nici șovăiala de la sfârșit, nici ocheada rapidă pe care o aruncase ciracului și celor două dame. Pe atunci, un bărbat se lăsa răpus pentru cinste și totul era iertat, numai lașitatea și dezonoarea nu. Se credea că onoarea era, în ultimă instanță, doar patrimoniul hidalgilor; iar ei, spre deosebire de omul de rând, care plătește toate birurile și dijmele, nici nu munceau, nici nu plăteau dări regelui. Faimoasa onoare din comediile scrise de Lope, Tirso și Calderón{14} venea îndeobște din tradiția cavalerilor din alte veacuri, căci acum erau mult mai mulți potlogari și pungași de tot soiul. Așa că în vorbele umflate despre onoare și dezonoare se ascundea strădania, deloc ușoară, de a trăi fără dueluri și biruri.

Ușurel, fără grabă, căpitanul și-a mângâiat mustața cu două degete. Cu aceeași mână, fără paradă și afectare, și-a scos capa, lăsând la vedere mânerele spadei și jungherului, pe care le purta în spate, pe partea stângă.

— Păi, se întâmplă, a zis foarte măsurat, că poate domniile voastre o să-l întâlniți iar pe băiat, pe care-s sigur că-l confundați, dacă veniți să facem o plimbare prin Puerta de la Vega.

Puerta de la Vega era prin împrejurimi, dar în afara zidurilor cetății, iar acolo se punea capăt sfadelor îndeobște în zăngănit de spade. Și n-a trecut deloc neobservat gestul cu care căpitanul își arătase, fără preambul, spada toledană și jungherul basc. Nici pluralul domniile voastre, care îl includea și pe însoțitor. Femeile au înălțat din sprâncene, curioase, căci starea lor le punea la adăpost, făcând din ele privitoare privilegiate. La rândul lui, cel de-al doilea cavaler (spilcuit, cu cioc, guler amplu și răsfrânt la colțuri și cu mănuși chihlimbarii), care asistase la preambul surâzând disprețuitor, a înghețat brusc cu râsul pe buze. Una era să fie doar ei doi și să se grozăvească în fața damelor, și alta, cu totul alta, să dea peste un soldat neștiut, care le sugera din prima să nu se-ntindă la vorbă și să încheie sfada pe loc și pe calea armelor. Gestul

filfizonului, atât de precaut, încât chiar s-a dat înapoi pe șest, arăta că bărbatul din fața lor nu era vreun fanfaron de pe Calle de la Montera. Cât despre filfizon, paloarea lui spunea că gândea aidoma sclivisitului, deși avea o poziție mai delicată. Vorbise un pic prea mult, iar vorbele-s încurcate, fiindcă, odată zise, nu se mai pot întoarce singure la stăpân. Drept care uneori îi sunt înapoiate în vârful spadei.

— N-a fost vina băiatului, a spus sclivisitul.

Vorbise foarte cavalerește, cu glas ferm și liniștit, dar era vădit că voia să-l împace pe căpitan. Adică nu se băga și, pe deasupra, îi mai și oferea amicului o ieșire, îmboldindu-l să nu pună capăt dihoniei cu pieptarul găurit precum mânecile. Filfizonul deschidea și închidea degetele mâinii drepte. Șovăia. Dacă era să iasă rău, aritmetic vorbind, erau doi contra unu; iar dacă Diego Alatriste dădea cel mai mic semn de neliniște ori patimă, sfada putea continua pe Cuesta de la Vega ori chiar pe loc. Dar era ceva în răceala cu care îi trata căpitanul, o nepăsare absolută, născută din neclintire și tăceri, care te făcea să-i umbli cu mănuși în preajmă. Mi-am dat seama ce-i trecuse filfizonului prin scăfârlie: bărbatul care sfidează doi necunoscuți bine căptușiți cu arme albe ori e foarte sigur pe el și spada lui, ori e nebun. Și totul era cu putință. Cavalerul nu părea totuși slab de înger. Spera să nu se bată, dar nici nu voia să-și feștelească obrazul; așa că a mai înfruntat câteva clipe ochii căpitanului. Apoi mi-a aruncat o privire de parcă atunci mă vedea întâia oară.

— Cred că băiatul n-a avut nicio vină, a zis în cele din urmă.

Damele au surâs, ușor triste că pierdeau panarama, iar sclivisitul și-a înăbușit un oftat de ușurare. Dar mie îmi era de-acum egal dacă filfizonul își ceruse ori nu iertare. Priveam fascinat profilul căpitanului Alatriste pe sub borul pălăriei, mustața deasă, bărbia prost bărbierită de dimineață, cicatricele, ochii goi, albaștri-verzui, întorși spre neantul pe care numai el îl putea zări. I-am văzut pieptarul ros și răspeticit, gulerul răsfrânt, sobru, spălat și răspălat de Caridad Lebrijana, am zărit licărul stins al soarelui pe garda spadei și mânerul pumnalului de la cingătoare. Și am știut că aveam un noroc dublu și fără pereche: bărbatul care fusese prietenul tatei, iar acum era al meu era în stare să se încaiere pentru mine doar din pricina unei vorbe. Ori poate că, de fapt, se bătea pentru el; iar războaiele Regelui, toți cei care îi năimeau armele, prietenii care îl băgau în primejdii, filfizonii răi de gură și chiar eu însumi nu-i serveam decât

drept pretext ca să se încaiere de amorul artei – cum ar fi zis don Francisco de Quevedo, care grăbea de-acum pasul, ca să ne ajungă din urmă, adulmecând dihonia, deși cu întârziere – cu oricine și în ciuda Domnului. Oricum ar fi fost, l-aș fi urmat pe căpitanul Alatriste până la porțile iadului la o simplă poruncă, un gest ori un zâmbet. Și eram departe de a bănui că tocmai într-acolo mă îndreptam.

•

Cred că v-am mai vorbit domniilor voastre de Angélica de Alquézar[15]. Cu timpul, când am ajuns soldat ca Diego Alatriste și câte altele, de care am să vorbesc când are să le vină vremea, viața mi-a scos în cale și femei. Nu-mi plac lăudăroșeniile grosolane de prin spelunci, nici dorurile prea-gingașe, așa că am să fiu scurt și, doar fiindcă povestea o cere, mă îmbii să vă zic că pe unele le-am iubit, că de unele îmi amintesc cu duioșie, iar de altele cu nepăsare ori – în cele mai multe cazuri – cu un zâmbet amuzat și complice: laurii cei mai frumoși la care poate aspira bărbatul care iese cu punga neștirbită, trupul nevătămat și stima teafără din dulcile lor îmbrățișări. Acestea fiind zise, vă voi spune, domniile voastre, că, din câte femei mi-au tăiat calea, nepoata secretarului regal Luis de Alquézar a fost, fără greș, cea mai frumoasă, mai deșteaptă, mai seducătoare și mai ticăloasă. Veți zice că, poate, vârsta fragedă mă făcea prea ușor victima înrâuririlor – amintiți-vă că, la vremea pătăraniei, eram un băietan basc venit de nici un an la Curte și n-aveam nici paisprezece ani. Nici vorbă! Chiar și mai târziu, când eram bărbat dat și neluat, iar Angélica femeie fără teamă de nimic, simțămintele mi-au rămas neschimbate. Ce mai, îl iubeam pe diavol, deși știam cine era. Cred că mai înainte m-am îmbiat a vă povesti că eram înamorat până peste urechi de acea fetiță. Patima nu-mi crescuse treptat, pe când carnea și sângele se înstăpânesc peste visuri și totul devine grav și cu primejdie. La vremea despre care vorbesc, nu era decât o pornire ciudată; parcă priveam într-un hău care mă atrăgea, dar de care îmi era și teamă totodată. Doar mai târziu – pătărania cu schitul și femeia moartă a fost doar una dintre opririle de pe această *Via Crucis* – am priceput ce ascundeau buclele bălaie în tirbușon și ochii azurii ai fetiței de unsprezece ori doisprezece ani, din pricina căreia am fost de atâtea ori gata să-mi pierd cinstea și viața. Am iubit-o, totuși, până la capăt. Și chiar acum, când Angélica de Alquézar și ceilalți s-au topit de mult în fantasme familiare aducerii mele aminte, mă jur pe bunul Dumnezeu și pe toți diavolii

din iad – unde, cu siguranță, arde acum – că tot o mai iubesc. Când amintirile mă copleșesc, de mi-e dor până și de vechii dușmani, privesc ore în șir în tăcere tabloul în care a nemurit-o Diego Velázquez și știu că n-am izbutit nicicând s-o cunosc până la capăt. Dar bătrâna-mi inimă păstrează, printre cicatricele lăsate de ea, convingerea că fetița, femeia care mi-a făcut tot răul pe care l-a putut face în viață m-a iubit și ea, în felul ei, până la moarte.

Dar pe atunci încă nu știam toate astea, iar în dimineața în care i-am urmărit caleașca până la Fuente del Acero, izvorul de apă cu fier, pe celălalt mal al râului Manzanares, de treceai podul care ducea la Segovia, Angélica de Alquézar tot mai era pentru mine o taină fermecată. Domniile voastre știți de-acum că ea obișnuia să se plimbe pe Calle de Toledo, făcând drumuri între locuința ei și Alcázar, palatul unde le slujea pe Regină și pe prințese ca *menina*, o domnișoară de onoare a infantelor. Locuia la unchiul său, Luis de Alquézar, în palatul din colțul făcut de ulițele Encomienda și Embajadores, care aparținuse bătrânului marchiz de Ortígolas până când, ruinat de o faimoasă comediantă de la Corral de la Cruz, ce-i tocase mai mulți galbeni decât răufăcătorii pe care îi omoară călăul, trebuise să-l vândă, ca să-și încheie socotelile cu creditorii. Acolo îmi locuia aleasa inimii, cu unchiul ei și slujitorii lui, căci mai era becher, iar unica lui slăbiciune știută, pe lângă lacoma profesie a puterii, care îi întărea poziția la Curte, era nepoata orfană, fiica unei surori, răposată odată cu soțul, în 1621, când furtuna ne lovise flota din Indii.

O văzusem trecând, ca de obicei, din locul de pândă de la Taverna Turcului. Uneori îi urmăream o bucată de drum careta trasă de două catârci până în Piaza Mayor ori chiar până pe dalele Palatului, de unde obișnuiam să fac cale întoarsă. Și totul numai ca să prind răsplata trecătoare a privirii, tulburător de albastră, pe care catadicsea să mi-o arunce uneori, chiar înainte de a privi în jur ori de a se întoarce spre *dueña* care o însoțea îndeobște; o evlavioasă cu văluri, acră, săracă și subțire ca punga de student, de soiul celor despre care pe bună dreptate se putea zice:

Muierea-i bisericoasă
și are mai multe leacuri,
ape, ierburi, elixiruri
decât la spițer acasă.

Eu, cum poate că vă aduceți aminte, schimbasem deja câteva vorbe cu Angélica, când cu pățania celor doi englezi; și mai mereu am bănuit că ea dăduse, cu ori fără de știre, o mână de ajutor când ni se întinsese cursa de la Corral del Príncipe, unde căpitanul Alatriste fusese cât pe-aci să-și lase pielea cât ai clipi. Dar nimeni nu-i pe de-a-ntregul stăpân pe ură și iubire; așa că, în pofida bănuielilor, bălăioara tot mă vrăjea. Iar gândul că totul era un joc îndrăcit de primejdios nu făcea decât să-mi îmboldească și mai abitir închipuirea.

O urmăream deci în acea dimineață, prin Puerta de Guadalajara și Plazuela de la Villa. Ziua era însorită, iar caleașca ei, în loc să meargă înainte, spre Alcázar, a coborât spre Cuesta de la Vega și a luat-o pe podul care ducea la Segovia, a traversat râul a cărui apă săracă a fost întotdeauna pentru poeți o temă de haz și bășcălie, despre care până și doctul și rafinatul don Luis de Góngora – citat, fie-mi cu iertare, chiar de seniorul de Quevedo – ajunsese să scrie frumusețea aceea:

Ieri te-a băut măgarul, iar azi te-a pișat.

Mai târziu am aflat că Angélica își pierduse bujorii din obraji, iar medicul îi prescrisese plimbări prin crângurile și pe aleile de pe lângă Huerta del Duque, adică Livada Ducelui, și Casa de Campo, casa de țară a familiei regale, un mic palat de la marginea Madridului, și să bea vestita apă din Fuente del Acero, atât de mult prescrisă, printre altele, doamnelor ce sufereau de constipație. Fântână cântată, firește, de Lope într-o comedie:

Mâine afară ies, firește,
Și-am să beau mai bine
De jumate de ceșcuță
De apă cu fier, bunuță.
Care mă deschide, în fine.

Angélica era prea copilă pentru acest soi de boli, dar sigur că răcoarea locului, soarele și aerul sănătos de pe alei îi făceau bine. Așa că se ducea acolo cu caleașca, surugiul și *dueña*, iar eu o urmăream de departe. Peste pod, pe celălalt mal al râului Manzanares, doamne și cavaleri se plimbau pe sub copaci. În Madridul de atunci, bisericile pomenite până acum și locurile unde erau doamne – iar Fuente del

Acero era, cum spuneam, o atracție pentru multe dintre ele, cu sau fără *dueñas* – dădeau în clocot de admiratori, întâlniri, bilete dulci, codoșlâcuri, romanțuri și câte altele; că uneori te prindeai, din gelozie, în schimburi de vorbe și de la ele duceai mâna la armă și terminai plimbarea în lovituri de pumnal. Fiindcă în Spania ipocrită și fără răgaz, sclava aparențelor și a lui „ce-o să se zică”, unde tații și soții își puneau onoarea la păstrare lângă fiicele și soațele pe care nu le mai lăsau să iasă în uliță, îndeletniciri îndeobște virtuoase, precum băutul apei cu fier ori mersul la liturghie, ajungeau pretexte de primă mână pentru escapade, intrigi și iubiri ușoare și trecătoare:

Mă tot prefac, iubite soț frumos,
Că-s palidă și veșnic constipată,
De nas să-i duc pe tatăl cel gelos
Și pe mătușa rău intenționată.

Așa că nu mai pomenesc, domniile voastre, de visurile cavalerești și dorul de peripeții cu care, la vârsta mea fragedă, mergeam spre acel loc atât de romanesc, în urma caleștii în care era fata iubită; nu-mi părea rău decât că n-aveam încă vârsta potrivită ca să port la cingătoare o spadă strălucită, cu care să străpung vreun rival. Nici nu-mi puteam închipui că dorul avea să mi se împlinească întru totul cândva. Dar când a sunat, într-adevăr, ceasul să fac moarte de om pentru Angélica de Alquézar, și am și făcut-o, nici ea, nici eu nu mai eram copii. Și nimic nu mai era de multă vreme un joc.

Dumnezeule! O iau mereu pe ocolite și peste timp, pierzând firul istoriei. Așa că îl reiau, spunându-vă ceva de mare însemnătate: atât de tare mă însuflețise vederea fetei visurilor mele, că am comis o greșeală de care mai târziu m-am căit. De când cu vizita lui don Vicente de la Cruz, mi se părea că oameni dubioși dădeau târcoale casei noastre. Totul vag, e adevărat; doar două fețe care nu obișnuiau nici să umble pe Calle del Arcabuz, nici să bea la Taverna Turculuiu. Lucru deloc ciudat, fiindcă pe Cava Baja{16} și alte uliți din apropiere erau hanuri pentru străini. Dar în acea dimineață am zărit ceva ce-ar fi trebuit să-mi dea de gândit, dacă mintea nu mi-ar fi fost la sosirea Angelicăi, după cum m-am socotit amănunțit abia mai târziu, când am avut vreme să cercetez ce anume mă dusese în acel loc sinistru. Ori unde, mai bine zis, mă văzusem obligat să merg, nu chiar de plăcere.

Fapt e că, de cum ne-am întors de la liturghia benedictinelor, eu am rămas în ușa tavernei, iar Diego Alatriste a mers mai departe, la oficiul din Calle de los Correos, Ulița Poștei. Pe când căpitanul se depărta pe Calle de Toledo în sus, doi necunoscuți, care se plimbau cu un aer nevinovat printre tarabele cu fructe, au schimbat niscaiva vorbe în șoaptă, apoi unul s-a luat după el, mergând doar la câțiva pași în urma lui. Îi priveam de departe și mă întrebam dacă era o simplă întâmplare ori cei doi coceau ceva, când trecerea caretei în care se afla Angélica mi-a șters din minte orice nu avea legătură cu ea. Dar, așa cum mai târziu am deplâns amarnic, mustățile mari, de la o ureche la alta, pălăriile cu borul lat trase pe ochi după gustul mardeiașilor, spadele, jungherele și mersul plin de ifose și bravură al celor doi matamori trebuiau să-mi deschidă bine ochii. Însă lui Dumnezeu, diavolului ori cui o fi punând la cale glumele proaste din viața noastră le place să ne vadă cum stăm, din nepăsare, orgoliu ori neștiință, pe muchie de cuțit.

•

Era frumoasă precum Lucifer înainte de-a fi izgonit din Rai. Caleașca stătuse locului sub ulmii care creșteau de-o parte și de alta a drumeagului, iar ea se preumbla pe lângă izvor. Părul bălai îi era pieptănat tot cu bucle în tirbușon, iar stofa subțire și lucioasă a rochiei, azurie ca ochii ei, părea desprinsă de pe cerul senin, fără nor, de dincolo de pod și de râu, de peste acoperișurile și coloanele Madridului, de peste vechiul zid și clădirea uriașă și solidă a Alcázar-ului. După ce a împiedicat catârcele, surugiul s-a apropiat de câțiva bărbați de-o breaslă cu el, care stăteau la taclale, iar *dueña* s-a dus să ia apă din vestita fântână. Angélica a rămas singură. Când m-am apropiat de ea pe sub copaci, inima îmi bătea gata să-mi sară din piept și, cu toate că eram încă departe, am văzut-o că saluta grațios câteva tinere doamne ce beau răcoritoare{17} și accepta delicatesele pe care i le ofereau ele, privind pe furiș mai încolo, spre *dueña*. Mi-aș fi dat toată tinerețea și toate iluziile, doar să fiu pe loc nu un paj mic și umil, căruia nu-i dăduseră încă tuleiele, ci hidalgii fercheși – ori să arăt ca ei, cel puțin – care dădeau roată pe-acolo, răsucindu-și mustața la vederea doamnelor ori aruncându-le câte o vorbă, cu pălăria în mână și pumnul sprijinit galant pe mânerul spadei. E adevărat că erau și mitocani, ba chiar destui, și curând am învățat să bănuiesc că atunci – ca și acum – nu tot ce lucea era de aur; că mare număr de știoarfe și pișicheri își dădeau aere ca să se grozăvească ori

să se îmbogățească, și chiar de erai evreu ori arab, dacă scriai urât, vorbeai rar și grav, aveai datorii, călăreai și purtai spadă, te puteai da drept hidalg și cavaler. Dar am mai zis o dată că nu ajungi să știi toate astea până nu dai de greu, iar la vârsta mea fragedă, oricine purta capă și spadă ori saboți, fustă neagră și crinolină îmi părea om de bine. Căci îmi lipseau cu totul lecțiile vieții.

Au trecut câțiva filfizoni, iar caii li s-au ridicat pe picioarele dindărăt, chiar lângă scărițele unei trăsuri cu dame, ori ibovnice, ori ce-or fi fost ele, cărora le șopteau vorbe dulci; mi-am dorit din tot sufletul să fiu ca ei și să mă pot apropia așijderea de Angélica de Alquézar, care se depărtase pe sub copaci și, sumețindu-și tivul fustei, care-i ajungea până-n țărână, mergea printre ferigile de lângă pârâu. Părea căzută în admirația țărânii și, când am ajuns mai aproape de ea, am văzut că urmărea un șir lung de furnici harnice, care se duceau și veneau, disciplinate ca infanteriștii germani. Mai îndrăzneț ca niciodată, am mai făcut câțiva pași, sub care au trosnit niscaiva crengi de pe jos. A ridicat privirea și m-a zărit. Ori poate-i mai exact să spun că cerul, rochia și privirea ei m-au învăluit într-un nor dulce și capul mi s-a învârtit ca atunci când, la Taverna Turcului, aburul poșircii vărsate pe masă mă îmbăta și totul părea să curgă lin și nespus de departe.

— Te cunosc, a zis.

Nu zâmbea, nu părea uimită ori scârbită de mine. Mă pironea, curioasă, cu privirea, cum te privesc mamele și surorile mai mari când îți spun că ai crescut cu un deget ori că ai vocea în schimbare. Din fericire, purtam un pieptar vechi, dar curat, nepeticit, nădragi din piele cum se cuvine, iar la porunca lui Alatriste mă spălasem pe față și în urechi, așa că am încercat să mă țin tare cât mă cerceta; o clipă, în ciuda bunei-cuviințe, i-am întors liniștit privirea.

— Numele meu e Íñigo Balboa, am spus.

— Știu, ești prieten cu căpitanul Triste ori Batistre.

Mă tutuia, semn și de prietenie, și de dispreț. Dar zisese prieten cu căpitanul, nu paj, nici slujitor. Colac peste pupăză, își amintea perfect cine eram. Deși nu era deloc încurajator, căci numele meu ori al căpitanului în gura nepoatei lui Luis de Alquézar era mai curând semn de primejdie decât temei de bucurie, faptul mi s-a năzărit că era adorabil și m-am bucurat nespus. Angélica îmi știa numele și, odată cu el, o parte din viață, pe care eram hotărât să i-o pun la picioare, jertfindu-i-o fără șovăieli. Simțeam, nu știu dacă înțelegeți,

un jungher în piept: puteam trăi doar cu el în piept, căci de-l scoteam, muream.

— Domnia ta bei apă purgativă? am întrebat, ca să rup tăcerea pe care privirea ei neclintită o făcea de neîndurat.

A strâmbat din nas, grațioasă.

— Mănânc o droaie de dulciuri, a zis.

A dat foarte critic din umeri, de parcă spusele i-ar fi fost străine și proaste, și a privit fântâna, unde *dueña* întârzia, la taclale cu vreo prietenă.

— E ridicol, a adăugat, disprețuitoare.

Am înțeles că Angélica nu lua prea în serios nici dragonul care avea misiunea s-o păzească, nici rețetele medicilor care, cu luarea de sânge și leacurile lor, omoară mai mulți creștini decât călăul din Sevilla.

— Gândesc că da, am zis, cuviincios. Fiștecine știe că dulciurile-s bune.

Mi-am adus vag aminte de spusele din tavernă ale spițerului Fadrique.

— Îți lungesc sângele și înfloresc umorile. Sunt sigur că o gogoșică cu miere, o minciunică ori niscaiva fursecuri din gălbenuș frecăluit cu zahăr întăresc o fire melancolică mai abitir decât o stacană cu apă din această fântână.

Am tăcut, ca să nu sar peste cal, căci asta îmi era toată știința.

— Ai un accent nostim, a zis.

— Basc, am răspuns. M-am născut la Oñate.

— Credeam că voi, bascii, pociți cuvintele: *Dacă lance arunci și spadă scoți, apă repede ai să vezi că îi duci pisicii*…

A râs. De n-ar părea afectat, aș zice că avea un râs de argint. Suna ca argintul lucitor pe care meșterii din Puerta de Guadalajara îl scoteau în ușa dughenei, în ziua Euharistiei.

— Așa-s bascii, am zis ușor iritat și cam nesigur Oñate-i în Guipúzcoa.

Am vrut pe loc s-o impresionez, dar nu știam cu ce. Stângaci, am vrut să reiau vorbirea despre harul benefic al zaharicalelor. Mi-am umflat glasul:

— Cât privește firile melancolice…

M-am oprit, căci ne dădea târcoale un câine, un dulău mare și brun, și, din instinct, m-am pus între el și ea. Potaia s-a depărtat de noi fără să caute sămânță de scandal, precum leul de don Quijote;

când m-am uitat iar la ea, Angélica mă privea din nou, curioasă ca la început.

— Ce știi tu despre firea mea?

Glasul îi vibra sfidător, iar ochii imenși, azurii, îi deveniseră foarte serioși, fără nimic copilăros. I-am privit gura încă întredeschisă din pricina întrebării, bărbia rotundă și dulce, buclele bălaie ce-i curgeau pe umerii acoperiți cu delicate broderii flamande. Și am încercat să-mi înghit saliva cât mai discret cu putință.

— Încă nimic, am spus, cât de simplu puteam. Dar știu că mi-aș da viața pentru domnia ta.

Nu știu dacă m-am îmbujorat zicând acele vorbe; dar lucrurile trebuie să le spui când le vine rândul, căci, de nu, riști să-ți pară rău toată viața. Deși uneori îți pare rău tocmai că le-ai spus.

— Mi-aș da viața, am repetat.

A urmat o tăcere lungă și nespus de dulce. *Dueña* s-a întors, neagră sub vălurile albe, coțofană rău prevestitoare, cu stacana de apă în mână. Dragonul se pregătea să pună iar stăpânire pe fată, așa că m-am ferit să mă iau la harță și m-am depărtat. Dar Angélica mă tot privea, de parcă putea citi în mine. Și-a dus mâinile la gât și și-a scos un lănțișor din aur, de care atârna o amuletă mică. I-a desfăcut cheotoarea și mi l-a pus în palmă.

— Poate că ai să mori într-o zi, a murmurat.

A continuat să mă privească enigmatic și după aceea. Dar pe gura-i de fetiță a înflorit un surâs frumos, perfect, plin de toată lumina cerului spaniol, imens ca hăul privirii ei, că mi-am dorit să mor cu adevărat în acea clipă, cu spada în mână, strigându-i numele, așa cum făcuse tata hăt, în Flandra, când își dăduse viața pentru Rege, patrie și stindard. Fiindcă m-am gândit că, poate, la urma urmelor, totul era unul și același lucru.

• 4 • Asaltul

Un câine a hămăit de patru ori în depărtare și tăcerea s-a lăsat iar. Căpitanul Alatriste avea cingătoarea bine garnisită cu un pistol, o spadă și un jungher; a privit luna, parcă pusă pe frontonul mănăstirii benedictinelor, apoi, dintr-o parte într-alta, negurile din Plazuela de la Encarnación. Nu-l pândea nicio primejdie prin apropiere. Și-a potrivit pieptarul din piele de bivol și și-a dat peste umeri faldurile capei. Ca la un semn, trei trupuri negre au lunecat în apropiere; două pe-o latură, unul pe cealaltă, s-au apropiat de gardul mănăstirii. Printr-o fereastră se zărea lumină; nu peste mult timp, cineva a stins-o și a reaprins-o imediat.

— Ea e, a murmurat don Francisco de Quevedo.

Se sprijinea de perete, cu pălăria, hainele și pelerina lui, toate foarte negre; nu băuse nicio picătură toată noaptea, cu tot frigul de sub cerul senin, ca să-și păstreze pulsul, spunea. L-am auzit scoțând ușurel spada din teacă, apoi lăsând-o să cadă, verificând dacă luneca ușor; dar n-am văzut mișcarea. Am auzit totuși că-și susura printre dinți două stihuri de-ale lui:

Nopțile n-au putut să-mi înfrângă durerea
și nici să-mi lase-n tihnă tristețea.

M-am întrebat imediat dacă don Francisco zicea așa ca să-și mai ogoiască teama, ca să țină frigul la respect ori fiindcă, într-adevăr, îndurase multe și era în stare să stihuiască până și la porțile iadului. Oricum, nu era clipa potrivită pentru a gusta cum se cuvenea harul poetic al genialului pamfletar. Eram atent la căpitan, al cărui profil stătea, negru și neclintit, sub borul lat al pălăriei, în întuneric. A adăstat așa o vreme, pe când, în celălalt capăt al pieței, cele trei siluete negre dinainte pândeau nespus de liniștite, încercând să treacă neobservate. Dulăul a lătrat iar, de astă dată doar de două ori, și dinspre Caños del Peral s-a auzit, drept răspuns, nechezatul stins al catârcelor înhămate la careta care aștepta. Diego Alatriste s-a întors spre mine și, la lumina lunii care scălda piațeta, am văzut că-i licăreau ochii.

— Ai mare grijă, a zis.

Mi-a pus o mână pe umăr. Am tras adânc aer în piept, am traversat piața de parcă intram în gura lupului, simțind cum mă pironeau privirile căpitanului și având în urechi omagiul pe care don Francisco a binevoit să-l stihuiască pe când mă depărtam:

Pe zidul 'nalt, din piatră, fericit se suie
cel care-n tinerețea-nfloritoare se încrede.

Inima îmi bătea la fel de tare ca dimineață, lângă Angélica de Alquézar. Ori poate și mai abitir. Simțeam o încordare aproape de neîndurat în stomac și în gât, iar în urechi mi-au sunat ciudate bătăi de tobă, când am trecut pe lângă siluetele ciucite ale lui don Vicente de la Cruz și ale fiilor lui. Stăteau lipiți de zăplaz și, sub pelerine, armele le străluceau.

— Grăbește-te, băiete, a șoptit tatăl, nerăbdător.

Am făcut semn că da, fără să crâcnesc, și am înaintat tot pe lângă zăplaz, până la foișorul din colț. Mi-am făcut cruce pe furiș, încredințându-mă Domnului, căruia mă grăbeam să-i calc lăcașul sfânt. M-am urcat ușor de tot pe foișor – eram sprinten ca maimuțele – și, stând în echilibru pe câteva olane, am dus mâinile înainte și m-am ridicat pe zid dintr-un salt. M-am pus de-a-ncălare pe el, încercând să nu fiu văzut în lumina lunii, având de-o parte, jos, ulița și piațeta cu siluetele tăcute ale soților mei, lipiți de perete, și de alta, jos, tăcerea sumbră a livezii benedictinelor, spartă doar din când în când de țârâitul unui greier somnambul. Am așteptat ca bătăile tobei să-mi slăbească în timpane, apoi m-am mișcat iar; atunci, amuleta cu lănțișor pe care Angélica de Alquézar mi-o dăruise la Fuente del Acero mi-a clinchetit printre haine și a căzut pe zid. Stătusem ore în șir cu ochii la ea, părea veche și avea gravate niște semne minunate, foarte curioase.

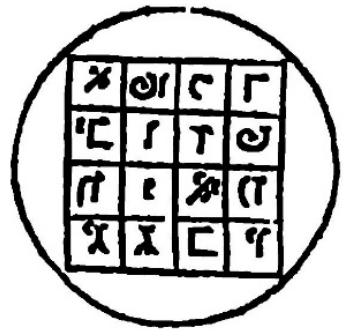

Am băgat iar amuleta sub cămașă, bine lipită de piept, sperând să-mi poarte norocul de care aveam nevoie în înfruntare. Crengile unui măr mi-au atins fața când m-am aplecat peste zăplaz și, după ce m-am prins în mâini, m-am lăsat să cad de la vreo șase-șapte picioare. M-am dus de-a berbeleacul în țărână, fără să mă pocnesc prea tare, mi-am scuturat colbul de pe haine și, implorând-o pe Maica Domnului să nu dau de dulăi nelegați, am mers lipit de zăplaz până la portiță și am tras cu grijă zăvorul. De cum am deschis-o, s-au strecurat înăuntru don Vicente de la Cruz și fiii lui, ascunși sub pelerine și cu armele scoase din teacă, și au străbătut livada cu pași repezi, neauziți pe pământul moale. Eu îmi făcusem datoria.

Mi-o făcusem ca un băiat viteaz, căci, de n-ar fi încercări, n-am afla eroi. Mulțumit de mine, am ieșit în uliță și am traversat neîntârziat piațeta. Căpitanul îmi dăduse porunci precise: să mă duc acasă pe drumeagul cel mai scurt. Am mers, sprijinit de parapetul costișei, lăsând în urmă Benedictinele și Encarnación, liniștit și plesnind de orgoliu, căci totul ieșise după voia mea. M-am simțit tentat să rămân prin împrejurimi, pe lângă trăsura care aștepta cu catârcile împiedicate, ca s-o văd și eu pe fata salvată, chiar dacă numai la lumina lunii și doar o clipă, când aveau s-o aducă tatăl și frații ei. Am șovăit între disciplină și plăcere, fără să mă pot decide. Și tot mai stăteam, nehotărât, când am auzit primul foc.

•

Erau cel puțin zece, s-a socotit Diego Alatriste, smulgând din teci spada și jungherul. Dar în curtea mănăstirii mai erau și alții. Ieșeau de peste tot, din cotloane și vestibuluri, iar pe uliță și în piațetă străluceau arme albe trase din teacă, în tunetele care sfâșiau întreaga noapte: „Dați ascultare Inchiziției!”, „În numele Regelui!”. S-au auzit alte focuri de armă de-o parte a zăplazului de la mănăstirea

benedictinelor, câțiva buimaci s-au arătat în portiță, iar mulți se băteau de-acum în spade. O clipă, lui Alatriste i s-a părut că vede văluri albe de novice printre arme, însă totul s-a stins la lumina altor și altor focuri de pistol. Dar trebuia și să ne purtăm de grijă. La strigătul „dați ascultare Inchiziției", ți se făcea părul măciucă; de-ar fi putut, căpitanul ar fi fost uimit să afle cât de tare ne-o impuneau împrejurările. Dar de-acum se lupta să-și salveze pielea, iar în atari încăierări ori Inchiziția, ori potera guvernatorului regal erau aceeași mâncare de pește; pumnalul omoară așijderea și de-i mirean, și de-i sfințit cu agheasmă. Fără să dea înapoi, a parat cu jungherul spada unei umbre care părea să se fi ivit din neant în spatele lui și, mânuind-o pe a lui cu ambele mâini, i-a dat trei lovituri și i-a aruncat un „bată-te Dumnezeu să te bată"; cu coada ochiului, a văzut că don Francisco de Quevedo înfrunta alte două umbre. Zadarnic ar fi strigat „trădare" ori cam așa ceva, n-ar fi făcut decât să piardă puterile de care avea nevoie în alte ciocniri. Așadar, don Francisco și căpitanul s-au străduit să lupte cu gura oarecum închisă. Oricine-ar fi fost vinovatul, era limpede că ni se întinsese o cursă, și nu ne rămânea decât să ne vindem pielea cât mai scump. Cel care atacase mai înainte șarja iar contra căpitanului; presimțind spada dușmană după licăriri, Alatriste și-a înfipt bine picioarele în pământ, a parat cu mare îndemânare un rever, a pus în față un picior, apoi pe celălalt, a prins spada adversarului între cot și coaste, și-a împins în față vârful spadei, iar la capătul ei a auzit urletul de durere smuls celuilalt când îl lovise peste față. Din fericire, niciunul dintre oamenii Inchiziției nu era vreun cavaler Amadís, iar lupta era sub control. S-a retras în negură până și-a sprijinit spatele de-un zid și, profitând de răgaz, i-a aruncat o privire lui don Francisco. Credincios încercatei lui îndemânări, șchiopătând și blestemând printre dinți, poetul îi ținea la distanță pe toți cei care îl hărțuiau; dar veneau mereu alții, și curând n-aveau să-i mai ajungă mâinile pentru atâția porci. Din fericire, aproape toți dușmanii se adunaseră la ulucile mănăstirii, unde harababura și țipetele erau tot mai mari. Se vedea că don Vicente de la Cruz și fiii lui erau ageri și isteți. Duhoarea corzilor aprinse ale archebuzelor a ajuns până la căpitan.

— Trebuie s-o ștergem! i-a strigat lui don Francisco, încercând să se facă auzit peste zăngănitul spadelor.

— Asta și încerc! a replicat poetul printre lovituri și mânuind spada cu ambele mâini. Și nu de-acum!

Alatriste tocmai îi făcuse de petrecanie unui adversar și se trăgea înapoi pe lângă zid; alt dușman i se lipise de spada de Toledo. Atunci i-a apărut brusc în față o umbră nouă, ori poate că prima se refăcuse și venea cu ai lui Mahomed să-și plătească butoniera din obraz. Când s-au ciocnit de perete, spadele au scos scântei, iar căpitanul, apărându-se cu brațul stâng ridicat la înălțimea capului, a profitat că celălalt nu se clintea între două mișcări și s-a năpustit asupra lui, dându-i un picior care l-a făcut să se împleticească. Apoi i-a înfipt de aproape în trup spada, jungherul și iar spada. Când adversarul a dat să se ridice, probabil că pe puțin jumătate din ea îi ieșea pe la spate.

— Sfântă Fecioară! a șoptit și s-a pregătit să-și dea sufletul, când Alatriste i-a tras tăișul din piept.

A suduit din nou de Fecioară, a căzut în genunchi, lângă perete, iar spada i-a lunecat printre picioare, huruind și zăngănind când a dat de glod.

Cineva a luat-o la sănătoasa, departe de ceata grămădită în fața mănăstirii. Au început tirurile de archebuză, iar ulița și piațeta păreau un foc de artificii. Un șir de gloanțe au șuierat pe lângă căpitan și don Francisco, iar unul s-a turtit între ei, drept în zid.

— Fir-aș al naibii! a exclamat Quevedo.

Nu era de glumă. Soseau mereu alții și alții. Asudat sub pieptarul din piele de bivol, care îl salvase de cel puțin trei spintecături serioase în acea noapte, Alatriste a privit în jur, încercând să scape și s-o ia și el la sănătoasa. Dând înapoi în fața unui asalt, don Francisco s-a apropiat de el, până și-au atins umerii. Pe poet îl muncea același gând.

— Fiecare să-și scape propria piele, a zis cu glas întretăiat, între o fentă și un asalt.

Al doilea adversar i se tăvălea, crâmpoțit, la picioare, în țărână; dar el lupta deja cu altul și începea să-și piardă din puteri. Ceva mai liber, căpitanul a prins jungherul între dinți, a scos cu stânga din cingătoare pistolul cu cremene și, de la o jumătate de palmă, a tras în dușman un glonț care i-a smuls o parte din falcă. O clipă, șuierul focului de armă i-a ținut în loc pe cei care se apropiau și, profitând de răgaz, don Francisco a luat-o de-a binelea la goană, fără să se lase rugat, în ciuda piciorului șontorog, parcă purtat în zbor de trăsura poștei.

După o clipă, pentru a-i împiedica să se țină după el, Alatriste a făcut așijderea, luând-o pe o ulicioară aleasă dinainte, după obiceiul

soldaților veterani, învățați să-și socotească drumurile retragerii înainte de a se arunca în luptă; fiindcă după, când dai de dracu', nu prea mai ai sănătatea și limpezimea minții necesare pentru atât de folositoare demersuri. Ulicioara trecea pe sub o arcadă și se înfunda într-un zăplaz, peste care fugarul a putut sări fără greutate, deși a băgat spaima în găinile pe al căror coteț a căzut zgomotos. Cineva a făcut lumină și a strigat de la o fereastră, dar căpitanul era de-acum în celălalt capăt al ogrăzii, împiedicându-se în negură, dar fără să se lovească prea rău. A sărit un gard și s-a văzut de cealaltă parte, liber și destul de teafăr, doar cu câteva zgârieturi și gura mai uscată decât dunele de la Nieuport. A căutat un cotlon întunecat unde să-și tragă sufletul și s-a întrebat dacă don Francisco de Quevedo se pusese ori nu la adăpost. Când a prins ceva mai mult decât gâfâitul propriei suflări, și-a dat seama că în mănăstirea benedictinelor nu se mai auzeau nici focuri, nici strigăte; nimeni n-ar fi dat nicio ceapă degerată pe don Vicente de la Cruz și fiii lui. Asta, pe legea mea, în cazul puțin probabil că vreunul dintre ei mai era viu.

A auzit pași care fugeau de rupeau pământul, ca de bărbați înarmați, și a zărit felinare licărind pe la colțuri. Apoi s-a reîntronat tăcerea. Mai odihnit și mai stăpân pe sine, a stat o droaie de vreme liniștit în beznă. Sudoarea i se răcea sub pieptar și îl făcea să dârdâie, dar nu i-a dat prea mare atenție. S-a tot întrebat însă cine le întinsese cursa.

•

Din pricina focurilor de armă și a zăngănitului de spade, făcusem cale întoarsă, iar acum mă întrebam, speriat, ce se petrecea în Plazuela de la Encarnación. Am luat-o la goană înapoi, dar curând prudența și-a croit drum în sufletul meu. De-ți pierzi mințile, spune o vorbă soldățească, pe care am învățat-o de la căpitan, îți pierzi până la urmă și capul, uneori cu ajutorul nedorit al unei funii. M-am oprit – inima îmi bătea nebunește în piept – și am încercat să socotesc ce era mai potrivit și cum puteam să-mi ajut ori să-mi încurc prietenii. Am auzit zgomot de pași care se apropiau de drumeag și strigătul înspăimântător „dați ascultare Inchiziției!", care pe atunci, așa cum v-am mai spus, domniile voastre, îl băga în sperieți până și pe cel mai brav bătăuș de meserie. Am fost deci foarte precaut și, cât ai clipi, am sărit, punându-mă la adăpost la picioarele zidulețului din piatră care urma costișa, ca un parapet. Nici nu-mi venisem bine în fire, că am și auzit deasupra mea pași, focuri, țipete și zăngănit de spade ciocnite

în apropiere. N-am avut vreme să mă neliniștesc mai abitir de soarta căpitanului și a lui don Francisco, că a și început să mă îngrijoreze a mea, când un trup s-a prăvălit de sus. Am sărit iepurește, dar nou-sositul a gemut de mai mare mila, așa că mi-a atras luarea-aminte, și mi-a ajuns lumina lunii ca să-l recunosc pe Luis, cel mai tânăr dintre frații De la Cruz: venea dinspre mănăstire, crâmpoțit și alergând de mama focului. M-am dus lângă el și m-a privit în beznă cu ochi speriați, licărind febril în lumina slabă a nopții. Mi-a pus mâna pe față, ca orbii când vor să te recunoască, apoi s-a plecat în față, copleșit de ceea ce în prima clipă am crezut că era un leșin, până când, atingându-l cu mâinile, le-am simțit pline de sânge. Prin don Luis trecuseră un foc de archebuză și o droaie de lovituri de pumnal; când mi-a căzut în brațe, i-am simțit mirosul proaspăt de sudoare amestecat cu dulceața amețitoare a sângelui.

— Ajută-mă, băiete, l-am auzit murmurând.

Vorbise atât de încet și de slab, că abia l-am înțeles, iar după ce-a vorbit, mi-a părut și mai slăbit. Am vrut să mă ridic, trăgându-l de un braț, dar era greu, iar rănile îl împiedicau să se miște; nu i-am putut smulge decât un lung vaiet de durere. Nu mai avea spada, ci doar jungherul, la cingătoare, și când am încercat să-l ridic, i-am simțit mânerul.

— Ajută-mă, a repetat.

Așa, trăgând să moară, părea mult mai tânăr, aproape de vârsta mea; toată frumusețea și vitejia lui, care mă impresionaseră mai înainte, se duceau de râpă. Era mare și bun, dar ciuruit peste tot; iar eu, sănătos totuși, îi eram ultima nădejde. Am simțit greutatea întregii mele răspunderi. Și, învingându-mi pornirea firească de a-l lăsa de izbelițe și a-mi găsi adăpost cât îmi îngăduiau picioarele de iute, m-am lipit de el, i-am pus brațele pe umerii mei și am vrut să-l iau în spate, dar era prea sleit de puteri și luneca pe propriu-i sânge. Deznădăjduit, i-am trecut o mână peste fața mea și mi-am umplut-o toată cu sângele vâscos care-i șiroia pe mine. Don Luis căzuse iar, se sprijinise de micul zid de piatră și abia dacă se mai văita. Pe pipăite, am încercat să dau de una din găurile mari prin care i se scurgea viața, ca să i-o acopăr cu o năframă scoasă din buzunar; am dat de una și am băgat degetele în ea, ca Sfântul Toma, dar pe loc am știut că era tot aia și că băiatul n-avea să se mai trezească în zorii zilei.

Eram foarte limpede la minte. Trebuie s-o ștergi, Íñigo, mi-am zis. În piațetă, focurile de armă și chiotele de luptă se opriseră, dar

tăcerea era și mai grozavă ca ele. Mi-am amintit de căpitan și de don Francisco. La acel ceas puteau fi morți, prinși ori fugari; nimic nu era prea încurajator, deși încrederea în spada poetului și în calmul stăpânului meu mă îndemna să-i cred la adăpost ori la loc sigur, în vreo biserică din apropiere.

M-am ridicat încetișor. Făcut ghem, Luis de la Cruz nu se mai văita. Murea tăcut, iar la mine nu-i ajungea decât răsuflarea, tot mai slabă și mai întretăiată, acoperită din când în când de horcăieli funebre. Nu mai avea puteri nici să ceară ajutor, nici să-mi zică „băiete". Se îneca mereu cu propriu-i sânge, care șiroia încet, formând o pată neagră în țărână, sub lumina lunii.

S-a auzit un ultim foc de pistol ori de archebuză, foarte departe, de parcă cineva era urmărit; și m-am agățat de acel foc de armă, cu speranța că cineva va fi tras, neputincios, în umbra trecătoare a căpitanului Alatriste, care își găsea refugiul în neguri. Venise clipa să-mi scap și pielea mea tânără. M-am dus la cel ce trăgea să moară, i-am luat de la cingătoare jungherul care n-avea să-i mai servească la nimic în călătoria pe care tocmai o începea și, cu el în mână, m-am ridicat, hotărât s-o șterg.

Atunci am auzit melodia. Un soi de tiruri-ta-ta, fredonat în spatele meu. Am înghețat, iar degetele pline de sângele lui don Luis de la Cruz mi s-au crispat pe mânerul jungherului. M-am întors pe îndelete și am ridicat arma; tăișul mi-a licărit scurt în fața ochilor. De un capăt al zidulețului se rezema o umbră familiară: o formă neagră, învăluită în pelerină, care purta o pălărie neagră cu boruri late. Am recunoscut-o, am priceput că ni se întinsese o cursă de moarte și că de-acum eram și eu închis în ea.

•

— Ne întâlnim iar, băiete, a zis umbra.

Spart și chițcăit, glasul lui Gualterio Malatesta suna în liniștea nopții ca o sentință de moarte. Domniile voastre mă veți întreba cum naiba de-am rămas acolo, de parcă prinsesem rădăcini, în loc să fug ca sufletul de diavol. Aveam două temeiuri: pe de-o parte, apariția italianului mă lăsase liniștit ca un par înfipt în pământ; pe de alta, dușmanul îmi bloca drumul pe care trebuia să plec de lângă bietul Luis de la Cruz. Ce mai, am rămas, țintind cu jungherul în față, iar Malatesta m-a privit liniștit, de parcă avea tot timpul iadului.

— Ne întâlnim iar, a repetat.

S-a depărtat de ziduleț aproape cu greutate, de parcă îi era lene să

se miște, și a făcut un pas spre mine. Unul singur. Avea spada în teacă. Am mișcat ușurel arma, fără s-o las jos, iar jungherul a licărit ușor între noi.

— Dă-mi-l, a zis.

Am strâns din dinți și n-am răspuns, ca să nu vadă că-mi era frică. În țărână, muribundul a scos un ultim vaiet și nu i-am mai auzit horcăitul. Mi-am văzut jungherul în întuneric, uimit că tot îl mai țineam în mână.

— Lasă-l, băiete, a murmurat Malatesta, aproape fără să-mi dea atenție.

Alte umbre foșgăiau în jur: se apropiau câțiva bărbați înarmați; dar aveau pistoale, spade și pumnale scoase din teacă. Lumina unui felinar a dat colțul pe ziduleț, s-a ridicat peste capetele noastre și a coborât costișa. În licărul ei am văzut umbra neagră a italianului lunecând spre Luis de la Cruz. Tânărul era nemișcat, ghemuit la pământ și, de n-ar fi avut ochii deschiși, privind drept în față, s-ar fi zis că dormea într-o imensă baltă roșie.

Felinarul se apropia, aruncând peste mine umbra lui Malatesta. L-am văzut în lumină, lângă lucirile de fier ale bărbaților care veneau. Încă mai țineam jungherul sus. Când s-a oprit în apropiere, felinarul a luminat dintr-o parte chipul slab, ciuruit de vărsat și cicatrice al spadasinului, care semăna sinistru cu fața lunii. Pe deasupra mustății, scurtată cu mare finețe, ochii lui negri, la fel ca hainele, mă scrutau atenți și amuzați.

— Predă-te Sfintei Inchiziții, băiete, a zis, iar formula temută i-a sunat batjocoritor pe buze, lângă surâsul amenințător.

Eram prea speriat ca să răspund ori să mă mișc, așa că n-am făcut nimic. Am stat neclintit, țintind mereu cu jungherul în sus; cred că, văzându-mă, oricine mă putea crede hotărât. Poate de aceea mi s-a și părut că citeam curiozitate ori interes în ochii negri ai dușmanului. După o clipă, câțiva dintre zbirii care ne înconjurau s-au întors spre mine, dar Malatesta i-a oprit cu un singur gest. Și-a scos spada din teacă pe îndelete, de parcă m-ar fi lăsat să mă gândesc. Era enormă, nesfârșită, cu montura mare și garda uriașă. Gânditor, i-a privit câteva clipe tăișul, apoi a ridicat-o ușurel, până mi-a lucit în față. Pe lângă ea, bietu-mi pumnal era ridicol. Dar era al meu. Așa că, deși brațul începuse să-mi atârne ca plumbul, am continuat să-l țin sus, privind în ochii italianului ca în ochii vrăjiți ai unui șarpe.

— E dat naibii băiatul.

Umbrele care ne înconjurau, venind din spatele felinarului, au râs. Malatesta mi-a atins vârful jungherului cu spada întinsă. Atingerea oțelului m-a înfiorat.

— Lasă-l de-acum, a zis.

Cineva a râs, iar sângele mi s-a înfierbântat. Am lovit furios spada lui Malatesta, ca s-o dau deoparte, iar zăngănitul armelor mi-a părut o sfidare. Fără să vreau, i-am zărit brusc vârful spadei la doar câteva degete de fața mea, neclintit, parcă gândind adânc dacă să mă împungă ori nu. Am lovit iar cu pumnalul, dar tăișul spadei a dispărut brusc, iar lovitura s-a pierdut în gol.

S-au auzit alte râsete. Mi s-a făcut o mare milă de mine și m-am simțit profund nefericit; posomorala îmi împingea lacrimile nu în ochi (pe care, din mândrie, îi aveam tot uscați), ci în inimă și pe gât. Am înțeles că anume lucruri nu le înghite nimeni, chiar dacă își pierde viața din pricina lor, ori tocmai fiindcă din cauza lor își pierde mai mult decât viața. De atâta tristețe, mi-am amintit munții și câmpiile verzi din copilărie, fumul ce urca din coșurile caselor în văzduhul reavăn al dimineții, mâinile tari și aspre ale tatei, atingerea mustății lui de soldat când mă îmbrățișase ultima oară, când eram copil mic, iar el pleca să-și împlinească menirea sub zidurile cetății Julich. Am simțit căldura căminului, am întrezărit-o pe mama, aplecată peste foc, cosând ori gătind; am auzit râsul surioarelor, care i se jucau în preajmă. Și m-a lovit un dor nebun de căldura dulce a patului în zorii zilelor de iarnă. Și de cerul azuriu ca ochii Angélicăi de Alquézar, căci îmi părea rău că nu-l aveam deasupra, în loc să stau mohorât și abătut în beznă, la lumina fanarului. Dar nimeni nu-și alege clipa, iar aceea era cu siguranță a mea.

Până aici mi-a fost, am gândit. Cu vigoarea celor treisprezece ani și deznădejdea trezită de gândul acelor frumuseți care n-aveau nicicând să mai fie cu putință, m-am uitat drept în vârful lucitor al spadei dușmane și mi-am încredințat neîndemânatic sufletul Domnului, spunând la iuțeală rugăciunea în bască, așa cum mă învățase mama, odată cu primele vorbe. Apoi, sigur că tata mă aștepta cu brațele deschise și un surâs mândru pe buze, am strâns cu putere jungherul, am închis ochii și m-am aruncat înainte, lovind orbește în spada lui Gualterio Malatesta.

•

Dar am rămas în viață. Mai târziu, ori de câte ori am vrut să-mi aduc aminte acea clipă, n-am putut-o face decât printr-un șir rapid de

trăiri: ultima licărire a spadei în față, oboseala brațului care lovea în dreapta și în stânga, imboldul de a porni înainte, dar fără a afla vreo scofală, nici spadă, nici durere, nici rezistență. Și, brusc, atingerea unui om trupeș, tare, a unor haine, a unei mâini care mă ținea zdravăn ori, mai curând, părea să mă îmbrățișeze, de parcă se temea să nu-mi facă rău. Brațul meu, încercând să se elibereze ca să lovească cu jungherul, pe când mă zbăteam tăcut, iar o voce cu un ușor accent italienesc murmura: „Liniștește-te, băiete, liniștește-te!”, aproape cu duioșie, ținându-mă strâns, ca să nu-mi fac rău cu propriu-mi jungher. Apoi am continuat să mă zbat cu fața cufundată în hainele de culoare închisă, care miroseau nițel a sudoare și nițel a piele și metal, lângă mâna care părea să mă îmbrățișeze ori să mă apere și care mi-a răsucit pe îndelete brațul, nu prea brutal, până a trebuit să dau drumul jungherului. Când eram gata să izbucnesc în plâns, și chiar voiam s-o fac, am prins brațul cu putere și furie, ca un câine de vânătoare dispus să se lase ucis pe loc. Am dat înapoi abia când mâna s-a făcut pumn și m-a lovit în spatele urechii, făcând ca noaptea să se spargă în stele verzi, iar eu să cad lovit de un somn brusc și brutal. Un hău negru, adânc, în care am căzut fără să scot niciun țipăt, niciun vaiet. Dispus să mă duc la Domnul, ca bun soldat ce eram.

•

Apoi am visat că nu dădusem în primire. Și m-a înspăimântat siguranța că aveam să mă trezesc.

• 5 • În numele Domnului

M-am trezit tresărind, cu dureri, în bezna unei trăsuri care mergea cu ferestruicile astupate. Simțeam o greutate ciudată la încheieturile mâinilor și, când m-am mișcat, am auzit un zăngănit metalic care m-a îngrozit: aveam la picioare cătușe din fier, prinse cu lanț de podeaua caretei. Printre gratii, am zărit lumină și am înțeles că se crăpa de ziuă. Orice-ar fi fost, n-aveam nici cea mai mică idee cât timp trecuse de când mă găbjiseră; dar trăsura înainta în ritmul obișnuit și, uneori, pe povârnișuri, auzeam plesnetul biciului și surugiul îmboldind catârcele. Lângă scăriță, auzeam și un du-te-vino de copite de cai. Mă duceau, prin urmare, afară din oraș, în lanțuri și cu escortă. După cum auzisem când mă umflaseră, eram în mâinile Inchiziției. Nu trebuia să-ți bați prea mult capul ca să înțelegi: dacă cineva avea în față un viitor întunecat, acela eram cu siguranță eu.

Am plâns. Am plâns cu deznădejde, pe când trăsura mă hurduca în beznă, unde nimeni nu mă vedea. Am plâns până mi-au secat lacrimile, apoi, trăgându-mi nasul, m-am ghemuit într-un colțișor și am așteptat, mort de frică. Ca toți spaniolii de atunci, știam destule despre obiceiurile Inchiziției – umbra ei sinistră a făcut parte ani în șir din viețile noastre – ca să-mi cunosc ursita: temutele beciuri toledane de taină ale Sfântului Oficiu.

•

Cred că v-am mai pomenit, domniile voastre, de Inchiziție. E drept că n-a fost mai rea la noi decât în alte țări din Europa, deși olandezii, englezii, francezii și luteranii, care ne erau pe atunci dușmani de moarte, au țesut în jurul ei infama Legendă Neagră, cu care și-au scuzat jefuirea imperiului spaniol ce scăpăta. E drept că Sfântul Oficiu, care trebuia să vegheze asupra dreptei credințe, a fost în Spania mai sever decât în Italia și Portugalia, bunăoară, și chiar mai rău în Indiile Occidentale. Dar Inchiziție a existat și în alte locuri. În plus, cu sau fără scuza ei, nemții, franțujii și englezii au prăjit mai mulți heterodocși, vrăjitoare și săraci prăpădiți decât spaniolii; grație severei birocrații a monarhiei austriece, în Spania toate jumările, multe, dar nu chiar cât se zice, au fost cum se cuvine recenzate, fiecare în parte, cu procese, nume și prenume. Lucru cu care nu se pot mândri, mai mult ca sigur, franțujii prea-creștinului rege al

Franței, blestemații eretici de mai sus ori din Anglia mereu perfidă, mizeră și pirateresc; fiindcă ei te ardeau în veselie și la grămadă, fără ordine și minte, după poftă și interese, blestemat fie-le neamul de ipocriți. În afară de asta, pe atunci, justiția lumească era la fel de crudă ca și cea ecleziastică, iar oamenii aș ijderea, din pricina inculturii și a pornirii firești a norodului de a-și vedea semenii făcuți fărâme. Oricum ar fi, adevărul e că Inchiziția a fost adesea arma de care s-au servit în domnia lor regi ca al patrulea Felipe al nostru, ce a lăsat pe mâna ei dreptul de a-i veghea pe cei care, deși creștinați, practicau pe ascuns rituri și ceremonii iudaice, de a urmări vrăjitorii, bigamii și sodomiții și chiar de a cenzura cărți și a combate contrabanda cu arme, cai și monede, ca și falsificarea lor. Totul, sub pretextul că făcătorii de bani calpi și contrabandiștii aduceau mari atingeri intereselor monarhiei; că, de fapt și de drept, dușmanul ei, ca apărătoare a credinței, era dușmanul Domnului.

În ciuda calomniilor din afară, deși nu toate procesele duseseră la rug, căci erau numeroase pilde de milă și dreptate, ca orice mare putere lăsată pe mâinile oamenilor, Inchiziția a fost până la urmă nefastă. Iar scăpătarea noastră, a spaniolilor din acest veac – praf din care s-a făcut și încă se va mai face mult noroi –, își are cu precădere temeiul în lipsa libertății, izolarea culturală, neîncrederea și neștiința religioasă încurajate de Sfântul Oficiu. Acesta trezea atâta oroare, că până și apropiații, colaboratorii (slujbă care se obținea pe parale) se bucurau de deplină impunitate. Omul Inchiziției era spion ori pârâtor, iar în Spania catolicului Felipe fuseseră recenzați douăzeci de mii. Așadar, vă puteți da seama ce fusese ea la noi, unde Justiția o puneai în mișcare mai curând cu darul unui dublon de opt decât cu amenințarea unui taur, unde se vindea și se cumpăra până și Sfânta Împărtășanie, unde, mai ales, fiecare avea o răfuială de împlinit, căci nu erau doi spanioli – și, pe legea mea, nici acum nu-s – care să bea dimineața aceeași ciocolată: unul o voia de Guaxaca, altul neagră, unul amestecată cu lapte, altul cu pâine prăjită și untură de gâscă, iar cel mai dat și neluat în ulcică de lut și cu frigănele. În realitate, nici nu trebuia să fii bun catolic și creștin din moși-strămoși, ci doar să pari. Nimic nu părea mai convingător decât să-i pârăști pe cei cu sânge spurcat ori pe care îi bănuiai de spurcăciune, fiindcă aveai de mult pică pe ei, îi gelozeai, îi invidiai ori erai în râcă cu ei, deși la fel de bine puteau fi și buni catolici din vechime. Cum era de așteptat, vecinii se bombardau cu o grindină de pâre, de „știu din sursă sigură”

și „se zice că”. Iar când degetul neîndurător al Sfântului Oficiu arăta spre cineva, nefericitul era părăsit pe loc de protectori, prieteni și rude. Așa că fiul își acuza tatăl, soția soțul, iar deținutul își pâra ori își inventa complicii, ca să scape de torturi și moarte.

La treisprezece ani, eu eram prins în acea rețea îngrozitoare și nici nu îndrăzneam să mă gândesc la ce mă aștepta. Aflasem că unii își luaseră viața, de spaima temnițelor unde tocmai mă duceau și pe mine, și mărturisesc că abia în bezna din trăsură am ajuns să-i înțeleg cu adevărat. Ar fi fost mai simplu și mai demn, îmi ziceam, să fi încheiat istoria iute și curat, aninându-mă în spada lui Gualterio Malatesta. Dar, fără greș, Divina Providență voia să mă pună iar la încercare. Ghemuit în cotlonul meu, am oftat din adâncul inimii, resemnat s-o înfrunt, dacă n-aveam de ales. Deși, divină ori ba, mă socoteam eu, Providența nu-ți rezerva zadarnic încercarea.

•

Pe drum, m-am gândit aproape fără răgaz la căpitanul Alatriste. Doream din suflet să fie teafăr, poate chiar prin apropiere, gata să mă elibereze. Dar gândul n-a durat prea mult. Chiar de scăpăm din acea cursă, fără greș, bine chitită de dușmani, nu trăiam într-un roman cavaleresc; cătușele care îmi zăngăneau la mâini în ritmul trăsurii erau cât se putea de adevărate. Ca și spaima, singurătatea și soarta mea nesigură. Mai târziu, viața și vârsta, peripețiile, iubirile și războaiele Regelui, seniorul nostru, m-au făcut să-mi pierd încrederea. Dar chiar și pe atunci, cu toată vârsta-mi fragedă, de mult nu mai credeam în miracole.

•

Careta a stat locului. Auzind că surugiul schimba catârcile, am înțeles că ajunseserăm la o stație de poștă. Încercam să socotesc pe unde eram, când s-a deschis portiera; lumina bruscă m-a orbit câteva clipe. M-am frecat la ochi și, când am văzut iar, lângă scară mă cerceta din priviri Gualterio Malatesta. Purta, ca întotdeauna, haine riguros negre, mănuși, cizme și pana de la pălărie tot negre, ca și mustăcioara fină care îi punea în relief chipul scofâlcit; contrastul dintre felul îngrijit în care era tunsă și fața pe care strălucea, ciuruită de urme și cicatrice, ducea cu gândul la un câmp de bătaie. În spatele lui, după un povârniș abrupt, cam la vreo jumătate de leghe, peste peisajul aurit de soarele care scăpăta se contura Toledo, cu vechile ziduri străjuite de un *alcázar* construit de împăratul Carlos, mai cunoscut drept Carlos Quintul.

— Drumurile noastre se despart aici, băiete, a spus Malatesta.

L-am privit buimac, fără să pricep. Trebuie că arătam groaznic, cu tot sângele bietului Luis de la Cruz uscat pe față și pe haine și toată oboseala voiajului. O clipă, mi s-a părut că italianul se încrunta, parcă nemulțumit de starea ori situația mea. Iar eu continuam să-l privesc, năuc.

— Aici te vor lua în primire, a adăugat în cele din urmă.

A încercat să schițeze un surâs: gestul lent, crud și primejdios îi descoperea dinții albi ca niște colți de lup. Dar s-a oprit brusc, parcă fără chef. Poate m-a socotit destul de abătut ca să nu mă mai chinuie și cu strâmbătura lui. E adevărat că nu părea nici cât negru sub unghie în largul lui. M-a privit iar, tot de nepătruns, și a închis portiera cu mâna.

— Unde mă duc? am întrebat.

Vocea, care de-abia mi se auzea, mi se părea necunoscută, ca și cum era a altuia. Italianul nu s-a clintit. Ochii lui negri ca moartea mă priveau fără să clipească. Gualterio Malatesta privea ca și cum n-avea pleoape.

— Acolo.

A arătat cu bărbia orașul din spatele lui. I-am privit mâna pe portieră, de parcă ar fi fost a călăului, iar portiera – piatra de mormânt. Am vrut să prelungesc clipa din care simțeam că n-aveam să mai văd multă vreme soarele.

— De ce? Ce-am făcut?

N-a zis nimic. Dar a continuat să mă privească. Auzeam cum se schimbau catârcele; când au înhămat altele, careta s-a zguduit. Prin spatele italianului au trecut câțiva bărbați înarmați până-n dinți, iar printre ei două sutane negru cu alb, doi monahi dominicani. Unul mi-a aruncat în treacăt o privire scurtă și nepăsătoare, de parcă nu eram om, ci piatră; iar ochii lui m-au înfricoșat mai mult ca orice.

— Îmi pare rău, băiete, a zis Malatesta.

Părea să-mi fi citit groaza din gânduri. Și naiba să mă ia dacă nu l-am crezut cu adevărat sincer. Doar o clipă. Cât au durat patru vorbe și abia un licăr al privirii lui în beznă. Când m-am gândit mai bine la ceea ce crezusem că era un strop de milă, m-am lovit iar de masca indiferentă a ucigașului plătit. Și l-am văzut închizând portiera.

— Ce-i cu căpitanul? am întrebat înspăimântat, încercând să mă mai agăț nițel de soarele pe care erau gata să mi-l ia, poate pe veci.

A continuat să tacă. Mai avea două palme de lumină în jurul

chipului sumbru. Atunci am văzut, într-adevăr și fără umbră de tăgadă, cum i s-a abătut peste față un licăr ușor de tristețe. O clipă doar, și imediat și-a ascuns-o într-o scălâmbăială crudă, un zâmbet primejdios, sângeros, care a culminat cu schimonoseala buzelor albe și reci. Dar inima îmi sălta de bucurie, iar strâmbătura italianului mi-a părut o smochină; înțelesesem pe loc și foarte sigur că Diego Alatriste scăpase din ambuscadă.

Malatesta a închis brusc portiera și am rămas iar în beznă. Am auzit porunci nelămurite, galopul unui cal care se depărta și biciul surugiului. Catârcile s-au pus în mișcare și trăsura s-a urnit, ducându-mă unde nici măcar Dumnezeu n-avea să fie de partea mea.

•

Abia după ce m-au dat jos din trăsură într-un patio mizer, pe care amurgul îl făcea și mai negru, m-am simțit lăsat de izbeliște în puterea unei mașini atotputernice, fără simțăminte și, deci, neîndurătoare. Patru zbiri ai Sfântului Oficiu și cei doi dominicani mi-au scos cătușele de la picioare și m-au dus pe mutește într-un beci. Vă scutesc, domniile voastre, de întregul șir al procedurilor: de la dezbrăcatul și percheziția minuțioasă până la primul interogatoriu, luat de un notar care mi-a cerut cuviincios numele de familie, vârsta, numele tatei și al mamei, numele celor patru bunici și opt străbunici, adresa și locul de baștină. Pe tonul obișnuit al demersurilor, a controlat dacă eram bun creștin, punându-mă să recit Tatăl Nostru și Ave Maria, și mi-a cerut numele tuturor celor de care îmi puteam aminti în legătură cu cazul. Am întrebat ce caz, dar nu m-a lămurit. Am întrebat de ce eram acolo, la fel. Când a revenit la cunoscuții mei, n-am răspuns și m-am arătat buimac și speriat, ori mai curând, dacă e să fiu sincer, m-am mărginit să-i arăt sincer ce simțăminte îmi înnegurau sufletul. Dar a insistat și atunci am început să plâng deznădăjduit, ceea ce pentru moment i-a ajuns, căci a lăsat pana în călimară, a presărat nisip pe pagina proaspăt ticluită și a pus foile deoparte. Am hotărât să plâng ori de câte ori aveam să ajung la ananghie, deși tare mă temeam că nu trebuia să mă străduiesc prea mult. Căci, dacă ceva nu avea să-mi lipsească acolo, socoteam în nefericirea mea, erau tocmai temeiurile vărsării de lacrimi.

Dar, când am crezut că s-au încheiat procedurile, mi-am dat seama că trecusem doar de prolog, ori preambul, și nici măcar nu începuse primul act. Mă duseseră într-o chițimie pătrată, fără ferestre și ferestruici, luminată de un sfeșnic mare, unde erau doar o masă, o

măsuță de scris și niscaiva bănci. Lângă cea mare stăteau cei doi călugări din stația de poștă și un necunoscut cu barbă și togă negre, care îi dădeau un aer impunător de grefier ori jude, cu o cruce de aur pe piept. În spatele măsuței era alt grefier decât la primul interogatoriu: avea un aer de corb și nota amănunțit tot ce se zicea și, tare mă mai temeam, ce nu se zicea. Mă păzeau doi zbiri, unul înalt și puternic, altul slab și cu părul roș. Pe perete era un crucifix enorm, al cărui chiriaș părea să fi trecut mai înainte prin mâinile aceluiași tribunal.

Cum am aflat chiar atunci, în temnițele de taină ale Inchiziției cel mai teribil era că nimeni nu-ți spunea de ce zăceai acolo, nici ce probe ori martori aveau contra ta. Inchizitorii se mărgineau să pună întrebare după întrebare, grefierul scria tot, iar tu îți storceai creierii, încercând să afli dacă ce spuneai te dezvinovățea ori te acuza. Puteai să stai săptămâni, luni și chiar ani în șir, neștiind pe ce temei te întemnițaseră; cu agravanta că, dacă spusele tale nu-i satisfăceau, recurgeau la tortúri, ca să te facă să mărturisești, oferindu-le probele de care aveau nevoie. Așadar, erai torturat și răspundeai fără noimă, căci nu știai, de fapt, ce trebuia să spui; în pragul disperării, te trădai ori îți pârai, conștient sau nu, prietenii, iar uneori înnebuneai ori mureai. Dacă nu te duceau, cu tunica de condamnat, tichia de proscris și garota pentru gât, drept la eșafod, cu un foc zdravăn de lemne sub tălpi, în aplauzele vecinilor și vechilor cunoscuți, încântați de panaramă.

Eu știam, cel puțin, pricina pentru care eram acolo; deși nu prea mă consola. Așa că, după primele întrebări, m-am și văzut în mare belea. Mai ales când monahul cel tânăr, care mă privise nepăsător în caretă, pe când vorbeam ultima oară cu Malatesta, mi-a cerut numele complicilor.

— Complici la ce, Luminăția Ta?

— Nu-s nicio Luminăție, a zis, sumbru, iar tonsura mare i-a lucit în lumina sfeșnicului. Și-ți cer numele complicilor la sacrilegiu.

Își împărțiseră rolurile ca în comedii. Pe când cel cu barba și toga negre tăcea, ca judele care ascultă și deliberează în sinea lui, înainte de a da sentința, cei doi călugări jucau teatru cu mare aplomb: cel tânăr rolul inchizitorului neîndurător, iar cel nițel mai în vârstă, parcă mai grăsuliu și mai apatic, rolul confidentului binevoitor. Dar eram de prea multă vreme la Curte și ghiceam tertipurile, așa că am hotărât să nu mă încred în cei doi și să mă fac că nu-l vedeam pe

primul. Colac peste pupăză, nici n-aveam habar cam cât știau. N-aveam nici cea mai mică idee dacă într-adevăr – așa cum pretindeau – comisesem sau nu un sacrilegiu. Fiindcă, de vorbești cu cine te poate face să regreți, pe cât e de primejdios să ceri cărți prea puține, pe atât e și să ceri prea multe. Și chiar a zice „pas” îți poate aduce ruina.

— Nu am complici, părinte reverend, i-am spus grăsunului, dar fără să trag prea multe nădejdi. Și nici n-am comis vreun sacrilegiu.

— Negi, m-a întrebat cel tânăr, că ai fost, împreună cu alții, complice la profanarea mănăstirii adoratoarelor benedictine?

Aflasem, în cele din urmă, ceva, deși mă lua cu frig când îmi închipuiam urmările. Acuzația era de-acum limpede. Am tăgăduit, firește. Am tăgăduit pe loc și că-l cunoșteam, măcar din vedere, pe bărbatul rănit de moarte cu care, în drum spre casă, mă întâlnisem lângă parapetul de pe povârnișul de la Caños del Peral. Am tăgăduit și că m-aș fi opus poterelor Sfântului Oficiu când voiseră să mă umfle; la fel cum am tăgăduit, în sfârșit, tot ce-am putut, fără faptul de netăgăduit că, tocmai când îmi zvârliseră mănușa, țineam un jungher în mână și aveam pieptarul pătat cu sânge străin încă neuscat. Cum nu puteam să neg așa ceva, m-am încurcat în vorbe răsucite și lămuriri care n-aveau nici în clin, nici în mânecă cu istoria; la sfârșit, am izbucnit în plâns, ultima cale de a ocoli noi întrebări. Dar tribunalul văzuse curgând o droaie de lacrimi, așa că monahii, omul cu toga și grefierul s-au mărginit să aștepte să-mi mântui văicărelile. Păreau să aibă timp din belșug; acest fapt și nepăsarea pe care o vădeau – îmi puneau, fără îndârjire și fără reproșuri, mereu și mereu, insistând monoton, aceleași întrebări – mă nelinișteau cel mai tare. Deși tot mai încercam să par nepăsător și senin, cum bănuiam că trebuia să fie un nevinovat, mă înfricoșau răceala și răbdarea lor. Fiindcă, după ce am spus o duzină de „nu” și „nu știu”, nici măcar monahul grăsuliu nu se mai prefăcea și era evident că îndurarea cea mai apropiată era la câteva leghe depărtare.

Nu-mi mai pusesem burta la cale de mai bine de douăzeci și patru de ceasuri și eram slăbit, cu toate că stăteam pe o bancă. Așa că, de cum am sfârșit calea lacrimilor, m-am gândit la foloasele unui leșin care, așa cum stăteau lucrurile, n-avea să fie chiar un șiretlic. Monahul a zis ceva care era să mă facă să leșin într-adevăr, fără prefăcătorie.

— Ce știi despre așa-zisul căpitan Diego Alatriste y Tenorio?

Pân' aici ți-a fost, Íñigo, mi-am zis. S-a sfârșit. S-a sfârșit cu tăgăduitul și vorbăria fără rost. De acum, orice-ai zice, orice-ai recunoaște ori ai dezminți în fața grefierului care-ți scrie până și ultimul oftat se poate folosi în dauna căpitanului. Așa că ține-ți gura, oriunde te duc. În ciuda situației, deși capul mi se învârtea și o panică nesfârșită punea fără milă stăpânire pe mine, mi-am adunat ultimele rămășițe de tărie și am hotărât că nici călugării, nici temnițele tainice, nici Consejo de la Suprema, nici chiar Papa de la Roma, nimeni n-avea să-mi smulgă vreo vorbă despre căpitanul Alatriste.

— Răspunde la întrebare! a poruncit cel tânăr.

Am tăcut. Priveam, pe dușumeaua din față, o dală fisurată în zigzag, un labirint încurcat ca și soarta-mi nenorocită. M-am tot uitat la ea, până când un zbir din spatele meu, supunându-se poruncii date de călugăr doar clipind din ochi, s-a apropiat și mi-a tras o pleasnă zdravănă peste ceafă, care mi-a sunat în cap ca o lovitură de baros. După mărimea mâinii, am socotit că fusese cel înalt și puternic.

— Răspunde la întrebare, a repetat călugărul.

Am privit mai departe fisura din podea, fără să zic nici care, și am mai primit o pleasnă, mai grozavă ca prima. Lacrimile, sincere ca durerea din ceafa mea chinuită, au început să-mi curgă, fără vrerea mea. Le-am șters cu dosul mâinii; nu voiam să bocesc chiar atunci.

— Răspunde la întrebare.

Mi-am mușcat buzele, ca să nu deschid nici măcar gura, fisura din podea mi-a urcat brusc și iute la ochi, iar timpanele îmi sunau, bang, ca pielea de pe tobă. De astă dată, pleasna mă aruncase în patru labe pe dușumea. Dalele erau reci ca și vocea pe care am auzit-o.

— Răspunde la întrebare.

Vorbele veneau de foarte departe, ca din fierbințeala unui coșmar. O mână m-a ridicat cu fața în sus și am văzut deasupra chipul zbirului roș, iar ceva mai în spatele lui, pe al călugărului care mă interoga. Nu mi-am putut reține un geamăt de deznădejde și m-am lăsat păgubaș, căci mi-am dat seama că nimic n-avea să mă scoată de acolo și că, în realitate, ei aveau tot timpul de pe lume. Drumul meu în iad abia începuse și nu mă grăbeam să merg mai departe. Așa că am tras un leșin de mai mare dragul, chiar când omul roș mă ținea bine de pieptar, ca să mă ridice în capul oaselor. Și – martor mi-e Iisus, care ne privea din perete – de astă dată n-a trebuit să mă prefac nici cât negru sub unghie.

•

Nu știu cât timp s-a scurs în celula igrasioasă unde m-au încuiat, doar în tovărășia unui șobolan uriaș, care își pierdea vremea privindu-mă din gura neagră de canal dintr-un colț. Am dormit, am avut coșmaruri, am vânat ploșnițe prin haine, ca să pierd vremea, și am înfulecat de trei ori pâinea uscată și zeama grețoasă din blidul pe care un temnicer neguros și mut îl punea în pragul ușii, zornăind de zor din chei și zăvoare. Mă tot chiteam cum să mă apropii de șobolan și să-i fac de petrecanie, căci mă umplea de groază ori de câte ori mă lua somnul, când zbirul roș și grăsunul – Dumnezeu să-l răsplătească după cum m-a tratat – au venit să mă caute. De astă dată, după ce am străbătut câteva coridoare care de care mai sinistre, m-am trezit într-o odaie așijderea primeia, cu noutăți tenebroase în ce privea tovărășia și mobilierul. În spatele mesei, alături de cel cu barba și toga negre, de grefierul cu chip de corb și de dominicani, mai era un monah din același ordin, pe care ceilalți îl tratau cu mare respect și supunere. Ți-era și frică să-l privești. Părul scurt și cenușiu forma un soi de calotă în jurul tâmplelor, iar obrajii scofâlciți, mâinile descărnate, ieșind ca niște gheare din mânecile sutanei, și mai ales licărul fanatic al ochilor, arși parcă de febră, te făceau să-ți dorești să nu-ți fie nicicând dușman. Lângă el, ceilalți păreau gingașe măicuțe ale săracilor. Colac peste pupăză, într-un capăt al odăii mai era și o bancă de tortură cu corzile întinse, pregătită pentru a fi folosită. Nu era niciun scaun pe care să stau, iar picioarele, pe care mă țineam cu chiu, cu vai, au început să-mi tremure. Eram prea mic pentru un război atât de mare.

Nici de astă dată n-am să vă plictisesc, domniile voastre, pomenindu-vă de procedurile și întrebările cu care m-au bombardat vechii cunoscuți dominicani, pe când călugărul cu togă și noul inchizitor ascultau în tăcere, zbirii stăteau liniștiți la spatele meu, iar copistul muia din vreme în vreme pana în călimară, ca să-și însemne pe rând toate vorbele și tăcerile mele. Purtarea nou-venitului (le dădea inchizitorilor pergamente, ei le citeau atent, apoi puneau noi întrebări) mi-a cam arătat ce belea mă lovise. Cel puțin de cinci ori au zis temuta vorbă *judaizantes*, numele dat celor ce practicau în taină rituri și ceremonii ale legii iudaice, și de fiecare dată mi s-a făcut părul măciucă. Unsprezece litere care duseseră o droaie de oameni pe rug.

— Știai că familia De la Cruz are sânge spurcat?

Vorbele m-au lovit ca o măciucă, fiindcă le știam înțelesul sinistru. De cum îi alungaseră Regii Catolici pe evrei, Inchiziția urmărea riguros urmele cultului mozaic, mai ales pe convertiții rămași credincioși religiei bunicilor. În Spania atât de ipocrită, unde și țăranul cel mai de jos se fălea că-i hidalg și creștin din moși-strămoși, ura față de evrei era generală și nu te puteai lipsi de hrisoave cu care să-ți dovedești nespurcarea sângelui, autentice ori cumpărate pe bani grei, dacă râvneai la o demnitate ori funcție importantă. Pe când suspușii se înavuțeau din negoțuri necinstite, în umbra liturghiilor și pomenilor publice, norodul, abraș și pizmaș, își omora foamea și plictisul pupând moaște, târguind indulgențe și urmărind stăruitor vrăjitoare, eretici și evrei care practicau pe ascuns riturile și ceremoniile strămoșilor. Cum am mai spus și altă dată, făcând vorbire despre seniorul de Quevedo și alții, nici chiar cele mai nobile spirite ale Spaniei nu erau străine de ura și refuzul heterodoxiei. Să nu uităm că însuși Lope scrisese:

Dură stirpe, Hadrian a alungat-o
și, din nenorocire, în Spania a venit,
iar azi oprimă și face-un rău cumplit
Imperiului creștin ce-a acceptat-o,
căci, stăruind în răzvrătire, precum știi,
rușinea o aduce spaniolei Monarhii.

Iar celălalt mare autor dramatic, don Pedro Calderón de la Barca, avea să spună mai târziu prin gura unui celebru personaj de-al său:

O, ce canalie blestemată!
Mulți murit-au așa, arși,
Și tare-mi mai plăcea
să-i văd fumegând și cum zicea
focul când îi înghițea:
„Câini de eretici, slujitor
eu sunt al Sfintei Inchiziții”.

Să nu-l uităm nici pe don Francisco de Quevedo – care în zorii acelei zile era, fără greș, pus la poprire ori sărise, cinstindu-și onoarea, în ajutorul unui prieten cu sânge convertit, care, lucru uimitor în acel veac infam, surprinzător și contradictoriu, a scris

contra rasei lui Moise destule pagini de versuri și proză. În ultimul timp, odată arși și goniți protestanții și maurii, după alipirea regatului Portugaliei, când bunul și marele nostru Rege Felipe al II-lea adusese, pe față ori pe șest, o liotă de evrei pe care să-i jecmănească, Inchiziția le dădea acestora târcoale precum șacalul stârvurilor. Ăsta era alt temei sigur pentru care favoritul, contele de Olivares, era în conflict cu deja pomenitul Consejo de la Suprema. Fiindcă, vrând să nu se atingă de uriașa moștenire a dinastiei de Austria, nu doar storcând pungile – goale ale vasalilor și egoiste ale nobililor –, ci și luptând în Flandra și străduindu-se să încalce drepturile Aragon-ului și Cataluniei (lucru nu chiar de colo), don Gaspar de Guzmán, sătul să tot vadă monarhia ostatică în mâinile bancherilor genovezi, pretindea să-i pună în locul lor pe finanțiștii lusitani; despre care, dacă le putea pune la îndoială nespurcarea sângelui, nu putea tăgădui că aveau din moși-strămoși bani creștini, curați, sunători și care nu-și pierdeau prețul. Asta l-a și încontrat pe favorit cu consiliile de stat, cu Inchiziția și chiar cu nunțiul apostolic, pe când Regele, seniorul nostru, bun și habotnic, slab de înger, ca și de multe altele, șovăia și prefera ca tuturor supușilor să ni se bage credința pe gât, luându-ne până și ultimul *maravedí*. Fără ocol, asta însemna să faci din ostii pâine, ori invers, ori cum s-o mai zice. Colac peste pupăză, mai târziu, după ce veacul trecuse de jumătate, când cu căderea în dizgrație a contelui-duce, Sfântul Oficiu a cerut nota de plată, dezlănțuind persecuția convertiților, una dintre cele mai crude din Spania. Și a dus, în cele din urmă, la ruină planurile lui Olivares, așa că mulți bancheri bine situați și mulți furnizori de hrană hispano-portughezi și-au strămutat averile și negoțurile în alte țări, ca, bunăoară, Olanda, întru folosul dușmanilor coroanei; până la urmă, ne-au venit de hac. Zic „până la urmă” fiindcă nobilii și călugării de aici, ca și ereticii de dincolo, mama lor care i-a fătat, ne-au supt împreună până la ultimul strop de sânge. Că tot săracul trage la mizerie, iar noi, spaniolii, n-avem nevoie să ne aducă cineva la sapă de lemn, fiindcă știm mereu și cum nu se poate mai bine s-o facem și singuri.

Eram băgat în toată mizeria până în gât, un puștan pierdut între intrigi și tertipuri pentru care, sărea în ochi, eram gata-gata să plătesc cu gâtul meu tânăr. Am oftat, deznădăjduit. M-am uitat la inchizitor, tot dominicanul cel tânăr. Copistul adăsta, cu pana în aer deasupra pergamentului, privindu-mă ca pe unul care face tot ce

poate ca să ajungă mangal de foc.

— Nu știu nicio familie De la Cruz, am zis în cele din urmă, cu toată convingerea de care eram în stare. Oricum, nu știu dacă are sânge nespurcat.

Copistul a plecat capul, parcă îmi aștepta răspunsul, și-a curățat pana și și-a făcut blestemata de meserie. Monahul cel bătrân și slab nu-și lua ochii de la mine.

— Știi că Elvira de la Cruz e acuzată că-și incită soațele, călugărițe și novice, la rituri ebraice? a întrebat tânărul.

Am înghițit în sec. Mai curând, am încercat s-o fac, pe sângele Mântuitorului, căci aveam gura ca de piatră. Cursa se închidea și era al naibii de sinistră. Am tăgăduit iar, tot mai speriat, căci ghiceam unde duceau toate.

— Știi că tatăl, frații ei și alți complici care, ca și ei, nu-și uită credința evreiască din vechime au încercat s-o elibereze după ce capelanul și starețа din mănăstire au aflat-o și-au închis-o?

Fără greș, era ceva putred la mijloc, iar eu eram băgat până-n gât. Am tăgăduit iar, dar de astă dată glasul n-a mai vrut să-mi iasă. Nu i-a plăcut, ca să spun elegant, și a trebuit să fac semn cu capul că nu. Dar procurorul, ori ce-o fi fost el, a continuat, neîndurător.

— Tăgăduiești că tu și complicii tăi faceți parte din acea conspirație iudaică?

În ciuda fricii (care, firește, nu era de colo), mi-a cam sărit mustarul.

— Eu sunt basc și creștin din moși-strămoși, am protestat. Tot atât de bun ca tata, care a fost soldat și a murit în războaiele purtate de Rege.

Inchizitorul a făcut un gest de dispreț cu mâna, de parcă în războaiele purtate de Rege murise orice Hristos, iar asta nici nu era prea mare scofală. Atunci, inchizitorul cel slab și tăcut s-a aplecat și i-a șoptit ceva la ureche, iar el a încuviințat cuviincios. Celălalt s-a întors spre mine și a vorbit întâia oară. Glasul îi era atât de amenințător și cavernos, că, pe loc, călugărașul cel tânăr mi-a părut o pildă de cumsecădenie și simpatie.

— Repetă-ți numele, a poruncit bătrânul cel slab.

— Íñigo.

Ochii severi și febrili ai dominicanului, afundați în orbite, mă făcuseră să bâlbâi răspunsul. A continuat, neîndurător.

— Íñigo și mai cum?

— Íñigo Balboa.

— Și mama ta cum se numea?

— O chema Amaya Aguirre, părinte reverend.

Toate i le mai spusesem, erau deja pe pergament; așa că am intrat la bănuieli. Călugărul m-a privit îngrozitor, foarte satisfăcut.

— Balboa e nume portughez, a zis.

Mi s-a căscat pământul sub picioare, căci pricepusem săgeata otrăvită. Într-adevăr, familia mea era de la granița cu Portugalia, și de acolo plecase bunicul ca să lupte sub steagurile Regelui. Brusc (v-am spus doar, domniile voastre, că am fost mereu iute de minte), urmările mi s-au luminat atât de limpede, că, de-aș fi avut la îndemână o ușă deschisă, o și luam la sănătoasa. M-am uitat cu coada ochiului într-o parte, la banca de tortură, pe care Inchiziția n-o folosea nicicând ca pedeapsă, ci pentru a lămuri adevărul, ceea ce nu mă liniștea deloc. Unica mea nădejde era că, după regulile Sfântului Oficiu, oamenii de prestigiu, consilierii regali, femeile însărcinate nu puteau fi torturați, așa cum nu puteau fi supuși la chinuri nici slujitorii, ca să depună mărturie împotriva stăpânilor, nici copiii mai mici de paisprezece ani, ca mine. Dar nu mai era mult și împlineam cei paisprezece ani fatidici; și, dacă erau în stare să-mi caute strămoși evrei, puteau și să-mi pună de la ei lunile care îmi mai lipseau pentru loviturile de coardă. Care, chiar de te făceau să cânți, nu erau chiar coarde de ghitară, ci funii.

— Tata nu era portughez, am protestat. Era un soldat din Léon, ca și tătâne-său care, când s-a întors dintr-un război, a rămas la Oñato și s-a însurat acolo. Soldat și creștin din moși-strămoși.

— Așa zic toți.

Atunci am auzit urletul. Era al unei femei, deznădăjduit și înfiorător, slăbit doar de depărtare, dar atât de brutal, că și-a croit drum pe coridoare și culoare și a trecut prin ușa închisă. De parcă nu l-ar fi auzit, inchizitorii au continuat să mă privească, netulburați. Călugărul cel slab și-a îndreptat ochii înfierbântați spre banca de tortură și m-a pironit cu privirea, umplându-mă de groază.

— Câți ani ai? a întrebat.

Urletul femeii a răsunat iar, ca o fioroasă lovitură de bici; toți erau netulburați, de parcă nici nu-l auziseră. În găvanele lor sinistre, ochii fanatici ai dominicanului păreau două condamnări la rug. Iar eu tremuram, parcă lovit de friguri.

— Treisprezece, am bâiguit.

A urmat o tăcere oribilă, spartă doar de copistul care scârțâia cu pana pe pergament. Sper să scrie bine, m-am gândit. Treisprezece și atât. Călugărul mi s-a adresat iar. Privirea îi ardea și mai abitir: licăreau brusc în ea disprețul și ura.

— Și acum, a zis, să vorbim despre căpitanul Alatriste.

• 6 • Ulicioara San Ginés

Tripoul clocotea de bărbați care-și puneau totul, chiar și sufletul, pe-o singură carte. În rumoarea vorbelor și foiala jucătorilor, chibiților și doritorilor de chilipiruri, Juan Vicuña, bătrânul sergent de cavalerie rănit la Nieuport, a traversat sala, ferindu-se să nu-i verse cineva vinul de Toro din stacana pe care o ducea, și a privit satisfăcut în jur. În suspine, sudălmi, vorbe deocheate și priviri nesătule, pe o jumătate de duzină de mese se schimbau mâini și se duceau și veneau cărți, zaruri și parale. Gologanii din aur și argint străluceau la flacăra lumânărilor mari din seu, puse sus, sub bolta de cărămidă, iar afacerea mergea de mai mare dragul. Juan Vicuña obișnuia să stea la câte-o bârfă într-o pivniță din crama San Miguel, care stătea drept într-o coastă a pătratei Piaza Mayor, unde se consumau toate încăierările îngăduite de legile Regelui, seniorul nostru, și chiar altele, abia ascunse și nu chiar atât de îngăduite. Erau tot atât de felurite ca și închipuirea jucătorilor, care nu era lucru de colo. Jucau atât *tresillo*[18], *polla*[19] și *cientos*[20], la care pierdeai încetul cu încetul, cât și șeptic și alte jocuri, numite *de estocada*, din pricina iuțelii cu care, ca printr-o simplă lovitură de spadă, puteai fi lăsat fără lăscaie, fără glas și cu răsuflarea tăiată. Tocmai despre ele ticluise niscaiva stihuri și marele Lope:

Cât îți scoți din teacă spada
cu cel care te provoacă
ai să-ți pierzi așa, din joacă,
banii, chiar de-i ai cu lada.

E adevărat că doar cu câteva luni mai înainte se făcuse public decretul regal care scotea în afara legii tripourile, fiindcă cel de-al patrulea Felipe al nostru era tânăr, plin de bune intenții și credea, asistat de un duhovnic evlavios, în chestii ca dogma Neprihănitei Zămisliri, cauza catolicismului în Europa și refacerea morală a supușilor lui din ambele lumi; dar toate erau, ca și silința de a opri lupanarele (ca să nu mai vorbim de cauza catolicismului în Europa), seceriș de grâu necopt. Fiindcă, pe lângă teatru, coride cu tauri și încă ceva, despre care am să vă vorbesc mai încolo, sub monarhia

austriacă, pe spanioli nu-i pasiona decât jocul. Sate cu trei mii de locuitori stricau an de an câte cinci sute de duzini de pachete cu cărți de joc; se juca atât pe uliță, unde pungași, potlogari și escroci improvizau tripouri ca să-i jupoaie la înghesuială pe cei care nu prindeau de veste, cât și în case de joc, legiuite ori nu, în temnițe, bordeluri, spelunci și corpuri de gardă. În orașele mari, ca Madrid și Sevilla, roiau înfigărești băgăcioși și pierde-vară, cu bani sunători în buzunare, gata să se adune în jurul unei *desencuadernada*, căci așa porecliseră pachetul cu cărți de joc cu sigiliul nedesfăcut, sau al lui Juan Barbarosul, porecla rău famată pe care o dădeau zarurilor. Toată lumea se deda jocurilor, atât norodul de jos, cât și nobilii, și nu numai seniorii și potlogarii șmecheri, dar și doamnele, care, deși nu erau primite în case precum a lui Juan Vicuña, mergeau asiduu prin tripouri, fiind tot atât de versate ca toți ceilalți în ași, cărți proaste și atuuri. Cum vă puteți închipui despre oamenii abrași, orgolioși și iuți de spadă, cum eram și suntem, nici nu mai spun că, foarte adesea, înfruntările de la joc se terminau, bată-le Dumnezeu să le bată, într-un șir de zdravene lovituri de șuriu.

Vicuña a ajuns în capătul sălii, nu fără să tragă cu coada ochiului la niscaiva doctori în broderii, cum le spunea el pungașilor de trișori, nespus de iscusiți în aflarea șpilului cu care să sustragă bișțari, statornic atenți la ce se nimerea să li se potrivească cu cărțile însemnate din mâneci. S-a oprit și l-a salutat cu mare politichie pe don Raúl de la Poza, un cavaler din Cuenca, fiul peste poate de flușturatic și dedat șarlataniilor al unei familii putred de bogate, unul dintre cei mai buni mușterii ai lui. Bărbat cu tabieturi, don Raúl tocmai sosise, ca în fiece noapte, de la bordelul din Calle Francos, al cărui obișnuit era, și n-avea să mai iasă din tripou decât în zori, ca să se ducă drept la liturghia de la San Ginés. În jurul mesei lui, unde scuzii curgeau cu ciutura, roia fără răgaz o curte de trișori și lingăi, care curățau mucurile lumânărilor, aduceau ulcele cu vin și chiar îi duceau olițele când era atât de prins de joc, încât nici vorbă să scape o mână bună. Făceau totul pe mai nimic: un real sau doi, bacșișul pe care li-l arunca după fiecare pot câștigat. În acea noapte îl însoțeau marchizul de Abades și alți amici, ceea ce l-a liniștit pe Vicuña, fiindcă don Raúl era așteptat aproape în fiecare zi la ieșire de trei-patru fanfaroni care îl ușurau de paralele câștigate.

•

Diego Alatriste a mulțumit pentru vinul de Toro, dând pe gât toată

ulcica dintr-o singură duşcă lungă. Era în cămaşă şi nebărbierit şi zăcea pe salteaua de paie dintr-o chiţimie tainică, pe care Vicuña o aranjase la tripou, de unde, odihnindu-te, puteai privi fără să fii văzut, printr-o jaluzea. Toate, cizmele încălţate, spada de pe taburet, pistolul încărcat, sprijinit pe capă, jungherul numit *vizcaína*, adică din Ţara Bascilor, de pe pernă şi privirea trează care, din vreme în vreme, se strecura prin jaluzeaua de lemn îl arătau în alertă. Localul avea o uşă dosnică, aproape ascunsă, care dădea într-o arcadă din Plaza Mayor, printr-un coridor; Vicuña a observat că Diego Alatriste îşi potrivise lucrurile astfel încât, la nevoie, să le poată lua şi s-o tulească la iuţeală pe acolo. În ultimele patruzeci şi opt de ceasuri, căpitanul nu se odihnise decât trăgând câte un pui scurt de somn; iar după-amiază, când intrase fără zgomot, ca să vadă dacă nu cumva prietenul lui avea nevoie de ceva, Vicuña dăduse nas în nas cu ţeava ameninţătoare a pistolului, care îl ţintuia drept între sprâncene.

Alatriste nu şi-a vădit nerăbdarea prin întrebări. I-a dat lui Vicuña stacana goală şi a adăstat, privindu-l ţintă cu ochii albaştri-verzui, cu pupilele foarte mari în lumina săracă a opaiţului de pe masă.

— Te aşteaptă într-o jumătate de ceas, a zis bătrânul sergent. În ulicioara San Ginés.

— Cum îi merge?

— Bine. A stat ieri şi azi în casa amicului său, ducele de Medinaceli, nederanjat de nimeni. Nu i-au pomenit public numele şi nu-l caută nici Justiţia, nici Inchiziţia, nici nimeni. Încăierarea, oricum a fost ea, e neştiută.

Căpitanul a încuviinţat uşurel, gânditor. Tăcerea nu era ciudată, ci firească. Inchiziţia nu bătea clopotele până nu se lămurea. Iar totul era doar pe jumătate făcut. Lipsa veştilor putea fi şi ea parte din cursa pe care le-o întindea.

— Ce vorbe umblă pe la San Felipe?

— Zvonuri – Vicuña a dat din umeri. Ba că s-au încrucişat spade în Puerta de la Encarnación, ba că cineva ar fi dat în primire. Se vorbeşte mai mult de unii admiratori ai călugăriţelor decât de altceva.

— Au fost pe la mine pe-acasă?

— Nu. Dar Martín Saldaña a mirosit ceva-cumva, fiindcă a trecut pe la crâşmă. După Lebrijana, el n-ar fi zis nimic, dar ar fi insinuat o droaie. Cică potera trimisă de *corregidor*, primarul, n-a prins şpilul, a dat de înţeles, dar unii veghează pe-aproape. Nu lămurea cine, dar

vorbea de oamenii Sfântului Oficiu. Mesajul e cum nu se poate mai simplu: el n-are nici în clin, nici în mânecă cu ei, oricare-ar fi treaba, iar tu trebuie să-ți aperi pielea. Cum se vede, afacerea-i delicată și ei umblă cu mănuși, fără să se dea nici cu unii, nici cu alții.

— Ce se-aude de Íñigo?

Îl privea nepăsător, cu ochii goi. Veteranul de la Nieuport s-a oprit, stânjenit. Mângâia ulcica jur-împrejur, cu singura mână pe care o avea.

— Nimic, a zis în șoaptă în cele din urmă. Parcă l-a înghițit pământul.

Alatriste a tăcut o clipă. Apoi s-a uitat printre cizme la dușumea și s-a ridicat în picioare.

— Ai vorbit cu Pérez Diaconul?

— Face ce poate, da-i tare greu. Vicuña l-a văzut pe căpitan punându-și pieptarul tare, din piele de bivol. Știi că iezuiții și Sfântul Oficiu n-au obiceiul să-și facă mărturisiri, iar dacă puștiul e la mijloc, se poate să n-aflăm prea iute. De cum știe ceva, te înștiințează. Și te sfătuiește, dacă vrei, să cauți adăpost la Companie în biserică. Zice că de acolo nu te scot dominicanii nici dacă se jură că l-ai ucis pe nunțiu – s-a uitat prin jaluzea în sala de joc, apoi a întors privirile spre căpitan. Și, că veni vorba, Diego, în orice te-ai fi băgat, nădăjduiesc că într-adevăr nu l-ai răpus pe nunțiu.

Alatriste și-a băgat spada în teacă. A atârnat-o la cingătoare, și-a agățat și pistolul cu cremene, dar înainte i-a tras percutorul, încercând să vadă dacă era bine încărcat.

— Îți zic eu altă dată, a spus.

Se pregătea să plece cum venise, fără lămuriri și mulțumiri; în lumea unde trăiau și el, și sergentul veteran de cavalerie, atari mărunțișuri erau de la sine înțelese. Vicuña a râs aspru, soldățește:

— Fir-aș al naibii, Diego. Îți sunt prieten, dar nu face nimic. Că nici n-aș vrea să dau ortu' popii bolnav de funie. Așa că mai bine nu-mi zice nimic.

•

Era noapte de mult când a ieșit, învăluit în pelerină și cu pălărie, din galena cu porticuri negre care ocolea Plaza Mayor, mergând o vreme spre Calle Nueva, ulița nouă. Nici unul dintre rarii trecători nu l-a privit, doar o ștoarfă nu prea îmbrăcată, care, dând nas în nas cu el între două arcade, i-a propus fără prea mare chef să-l ușureze de o duzină de firfirici din aramă. În Puerta de Guadalajara a trecut pe

lângă doi paznici care dormitau lângă obloanele dughenelor de argintari, apoi, ca să ocolească potera ce se posta îndeobște prin jur, a luat-o iar în jos, pe Calle de las Hileras, ulicioara torcătoarelor, până pe Arenal, ulița cu nisipuri, și a făcut cale întoarsă, urcând iar spre Pasadizo de San Ginés, ulicioara San Ginés, unde la acel ceas unii căutau răcoarea.

Așa cum știți și domniile voastre, bisericile ofereau în acea vreme un adăpost unde nu ajungea mâna justiției mirene. De aceea, cine fura, rănea ori mătrășea pe cineva – adică, după cum se zicea, ajungea la ananghie – putea să-și caute refugiu în lăcașurile sfinte, o biserică ori un schit, unde clericii, care-și păzeau cu mare zel privilegiile, îi apărau cu dinții de autoritatea regală. Era atât de umblată această cale de a ocoli pedeapsa, recurgând la ospitalitatea unui loc sfânt, că unele biserici faimoase gemeau de mușterii care profitau de refugiul lor sigur. În lumea lor înghesuită, dădeai îndeobște de cei mai mari șnapani și n-ar fi ajuns funiile ca să omagiezi beregate atât de arătoase. Din pricina meseriei, chiar și Diego Alatriste trebuise să-și caute uneori adăpost în biserici; se zicea că și don Francisco de Quevedo trăise în tinerețe împrejurări așijderea, dacă nu chiar mai rele, ca, bunăoară, când cu lovitura dată de ducele de Osuna la Veneția, de unde trebuise s-o șteargă travestit în cerșetor. Fapt e că Patio de los Naranjos, curtea cu portocali din Sevilla, bunăoară, ori mai bine de o duzină de alte locuri din Madrid, printre care și biserica San Ginés, se bucurau de îndoielnicul privilegiu de a servi de adăpost pentru toată floarea vitejilor, escrocilor, furilor și pungașilor. Toată ilustra confrerie care trebuia, totuși, să-și pună burta la cale, să bea, să-și facă nevoile și propriile negoțuri profita de negura nopții ca să dea câte-o raită, cu gândul la o nouă mișelie, răfuială ori ce altceva se mai ivea. Tot acolo își primeau prietenii și chiar țiitoarele și complicii, așa că împrejurimile bisericilor și atenansele lor deveneau noaptea tavernele și chiar bordelurile făcătorilor de rele, unde se istoriseau isprăvi adevărate ori născocite, se condamna la moarte, se stabilea prețul loviturii de șuriu și unde, ce mai, simțeai bătând, pitoresc și atroce, pulsul Spaniei josnice, primejdioase și neobrăzate; Spania șmenarilor, potlogarilor și cavalerilor plevei, care nicicând n-a atârnat pe pereți în tablourile din palate, dar a fost nemurită în cărți. Unele rânduri – nicidecum cele mai proaste, firește – le-a ticluit chiar don Francisco:

Pe Grullo l-au supus la chinuri
și, ca un adevăr al funiei,
a spus doar nu, vorba cu care scapi
de banca de tortură și de nuntă.

Ori acea *copla*, atât de gustată:

În casa ticăloșilor nemernici,
în scoabă, sub spânzurătoare,
c-am tot sângerat cu pumnalul,
iute m-au băgat la răcoare

Pasadizo de San Ginés era unul dintre locurile favorite ale celor care cereau adăpost în loc sfânt și ieșeau noaptea pe ulicioară, ca să ia aer, într-un scurt du-te-vino din care nu lipseau birturile improvizate la drumul mare, unde să îmbuci câte ceva; de cum se arătau poterașii, prea demna adunătură se făcea nevăzută ca prin farmec. La sosirea lui Diego Alatriste, pe ulicioara îngustă erau ca la vreo treizeci de suflete: fanfaroni, toreadori, farfuze care se răfuiau cu codoșii, lăudăroși înfumurați și lepădături care sporovăiau ori dădeau gata burdufuri și damigene cu poșircă. Abia de mai licărea o lumină, doar un fanar mititel atârna într-un colț, sub o arcadă, bezna se înstăpânise aproape peste tot și mai bine de jumătate din cei de acolo erau mascați; deși sporovăiau însuflețit, totul era foarte neguros, potrivit cu soiul de întâlnire la care venise căpitanul. Căci, de nu venea cu ceata ori bine apărat de oțeluri, un curios, un chibiț ori un poteraș putea fi ologit acolo cât ai clipi.

În pofida măștii, l-a recunoscut pe don Francisco de Quevedo lângă micul felinar, s-a furișat până la el și s-au depărtat împreună, acoperindu-și fețele cu mantiile și trăgându-și pălăriile de fetru până pe sprâncene; de altfel, așa făceau peste jumătate dintre cei de pe ulicioară.

— Prietenii mei au cercetat, s-a pus poetul pe povestit, după primul schimb de impresii. Don Vicente și fiii lui erau mai mult ca sigur urmăriți de Inchiziție. Am mirosit eu bine că s-a profitat de împrejurare ca să se omoare mai mulți iepuri dintr-un foc; chiar și domnia ta ai profitat, căpitane.

În șoaptă, ferindu-se de cei ce se duceau și veneau, don Francisco i-a împărtășit tot ce aflase. Răbduriu și pișicher, cunoscând prin

limbile lui încercarea bărbaților din familia De la Cruz, Sfântul Oficiu îi lăsase să se desfășoare, doar-doar avea să-i prindă asupra faptei. Nu atât pentru a-l apăra pe *padre* Coroado, cât din contră; fiindcă acela era protejatul contelui de Olivares, cu care Inchiziția purta o luptă surdă, nădăjduiau ca tărăboiul să facă de râs atât mănăstirea, cât și pe protectorul ei. În treacăt, aveau să pună mâna pe o familie de evrei convertiți și s-o acuze că practica pe ascuns rituri și ceremonii iudaice; un rug nu știrbea nicicând prestigiul Supremei. Dar pe aproape niciunul nu-l puteau prinde viu: don Vicente de la Cruz și fiul cel mic, don Luis, își vânduseră scump pielea, dând ortul popii în ambuscadă. Iar fiul cel mare, don Jerónimo, deși cu o rană urâtă, izbutise să scape și zăcea ascuns cine știe pe unde.

— Și noi? a întrebat Alatriste.

Ochelarii poetului au sticlit când a făcut semn din cap că nu.

— Nu umblă nume. Puteai tăia bezna cu cuțitul, și nu ne-a recunoscut nimeni. Iar cei care s-au apropiat nu se îmbie la povești.

— Știu totuși că ne-am băgat până-n gât în istoria asta.

— Se poate – don Francisco a făcut un gest nelămurit. Dar n-au probe legiuite. Eu încep să mă bucur din nou de sprijinul favoritului și al Regelui și, de nu mă prind asupra faptei, le va fi greu să-mi reproșeze ceva – s-a oprit, neliniștit. De domnia ta nu știu ce să cred. Poate încearcă totuși să afle ceva cu care să te poată pune sub acuzare. Ori poate te caută discret.

Au trecut doi fanfaroni și o farfuză, certându-se grosolan, iar don Francisco și căpitanul i-au lăsat să le-o ia înainte, lipindu-se de perete.

— Ce-i cu Elvira de la Cruz?

Poetul a oftat, descurajat.

— Au băgat-o la zdup. Biata de ea o s-o pățească cel mai rău. E hăt, în temnițele secrete din Toledo, așa că tare mă tem c-o să iasă mare tărăboi.

— Și Íñigo?

A urmat o tăcere lungă. Vocea lui Alatriste sunase rece, monoton; mă lăsase pentru sfârșit. Don Francisco a privit jur-împrejur la cei care sporovăiau și forfoteau pe ulicioară. Apoi s-a întors către prietenul lui.

— Și el e la Toledo.

A tăcut și, după o clipă, a dat din cap a neputință.

— L-au prins lângă mănăstire.

Alatriste a tăcut. Trei-patru pungași dintre cei care primiseră adăpost în biserică tăifăsuiau lângă ei, tot domnindu-se unii pe alții și spunându-și între ei soți și hidalgi, deși nici pe departe nu puteau să pretindă așa ceva. Își dădeau nume cu nimic mai prejos: Espantadiablos, adică „spaima dracilor", ori Maniferro, cum s-ar zice „mână de fier". După o vreme, căpitanul a vorbit iar.

— Spuneai mai înainte că Inchiziția a vrut să omoare mai mulți iepuri dintr-un foc, a observat în șoaptă. Ce alți iepuri mai știi?

Don Francisco a răspuns pe același ton:

— Pe domnia ta. Ești al patrulea iepuraș, dar treaba nu le-a ieșit decât pe jumătate. Tot planul l-au făcut, după cât se pare, doi cunoscuți de-ai tăi: Luis de Alquézar și *fray* Emilio Bocanegra, cel negru în cerul gurii.

— Fir-aș să fiu!

Poetul a rămas cu vorba în aer, crezând că Diego Alatriste avea să mai adauge vreo sudalmă, dar căpitanul a tăcut mâlc. Se întorsese spre ulicioară, neclintit sub pelerină, iar borul pălăriei îi ascundea chipul în beznă.

— Cum se vede, a continuat don Francisco, nu-ți iartă istoria cu prințul de Wales și ducele de Buckingham. Iar acum vulpea o să rămână bearcă: *padre* Coroado, mănăstirea favoritului, familia evreilor convertiți și domnia ta sunteți mușterii minunați pentru un autodafeu.

Unul dintre pungași l-a întrerupt, fiindcă, dând înapoi ca să soarbă dintr-un burduf, s-a lovit de don Francisco. Golanul s-a răsucit cât a putut de grosolan, iar la cingătoare i-a sunat toată fierăraia.

— Frate-miu, dar cui crezi tu că i te pui în cale!

Poetul s-a uitat la el cu ironică nepăsare și s-a tras ceva mai înapoi, recitând batjocoritor printre dinți:

Tu, Bernardo pentru francezi,
iar printre spanioli vestitul Roldán,
a cărui spadă e un Galenus
și-a cărui față e-o spițerie.

Mardeiașul l-a auzit, țandăra i-a sărit pe loc și a ripostat pompos.

— Pe sângele Mântuitorului, a țipat, nu-s nici Galenus, nici Roldán, nici Bernardo, ci nici mai mult, nici mai puțin decât Antón Novillo de Gamella! Și pen' că-s hidalg de viță veche, mă țin ficații

să-mi bag cuțitul de parlagiu până-n prăsele în cine nu-mi dă pace!

Vorbea, dând cât putea de tare din mâini, de-ai fi crezut că o să scoată pe loc fierul din teacă, dar n-o atingea, căci nu știa cu cine-și punea firfiricii la bătaie. S-au apropiat și soții lui, la fel de rău intenționați și cu același chef de zarvă; au stat în loc, și-au răscrăcărat picioarele, zăngănindu-și spadele și răsucindu-și mustățile. Erau dintre cei care atâta se împăunează de viteji, că, de dragul fuduliei, se grozăvesc și cu ce n-au făcut. Și-ar fi înfipt cu toții șuriele într-un ciung, dar don Francisco nu era. Căpitanul a văzut că poetul lua de la spate jungherul și spada și, fără să se descopere de tot, își apăra pântecele cu colțul întors al pelerinei. Se pregătea să facă și el așijderea, căci locul era potrivit pentru un dans de arme albe, când cumătrul pungașului – un matamor de duzină, cu *montera*, bereta de toreador, și, peste piept, o diagonală lată de-o palmă de care atârna o măgăoaie de spadă – a zis:

— Pe domnii ăștia o să-i tăiem de două s'te de ori peste cheag, prieteni. Că aici ne-am încurcat.

Avea pe față o droaie de linii și puncte, mai ceva ca un ceaslov de muzică, ca să nu mai pomenim de accentul și purtările lui, aidoma celor cu care se împăunau ticăloșii din Potro de Córdoba (golan din Córdoba și gagică din Valencia, cum venea vorba), și doar se făcea că-și ușura teaca, așteptând să li se alăture vreun codoș din apropiere, căci, fiind patru la doi, lupta tot nu-i părea egală.

Atunci, spre uimirea tuturor, Diego Alatriste a izbucnit în râs.

— Haida-de, Cagafuego, nu mai căca foc, a spus, cu sarcastică mândrie. Mai scutește-ne, domnia ta, pe cavaler și pe mine și nu ne răpune dintr-o singură lovitură, ci așa, puțin câte puțin. În amintirea vremurilor de demult.

Uluit, matahala de pungaș s-a holbat la el peste poate de rușinat, străduindu-se să-l recunoască în pofida întunericului și a măștii. În cele din urmă, s-a scărpinat pe sub *montera* înfundată peste sprâncenele atât de dese și apropiate, încât păreau una.

— Sfântă Fecioară Maria, a șoptit în cele din urmă. Dar ăsta-i chiar căpitanul Alatriste!

— Chiar el, a confirmat Diego. Și ultima oară ne-am văzut la umbră.

Nu începea nicio îndoială cu privire la ultima oară. Cât despre prima, trebuie să spun că, de cum fusese băgat la zdup pentru datorii în gherla Curții, Diego Alatriste își și băgase cuțitul de parlagiu în

beregata lui Cagafuego, pe numele-i adevărat Bartolo, care trecea drept mardeiașul cel mai cel de la mititica. Faptul îi adeverise căpitanului faima de bărbat forțos și-i câștigase stima cordobezului și a celorlalți ocnași. Iar respectul li se făcuse loialitate când căpitanul împărțise cu ei bucatele și vinurile trimise de Caridad Lebrijana și de prieteni, ca să-i aline șederea. Și, chiar și după ce ieșise de la zdup, căpitanul tot le mai făcea uneori daruri.

— Știam că te băteai cu celelalte sardele, don Cacăfoc. Dacă n-am uitat, cu ele stăteai domnia ta jos, la zdup.

Cumetrii marțafoiului – și numitul Antón Novillo, adică „tăuraș tânăr", de Gamella – își schimbaseră purtarea și-l priveau cu oarece respect, iscodindu-l ca meseriașii, de parcă stima arătată de amicul lor mascatului era mai bună recomandare ca breva papală. La rându-i, Cagafuego părea încântat că Alatriste îi cunoștea *curriculum laudis*.

— Chiar așa, dom' căpitan, a zis, pe un ton total diferit de cel cu care doar puțin mai înainte anunța două s'te de spintecături. Și acolo aș fi și acum, stacojiu ca homarii, cântând din palme și din cătușele de la picioare pe o galeră a Regelui, dacă știoarfa mea, Blasa Pizorra, nu s-ar fi încurcat cu un notar și nu l-ar fi strunit împreună pe jude.

— Și de ce te-ai pitit aici? Ori ești doar oaspete?

— M-am ascuns cum nu se poate mai bine, al naibii să fiu, s-a plâns banditul, resemnat totuși. Păi, pen' că nu-s nici trei zile de când eu și soții de-i vezi am pedepsit un poteraș, golindu-l de suflet, așa că stăm în biserică pân' s-o mai uita de ispravă. Ori până ce ibovnica mea o să strângă niscaiva ducați, că doar știi că nu-i altă dreptate decât cea de-o târguiești.

— Mă bucur să te văd.

În întuneric, Bartolo Cacăfoc a strâmbat gura în ceva ce aducea cu un zâmbet prietenos, negru și uriaș.

— Și eu, că te văd bine. Pe onoarea mea, sunt la dispoziția domniei tale aici, la San Ginés, cât mă țin balamalele și șpanga – s-a plesnit peste spadă, care a zăngănit, lovindu-se cu mare zarvă de jungher și pumnale. Ca să-mi servesc Dumnezeul și tovarășii, dacă le-ar arde de șotii cu oricine la ceas de noapte fără lună.

S-a uitat, împăciuitor, la seniorul de Quevedo și s-a întors iar spre căpitan, cu degetele la *montera*.

— Și să-mi ierți domnia ta greșeala.

Două știoarfe au trecut în goana mare pe drumeag, cu fustele suflecate. Chitara din colț a amuțit, iar șleahta de lepădături din

ulicioară a fost iute lovită de neliniște. Toți s-au întors să vadă.

— Dreptate! Dreptate! a țipat cineva.

În colțul uliței s-a auzit zarvă de alguazili și poterași. Au sunat glasuri. „Credeți-mă, credeți-mă ce zic”, apoi știutele țipete: „Pentru rege!” și „Dreptate!”. Brusc, fănărașul s-a stins, iar mulțimea s-a risipit fulgerător: oaspeții s-au retras în biserică, iar restul au luat-o pe ulicioară în jos, apoi pe Calle Mayor în sus, până n-a mai rămas nici umbră de ei.

•

Adunându-se de pe ulițe, Diego Alatriste a luat-o spre crama San Miguel, a ocolit pe departe Plaza Mayor și s-a oprit la Taverna Turcului. Neclintit de cealaltă parte a uliței, a privit o vreme, din întuneric, obloanele trase și fereastra luminată de la catul de sus, unde locuia Caridad Lebrijana. Muierea era trează, ori poate că lăsase lumina să ardă drept semnal pentru el. Sunt aici și te aștept, părea să-i zică lampa. Dar căpitanul n-a trecut ulița. S-a mărginit să stea foarte cuminte, tot acoperit cu capa și tot cu pălăria trasă pe ochi, încercând să se topească în bezna portalurilor. Calle de Toledo și colțul ei cu Calle del Arcabuz erau pustii, dar era cu neputință să afle dacă nu cumva spiona cineva din fundul vreunui antreu. Nu zărea decât ulița pustie și geamul luminat, unde i s-a părut că mișca o umbră. Poate că muierea din Lebrija era trează și-l aștepta. Și-a închipuit-o foindu-se prin odaie, cu șiretul cămășii de noapte curgându-i lin pe umerii bruni și goi, și i-a poftit mireasma călâie a trupului care, în ciuda războaielor purtate și de ea pe vremuri, lupte mercenare din nopți cu preț fix, sărutări și mâini străine, era tot frumos, tare și fierbinte, dulce ca somnul ori ca uitarea.

S-a împotrivit dorului de a trece ulița, la ospitalitatea cărnurilor ei, care nu-l respingeau nicicând; dar a fost mai tare instinctul de conservare. Și-a trecut mâna pe lângă oțelul spadei, peste mânerul jungherului numit *vizcaína*, de pe șoldul stâng, care contrabalansa greutatea pistolului de sub pelerină, și a pândit iar, neîncrezător, o umbră străină. O bună bucată de vreme a nădăjduit s-o întâlnească. De când mă știa în ghearele Inchiziției și aflase și cine trăsese firele întregii istorii, îl cuprinsese o furie limpede și rece, vecină cu disperarea, pe care trebuia s-o scuipe cumva. Nu-i păsa cine știe cât de soarta lui don Vicente de la Cruz și a fiilor lui și nici de a novicei întemnițate. Regulile jocului cu primejdie, în care adesea își punea pielea la bătaie, îi păreau o parte din afacere. Orice luptă se sfârșea

cu pierderi, iar vicisitudinile vieții ofereau și atari întâmplări. El și le asuma încă de la început, cu nepăsarea-i obișnuită; har care, deși vecin uneori cu delăsarea, era de fapt doar resemnarea stoică a soldatului bătrân.

Dar eu eram altceva. Eram – dacă mă lăsați s-o spun în vreun fel – ceea ce putea să fie r*emușcarea* pentru Diego Alatriste y Tenorio, veteran al regimentelor de infanterie numite *tercios* din Flandra și Spania primejdioasă și pusă pe harță. Pe mine nu-i venea la îndemână să mă pună apatic pe lista pierderilor unei întâmplări nefericite ori ale unui asalt. Chiar dacă nu-i plăcea, răspundea de mine. Și, așa cum nu-ți alegi nici prietenii, nici ibovnicele, căci ele te aleg pe tine, viața, răposatul tătâne-meu, vicisitudinile sorții mi-l scoseseră în cale și nu merita să închidă ochii în fața unui fapt supărător, dar foarte sigur: îl făceam vulnerabil. În viața ce-i fusese ursită, Diego Alatriste era un fecior de lele ca toți ceilalți, dar era dintre cei care joacă după reguli. De aceea era tăcut și neclintit, trăind o formă ca oricare alta a deznădejdii. De aceea scruta cotloanele întunecate ale ulicioarei, doar-doar o da de vreun zbir, un spion, un dușman pe pielea căruia să-și descarce mâhnirea care îi strângea stomacul în clești și-i făcea dinții să scrâșnească până îl dureau fălcile. Voia să afle un om, să lunece tăcut spre el prin întuneric, să-l dea de perete, să-i înfunde gura cu pelerina și, pe mutește, să-i bage jungherul în beregată până în prăsele, și să-l țină acolo până nu mai mișca și se ducea în focul Gheenei. Pentru că, dacă e să ne gândim la reguli, astea erau ale lui.

• 7 • Oamenii unei singure cărți

Dumnezeu nu-și uită nicicând de corbii și ciorile de pe câmp, nici de notari. Și nu și-a uitat cu totul nici de mine. Căci, trebuie să recunosc, nu m-au torturat mult. Avea și Sfântul Oficiu reguli; și, în ciuda cruzimii fanatice, pe unele le respecta orbește. E adevărat că am îndurat o grindină de palme și bice și nu puține lipsuri și dureri. Dar, de cum mi-au stabilit vârsta, cei paisprezece ani neîmpliniți au ținut departe de mine sinistra mașinărie de lemn, cu valțuri și frânghii, pe care la fiecare interogatoriu o zăream într-un capăt al odăii; nici chiar bătăile n-au fost groaznice, nici prea lungi, nici prea multe. Alții n-au avut totuși așa noroc. Nu știu dacă venea sau nu de pe banca de tortură (pe care era culcat cel supus supliciului, întinzându-i-se membrele prin răsucirea continuă a funiei, până i le scoteau din încheieturi), dar am continuat să aud adesea strigătul de femeie din ziua sosirii, până a încetat brusc. Chiar atunci când m-au dus iar în camera interogatoriilor și am cunoscut-o, în cele din urmă, pe nefericita Elvira de la Cruz.

Era plinuță și scundă și nu avea nimic de-a face cu romanțul pe care mi-l țesusem în minte. Dar nici cea mai perfectă frumusețe n-ar fi supraviețuit părului ras fără milă, ochilor înroșiți, încercănați de nesomn și suferință, urmelor de tortură de la încheieturile mâinilor și de la glezne, sub etamina destrămată și murdară a sutanei. Stătea jos – am observat iute că nu se putea ține pe picioare fără ajutor – și privea pierdută în gol, cum nu mai văzusem pe nimeni: absența ei absolută era rodul durerii, ostenelii și al amarului celui care atinge fundul celui mai negru abis de pe lume. Avea probabil optsprezece-nouăsprezece ani, dar părea o babă ramolită; se mișca pe scaun încet și dureros, ca și cum o boală ori bătrânețea sosită înainte de vreme i-ar fi desprins unele de altele oasele și articulațiile. Și, pe legea mea, chiar așa și era.

Cât despre mine, nu-i domnește să te fudulești cu așa ceva, dar nu izbutiseră să-mi smulgă nici măcar una dintre vorbele pe care le așteptau. Nici măcar când unul dintre călăi, omul roș, s-a pus să-mi măsoare spatele cu vâna de bou. Dar, deși eram plin de vânătăi și trebuia să dorm pe burtă (dacă se poate numi somn starea de groază dintre veghe și somn, dintre realitate și năzărirele închipuirii), nimeni

nu mi-a putut scoate de pe buzele uscate și crăpate, pline cu coji de sânge, de astă dată chiar al meu, decât vaiete de durere și proteste nevinovate. În acea noapte, tocmai treceam pe acolo în drum spre casă. Stăpânul meu, căpitanul Alatriste, nu avea nici în clin, nici în mânecă cu istoria. N-auzisem nicicând de familia De la Cruz. Eu eram creștin din moși-strămoși, iar tata murise pentru Rege în Flandra. Și de la capăt: în acea noapte, tocmai treceam pe acolo în drum spre casă…

Erau de-a dreptul neîndurători și nu întrezăreai la ei nici măcar un licăr de omenie, cum aflai uneori chiar și la cei mai lipsiți de suflet. Călugării, judele, grefierul și călăii erau riguros de reci și distanți, ceea ce mă înspăimânta peste măsură, mai mult chiar decât chinul pe care mi-l provocau, și arătau hotărârea rece a celui care, știindu-se la adăpostul legilor cerești și pământești, nu pune nicio clipită la îndoială legitimitatea faptelor pe care le împlinește. Cu timpul, am învățat că, deși toți suntem în stare și de bune, și de rele, cei mai răi sunt cei care fac rău la adăpostul autorității altora, al subordonării ori în temeiul poruncilor primite. Și, dacă cei care spun că acționează în numele autorității, al ierarhiei ori al patriei sunt teribili, și mai răi sunt cei care își găsesc justificarea într-un dumnezeu. Pus în situația de a alege, uneori fără drept de apel, lângă cine să stau și de a avea de-a face cu oamenii răului, i-am preferat întotdeauna pe cei în stare să nu facă apel decât la propria răspundere. Fiindcă în temnițele de taină din Toledo am învățat, aproape cu prețul propriei vieți, că nimic nu-i mai demn de dispreț, nici mai primejdios decât un mișel care noapte de noapte se culcă fără remușcări. Fapt cât se poate de ticălos, mai ales când lipsa remușcărilor merge mână în mână cu neștiința, eresurile, prostia ori puterea; care adeseori merg și ele mână în mână. Dar și mai rău e când cineva absolutizează un singur cuvânt, fie el al Talmudului, al Bibliei, al Coranului ori al unei cărți încă nescrise. Nu-mi place să dau sfaturi (nimeni nu-i înjunghiat în capul altuia), dar pe ăsta nu cer nici para chioară: să n-aveți nicicând încredere în cine citește o singură carte.

•

Habar n-am ce cărți citiseră oamenii aceia; dar, în ce le privește conștiințele, sunt sigur că dormeau fără grijă, așa cum dar-ar Domnul să n-o mai poată face nicicând, în iadul unde au să ardă toată veșnicia. În decursul calvarului meu, am aflat și cine era vioara întâi acolo, cine era călugărul sumbru și slab, cu ochi arzători. *Fray* Emilio

Bocanegra, prezidentul așa-zisului Consejo de los Seis Jueces, consiliul celor șase juzi, cel mai temut tribunal al Sfântului Oficiu. Cum îi auzisem spunând pe căpitanul Alatriste și prietenii lui, el era unul dintre cei mai înverșunați dușmani ai stăpânului meu. El dăduse tonul interogatoriilor, iar acum ceilalți monahi și tăcutul jude cu togă neagră se mărgineau să fie martori, iar grefierul nota întrebările dominicanului și scurtele mele răspunsuri.

Dar la început a fost altfel: când am intrat, întrebările nu mi le-au mai pus mie, ci bietei Elvira de la Cruz. Și, văzând că *fray* Emilio mă arăta cu degetul, am simțit că totul lua o întorsătură îngrijorătoare.

— Îl cunoști pe acest tânăr?

Prudența mi s-a transformat în panică (fiindcă nu ajunsesem așa departe ca ea) când novicea a dat din capul ras alandala în semn că da, aproape fără să se uite la mine. Speriat, am văzut că grefierul aștepta, cu pana în aer, atent la Elvira de la Cruz și la inchizitor.

— Răspunde cu vorbe, i-a poruncit *fray* Emilio.

Nefericita a scos un „da" stins, abia auzit. Grefierul a muiat pana în călimară și a scris, iar eu am simțit mai rău ca niciodată că mi se deschidea podeaua sub picioare.

— Știi că practică pe ascuns rituri și ceremonii ale legii iudaice?

Al doilea „da" spus de doña Elvira m-a făcut să protestez, sărind în sus, dar mi-a închis gura o pleasnă zdravănă a zbirului cu păr roș, care în ultimele ceasuri (poate că se temeau ca grăsanul să nu mă ologească dintr-o lovitură) se ocupa de tot ce mă privea. Nedând nicio atenție protestului meu, *fray* Emilio a continuat să mă arate cu degetul și să stea cu ochii pe tânără.

— Întărești în fața sfântului tribunal că zisul Íñigo Balboa ți-a vădit în vorbe și fapte credința mozaică și chiar a luat parte, alături de tatăl și frații tăi și de alți complici, la complotul care urmărea să te scoată din mănăstire?

Al treilea „da" nu l-am mai putut suporta. Așa că, evitând mâinile zbirului cu păr roș, am strigat că nenorocita mințea cât o țineau băierile și că eu n-avusesem pentru nimic în lume de-a face cu religia mozaică. Spre uimirea mea, în loc să se facă, precum mai înainte, că nu mă auzea, *fray* Emilio s-a întors să mă privească și a surâs. Era zâmbetul urii triumfătoare, atât de groaznică și câinoasă, că m-a pironit locului, mut, neclintit, fără suflare. Încântat de rezultat, dominicanul s-a dus la masa celorlalți și, luând lănțișorul cu amuletă dăruit de Angélica de Alquézar la Fuente del Acero, mi l-a arătat întâi

mie, apoi juzilor și, în cele din urmă, novicei.

— Ai mai văzut această pecete magică, legată de eresul oribil al cabalei ebraice și care, chiar când l-am ridicat, i-a fost luată numitului Íñigo Balboa de oamenii Sfântului Oficiu, drept probă că ia parte la complotul jidovesc?

Elvira de la Cruz nu se uitase deloc la mine. N-a privit nici acum la amuleta Angélicăi, pe care *fray* Emilio i-o ținea sub ochi; s-a mărginit să încuviințeze ca și înainte, privind drept în podea; era atât de abătută și deznădăjduită, că nici nu se mai rușina. Mai mult ostenită, nepăsătoare, parcă voia să mântuie pe veci toată istoria și să se trântească într-un cotlon, unde să doarmă somnul de care păreau s-o fi lipsit jumătate din viață.

Eu însă eram atât de îngrozit, că de astă dată nici măcar n-am putut să protestez. Banca de tortură nu mă mai speria. Dar grija mea cea mai urgentă era să aflu dacă pe cei de paisprezece ani neîmpliniți îi ardeau ori nu.

•

— Confirmat. Poartă semnătura lui Alquézar.

Álvaro de la Marca, conte de Guadalmedina, purta postav fin de culoare verde ghintuit cu argint, cizme din piele de bivol și guler răsfrânt cu broderii bogate, din Flandra. Era bine făcut, cu pielea albă și mâinile fine, ce mai, un gentilom chipeș – se spunea că era cel mai bine croit dintre cei de la Curte – chiar și când stătea ca acum, călare pe un taburet, în mizera chițimie din tripoul lui Juan Vicuña. Prin jaluzele se zărea sala plină. Înainte de a intra discret în odaie, sub pretext că-și făcea nevoile, contele jucase un timp, dar avusese ghinion, fiindcă nu-i era mintea la joc. Se întâlnise acolo cu Diego Alatriste și don Francisco de Quevedo, care tocmai sosise, învăluit tot în capă, pe ușa de tainăă dinspre Plaza Mayor.

— Ce mai, ați avut dreptate, a continuat Guadalmedina. Nu voiau decât să lovească, fără vărsare de sânge, în Olivares, știrbind prestigiul mănăstirii lui. Și, în treacăt, să profite de împrejurare ca să se răfuiască cu Alatriste. Așa că au scornit o conspirație evreiască și pretind un rug.

— Și băiatul? a întrebat don Francisco.

Hainele lui negre și sobre, a căror unică pată de culoare era crucea Ordinului lui Santiago de pe piept, nu se potriveau cu eleganța căutată a aristocratului. Stătea jos lângă căpitan, cu pelerina trântită pe spătarul scaunului, spada la cingătoare și pălăria pe genunchi.

Auzindu-i întrebarea, Álvaro de la Marca și-a umplut cana cu muscat din stacana lăsată pe un taburet, lângă o pipă lungă din lut și o cutie cu tutun mărunțit. Muscatul era de Málaga, iar stacana era de-acum pe jumătate goală, pentru că, de cum intrase pe ușă, seniorul de Quevedo, țâfnos ca mai mereu, blestemând noaptea, ulița și setea, se și ocupase serios de ea.

— Și el, a confirmat aristocratul. Nu-i au decât pe fată și pe el, fiindcă nimeni nu dă de celălalt supraviețuitor din familie, fiul cel mare – a dat din umeri și a făcut o pauză, cu chipul grav. După câte am aflat, pregătesc un autodafeu cu mare pompă.

— Ești sigur?

— Absolut. Am ajuns până unde am putut, plătind în bani sunători. Cum ar zice amicul Alatriste, contramina are nevoie de-o groază de pulbere. Și nu ducem lipsă; dar, în fața Inchiziției, chiar și lăcomia are margini.

Căpitanul n-a zis nimic. Stătea pe pat cu pieptarul descopciat și plimba pe tăișul spadei o bucată de șmirghel. Lumina opaițului îi lăsa ochii în umbră.

— Mă uimește că Alquézar ține atât de sus, a opinat don Francisco, ștergându-și ochelarii cu poalele pieptarului. E mare neobrăzare ca secretarul regal să-l înfrunte pe favorit, chiar dacă nu direct.

Guadalmedina a sorbit din muscat, plescăind încruntat. Apoi și-a șters mustața ondulată cu o batistă parfumată, pe care a scos-o din mânecă.

— Nu vă fie cu mirare. În ultimele luni, Alquézar se bucură de mare încredere la Rege. E protejat de Consiliul Aragon-ului, le face membrilor lui mari servicii și nu demult a mituit mai mulți consilieri din Castilia. În plus, prin *fray* Emilio Bocanegra se bucură de sprijinul durilor din Sfântul Oficiu. Cu Olivares se arată tot prea-supus, dar e vădit că-și face propriul joc. Pe zi ce trece e tot mai puternic și mai bogat.

— Din ce face parale? a întrebat poetul.

Álvaro de la Marca a dat iar din umeri. Pusese tutun în pipa de lut și o aprindea la opaiț. Pipa și tutunul erau și distracția lui Juan Vicuña, căruia îi plăcea să fumeze în compania lui Diego Alatriste. Dar, în ciuda darurilor lui de leac, foarte recomandate de Fadrique Spițerul, căpitanul nu era dedat la frunzele înmiresmate aduse de galioane tocmai hăt din Indii. La rândul lui, seniorul de Quevedo

prefera să prizeze tutunul.

— N-are nimeni habar, a zis contele, scoțând fum pe nas. Poate că Alquézar lucrează pentru alții. E adevărat că învârte galbenii cu lopata și murdărește tot ce atinge. Chiar și favoritul, care l-ar fi putut foarte bine trimite înapoi la Huesca încă de-acum câteva luni, umblă cu el cu mănuși. Se zice că visează protonotariatul Aragon-ului și chiar secretariatul biroului universal. Dacă le obține, va fi de neatins.

Diego Alatriste părea străin de tot ce vorbeau. A pus șmirghelul pe salteaua din paie și a încercat tăișul jungherului, lunecându-și un deget peste el. A băgat pe îndelete *vizcaína* în teacă. Atunci l-a privit pe Guadalmedina.

— Nu-i nicio cale să-i venim în ajutor lui Íñigo?

Prin vălul de fum, contele a făcut, necăjit, o strâmbătură prietenească.

— Mă tem că nu. Știi ca și mine că, odată ajuns în mâinile Inchiziției, te prinde o mașină care merge bine și fără milă – și-a încrețit fruntea și și-a mângâiat gânditor țăcălia. Dar mă uimește că nu te-au prins și pe tine.

— Mă ascund.

— Nu de asta zic. Ei au mijloace prin care să afle tot ce vor, dar nici măcar nu ți-au căutat prin casă. Și apoi, nici n-au încă probe acuzatoare.

— Probele nu-s pentru ei nici cât o ceapă degerată, a zis don Francisco, punând mâna pe ulcica de muscat. Ele se născocesc ori se cumpără:

Fiindcă ce stabilește cinstea ori rușinea
și încalcă orice corp de legi…

a recitat între două duști. Guadalmedina a uitat să mai ducă pipa la gură.

— Nu, să-mi fie cu iertare, seniore de Quevedo. Sfântul Oficiu e foarte sensibil la așa ceva. Dacă nu-s dovezi, oricât s-ar jura și sperjura Bocanegra că Diego Alatriste e băgat în afacere până-n gât, Suprema n-o să aprobe nicicând ceva îndreptat contra lui. Dacă nu întreprind nimic oficial, e pentru că puștiul n-a vorbit.

— Întotdeauna vorbesc – poetul a tras o dușcă zdravănă și apoi încă una. Și, în plus. E aproape un copil.

— Păi, sunt încredințat că n-a făcut-o, oricât de copil e. Așa mi-au

dat de înțeles cei cu care am vorbit în fiecare zi. Că, nici vorbă, Alatriste, cu aurul pe care l-am cheltuit azi pentru tine am fi putut foarte bine să facem pace la Querquenes. Dacă unele lucruri s-ar putea plăti cu aur…

Álvaro Luis Gonzaga de la Marca y Alvarez de Sidonia, conte de Guadalmedina, grande de Spania, confidentul Regelui, seniorul nostru, admirat de doamnele de la Curte și invidiat de nu puțini gentilomi cu sânge din cel mai albastru, i-a aruncat căpitanului o privire complice, de sinceră prietenie, despre care nimeni n-ar fi putut crede că era cu putință să plece de la un bărbat de noblețea lui către un soldat obscur care, departe de Flandra și de Neapole, își câștiga pâinea ca spadasin năimit.

— Domnia ta ai ce-am cerut? a întrebat Alatriste.

Surâsul contelui s-a făcut și mai mare.

— Am – a pus pipa deoparte și a scos din pieptar un pachet mic, pe care i l-a dat căpitanului.

Pe alții, mai puțin intimi decât don Francisco de Quevedo, i-ar fi uimit familiaritatea aristocratului cu veteranul. Se știa prea bine că Guadalmedina apelase de nenumărate ori la spada lui Diego Alatriste în chestiuni care cereau o mână sigură și prea puține scrupule, cum ar fi moartea micului marchiz de Soto și alte niscaiva încăierări de bonton. Dar asta nu însemna că angajatorul avea vreo obligație față de angajat și cu atât mai puțin că un grande de Spania, care avea și o poziție suspusă la Curte, trebuia să facă pe curierul în treburi legate de Inchiziție, în numele unui neică nimeni, a cărui spadă o putea năimi doar sunându-și galbenii în pungă. Dar, cum bine știa seniorul de Quevedo, între Diego Alatriste și Álvaro de la Marca era ceva mai mult decât isprăvile tulburi la care luaseră parte împreună. Cu aproape zece ani în urmă, când încă mai era un ageamiu flecar pe galerele viceregilor Neapolelui și Siciliei în ziua dezastrului de la Querquenes, Guadalmedina se văzuse la ananghie când maurii se năpustiseră asupra trupelor regelui catolic, la trecerea lacului prin vad. Ducele de Nocera, care îl însoțea pe don Álvaro, avea cinci răni înfiorătoare; de peste tot soseau mauri cu hangere, sulițe și archebuze. Așa că au fost răpuși aproape toți spaniolii, iar cei rămași n-au mai luptat pentru Rege, ci pentru propriile vieți, omorând ca să nu fie uciși, într-o retragere de mai mare mila, cu apa până la brâu. Cum zicea Guadalmedina, aveau să cineze ori cu Hristos, ori la Constantinopol. Un maur i-a tăiat calea, iar el și-a lăsat spada în el,

așa că următorul și-a înfipt de două ori hangerul în conte, când se aplecase să-și caute jungherul în apă. Se și vedea mort ori sclav, mai curând mort decât sclav, când câțiva soldați care tot mai rezistau, încurajându-se, strigând „Spania, Spania” și purtându-și de grijă unul altuia, l-au auzit, prin șuierul gloanțelor scuipate de flinte, cerând să fie sprijinit, așa că doi sau trei i-au sărit în ajutor, tropăind prin noroi și înjunghiindu-se la fiece pas cu maurii din jur. Unul dintre ei, cu o mustață enormă și ochi albaștri-verzui, care spintecase fața unui maur cu hangerul, și-a pus pe umăr brațul tânărului Guadalmedina și l-a târât prin glodul roșu de sânge până la navele și galerele din fața plajei. Soldatul cu ochi albaștri a trebuit să lupte și acolo, iar Guadalmedina a mai sângerat pe nisip, printre archebuze, săgeți și lovituri de hanger, până când celălalt a intrat, în sfârșit, cu el în apă și l-a dus în cârcă până la schiful ultimei galere, urmat de vaietele nefericiților care nu izbutiseră să scape și aveau să fie uciși ori luați sclavi pe acea plajă nefericită.

Ochii albaștri-verzui îi stăteau acum în față, în tripoul lui Juan Vicuña. Cum se întâmplă arareori, dar întotdeauna sufletelor generoase, anii scurși din acea zi sângeroasă nu-l făcuseră pe Álvaro de la Marca să-și uite datoria. Pe care a ținut-o și mai bine minte când a aflat că soldatul care îl salvase la Querquenes și pe care camarazii îl strigau respectuos „căpitane”, fără ca el să fi ajuns la asemenea grad, se bătuse și în Flandra, sub stindardele de luptă ale tatălui său, bătrânul conte don Fernando de la Marca. O datorie pe care, pe de altă parte, Diego Alatriste o pomenea doar în cazuri extreme, ca în recenta pătăranie a celor doi englezi și ca acum, când viața îmi era în joc.

— Revenind la Íñigo, a continuat Guadalmedina. Dacă nu depune mărturie contra ta, Alatriste, totul se oprește. Dar, firește, e întemnițat și, după cât se pare, ei dispun de mărturii grave. E osânditul Inchiziției.

— Ce-i pot face?

— Păi, de toate. Pe față au s-o ardă pe rug, cum te văd și cum mă vezi, pe sângele divin al Mântuitorului. Cât despre el, depinde. Poate primi ori câțiva ani de temniță, ori două sute de bice, sau poate fi proscris ori mai știu eu ce. Dar riscă să ajungă pe rug, că de putut se poate.

— Și Olivares? a întrebat don Francisco.

Guadalmedina a făcut un gest nelămurit. Își luase iar pipa de lut și

trăgea din ea, privind fumul pe sub pleoapele mijite.

— A primit mesajul și are să vadă, deși nu trebuie să așteptăm prea mult de la el. Dacă are ceva de zis, ne dă de știre.

— Fir-aș al naibii, nu-i mare scofală, a observat don Francisco, posac.

Guadalmedina s-a uitat la poet și s-a încruntat nițel.

— Favoritul Maiestății Sale are alte treburi, mai însemnate.

A spus-o cam sec. Álvaro de la Marca admira talentul seniorului de Quevedo și îl stima fiindcă era prietenul intim al căpitanului și aveau amici comuni – fuseseră la Neapole odată cu ducele de Osuna. Dar aristocratul era și el poet uneori și îl rodea că seniorul de la Torre de Juan Abad nu-i prețuia stihurile. Cu atât mai mult cu cât, pentru a-l îmbuna, îi dedicase o octavă, un poem din opt versuri endecasilabice, dintre care primele șase rimau alternativ, iar ultimele două unul cu altul, unul dintre cele mai bine ticluite de el; bine cunoscuta octavă începea așa:

Pe bunul Roque, care suferă de șchiop.

Diego Alatriste nu-i dădea nicio atenție, ocupat cum era cu desfăcutul pachetului adus de aristocrat. Álvaro de la Marca a continuat să tragă din pipă, dar nu și-a luat ochii de la el.

— Umblă cu mare grijă, Alatriste, a spus în cele din urmă.

Căpitanul n-a răspuns; privea atent obiectele lui Guadalmedina. Pe pătura mototolită care acoperea salteaua de paie stăteau un plan și trei chei.

•

La Prado, oala dădea în fiert. Pe *rúa*, ulița ce ducea spre palat, se lăsase seara, iar caleștile care veneau dinspre Puerta de Guadalajara și Calle Mayor zăboveau printre fântâni și pe sub copacii de pe alei, în vreme ce soarele apunea de-acum pe acoperișurile Madridului. Între colțul pe care bulevardul îl făcea cu Calle de Alcalá și locul unde Carrera de San Jerónimo se sfârșea era un du-te-vino de trăsuri acoperite și decapotate, călăreți lipiți de scărițele doamnelor, văluri albe de *dueñas*, șorțuri de slujnice, scutieri, sacagii de la Caño Dorado, canalul de aur, care vindeau apă și limonadă, femei care își lăudau cât le ținea gura fructele, castronașele cu frișcă, borcanele cu conserve și delicatesele.

Ca grande de Spania, căruia legea numită *fuero* îi îngăduia să

poarte pălărie chiar și în fața Regelui, seniorul nostru, contele de Guadalmedina, avea dreptul să folosească o caleașcă cu patru catârci, căci șase nu îi erau îngăduite decât Maiestății Sale; dar pentru acea ocazie, care cerea o pompă discretă, alesese din grajduri o caretă simplă, fără blazon la vedere, cu două modeste catârci cenușii și un surugiu fără livrea. Careta era totuși destul de lată, pentru ca el însuși, don Francisco de Quevedo și căpitanul Alatriste să poată aștepta comod, mergând pe Paseo del Prado când în sus, când în jos, întâlnirea stabilită. Treceau așadar neobservați printre duzinile de trăsuri care mergeau lin la ceasul amurgului, când Madridul elegant se risipea pe lângă Monasterio de los Jerónimos, schitul călugărilor Sfântului Ieronim, printre canonici gravi, care se plimbau ca să capete poftă de mâncare pentru cină, studenți cu mintea pe atât de plină pe cât de goale le erau buzunarele, negustători ori meșteri artizani care, cu spada atârnată de centiron, se dădeau drept hidalgi și, mai ales, mulți fanți care pregăteau terțe (și nu mă refer chiar la coardele chitarei), o droaie de mâini albe care trăgeau ba într-o parte, ba într-alta perdelușele trăsurii și o droaie de femei, mascate ori nu, care lăsau la vedere, pe scărița caleștii și ca dintr-o neglijență a fustei negre, cam un picior și un sfert din seducătorul malacof pe care îl purtau. Pe măsură ce rămășițele zilei erau tot mai ostenite, Paseo del Prado se umplea de umbre; lumea onorabilă se retrăsese și își făceau apariția femei ușoare, cavaleri în căutare de aventuri și tot soiul de potlogari de li se zice *pícaros* în general, care prefăceau locul într-o arenă de încăierări, întâlniri galante și întrevederi furișe pe sub copaci. Totul se făcea pe ascuns și la adăpostul bunelor maniere: între călești se schimbau bilete și ochi dulci, ușoare lovituri de evantai, insinuări și promisiuni. Iar cei mai respectabili dintre cavalerii și doamnele care se întâlneau aici se retrăgeau în aparteuri amoroase de cum apunea soarele, profitând cât mai mult de intimitatea trăsurii ori de adăpostul pe care îl ofereau fântânile din piatră ce împodobeau bulevardul. Nu erau ceva neobișnuit nici bine știutele lovituri de șuriu, pe care le schimbau atât îndrăgostiții și ibovnicii geloși, cât și soții ce dăduseră de mirodenii străine în oală. Despre ultimii scrisese răposatul conte de Villamediana – căruia, de gură-spartă ce era, îi scoseseră mațele dintr-o lovitură de arbaletă drept pe carosabilul de pe Calle Mayor – acele mult lăudate stihuri:

Vin la Madrid, și Prado nu știu cum arată,

Și nu-l cunosc nu pentru că l-aș fi uitat,
ci fiindcă pe bulevard se plimbă câteodată
mulți care-ar trebui să pască ne-ncetat

Álvaro de la Marca era bogat, becher, un obișnuit al plimbărilor pe Prado și Calle Mayor, așadar unul dintre cei care făceau la Madrid duzini de încornorați, dar în acel amurg abordase alt stil. Purta un costum discret dintr-un postav cenușiu ca surugiul și catârcele și încerca să nu atragă luarea-aminte; așa că, pândind prin perdelușele ușor mijite, s-a tras iute din calea unei trăsuri cu coșul ridicat, unde se aflau niște doamne bogat garnisite cu pasmanterii de argint, mătase și volănașe de Neapole, pe care n-avea interes să le salute și cărora le era, fără greș, mai cunoscut decât se cuvenea. La cealaltă ferestruică, don Francisco de Quevedo pândea de după altă perdeluță, pe jumătate trasă. Între ei, Diego Alatriste își întinsese picioarele încălțate cu cizme înalte din piele și, ca de obicei, se lăsa în voia dulcelui legănat al trăsurii. Își țineau spadele între picioare și pălăriile pe cap.

— Aici e, a zis Guadalmedina.

Quevedo și Alatriste s-au plecat ușor spre conte, ca să vadă. O caretă neagră, aidoma celei a lor, fără blazon pe portieră și cu perdelușele trase, tocmai trecuse de Turnuleț și înainta pe bulevard. Au mers așa nu prea mult, până când prima caretă a oprit discret sub ramurile unui castan bătrân, lângă care un firicel de apă șiroia dintr-un delfin de piatră. A doua caretă a oprit lângă prima. Guadalmedina a deschis portiera și a coborât în spațiul strâmt dintre ele. L-au urmat Alatriste și Quevedo, cu pălăriile scoase. S-a tras perdeluța, iar în ferestruică s-a ițit un bărbat sangvin și zdravăn, cu ochi aspri, negri, isteți, barbă și mustăți feroce și un cap mare, bine înfipt între umerii puternici, pe pieptul căruia se desena, roșie, crucea Ordinului de Calatrava. Pe umerii lui apăsa toată greutatea celui mai întins regat de pe lume: era don Gaspar de Guzmán, conte de Olivares, favoritul seniorului nostru, don Felipe al IV-lea, Regele Spaniilor.

— Nu mă așteptam să te revăd așa iute, căpitane Alatriste. Te bănuiam în drum spre Flandra.

— Chiar asta aveam în intenție, Excelență. Dar a intervenit ceva.

— Văd. Ți s-a mai spus că ai ciudata iscusință de a-ți complica viața?

Purtat între favoritul Regelui Spaniei și un obscur spadasin,

dialogul era ciudat. În spațiul îngust dintre carete, Guadalmedina și Quevedo ascultau tăcuți. Contele de Olivares îi salutase convențional, iar acum i se adresa căpitanului Alatriste atent și aproape respectuos, estompând trufia gestului auster. Favoritul nu era îndeobște atât de atent, iar faptul nu scăpa nimănui.

— O iscusință uimitoare, a repetat Olivares ca pentru sine.

Căpitanul s-a abținut să comenteze și a stat liniștit, cu capul descoperit și manifestând o stimă nu lipsită de aplomb, lângă scărița trăsurii. După ce l-a privit iar, favoritul i s-a adresat lui Guadalmedina:

— Cât privește chestiunea noastră, să știți că nu-i nimic de făcut. Vă mulțumesc pentru vești, dar nu vă pot da nimic la schimb. Pe lângă Sfântul Oficiu, nici măcar Regele, seniorul nostru, nu intervine – a făcut un gest cu mâna puternică și lată, cu vene groase. Dar, firește, nici nu-i ceva cu care să-l deranjăm pe Maiestatea Sa.

Álvaro de la Marca s-a uitat la Alatriste, care era netulburat, apoi s-a întors spre Olivares.

— Așadar, n-avem nicio soluție?

— Niciuna. Regret că nu vă pot ajuta – din tonul favoritului răzbătea o sinceritate ușor condescendentă. În special pentru că tirul îndreptat asupra căpitanului mă viza și de mine. Dar asta-i viața.

Guadalmedina și-a plecat capul de pe care, cu toate că era grande de Spania, își luase pălăria în fața lui Olivares. Álvaro de la Marca era curtean și știa că orice dă-mi ca să-ți dau avea limite la Curte. Pentru el era o victorie chiar și faptul că cel mai puternic om al regatului le acordase un minut din timpul său. Dar, chiar și așa, a insistat:

— Excelență, pe băiat or să-l ardă pe rug?

Favoritul își aranja dantelele de ață care ieșeau dintre copcile pieptarului gătit cu ceaprazuri de un verde foarte închis, fără bijuterii ori alte podoabe, tot atât de auster ca legile care, încă în vigoare, opreau luxul și pe care chiar el îl convinsese pe Rege să le semneze.

— Tare mă tem că da, a zis nepăsător. Și pe față. Puteți să mulțumiți Cerului că nu mai aveți pe nimeni de dus la rug.

— Câtă vreme ne mai rămâne?

— Puțină. După știrea mea, se dă bice procesului și ne-am putea vedea în Plaza Mayor de aici în două săptămâni. Față de legăturile mele cu Sfântul Oficiu, va fi un punct frumos în favoarea lor – a clătinat din capul puternic, sub care gulerul scrobit îi strângea gâtul

robust, sangvin. Nu-mi iartă treaba cu genovezii.

Abia a surâs, melancolic, între barba neagră care îi acoperea bărbia și mustața feroce, și a ridicat ușor mâna enormă, semn că discuția luase sfârșit. Așa că Guadalmedina a dat ușor din cap, tocmai cât trebuia ca să fie cuviincios, fără să-și facă cinstea de rușine.

— Luminăția Voastră, ați fost foarte generos cu timpul. Vă rămânem profund recunoscători și îndatorați.

— Am să-ți trimit nota de plată, don Álvaro. Luminăția mea nu face niciodată nimic pe veresie – favoritul s-a întors spre don Francisco, care juca rolul invitatului de piatră. Cât despre domnia ta, seniore de Quevedo, sper ca relațiile noastre să fie tot mai bune. Nu mi-ar cădea prost vreo două sonete care să-mi laude politica din Flandra, din cele despre care, deși anonime, știu toți că le-ai ticluit domnia ta. Și un poem la țanc despre nevoia de a înjumătăți valoarea monedei de aramă. Ceva cam ca stihurile pe care ai avut bunătatea de a mi le dedica alaltăieri:

Căci astrul care, plin de politețe, te face
favorit, fără efort și fără răzbunare,
e chiar miracolul care invidie coace…

Stânjenit, don Francisco și-a privit soții pieziș. După neplăcuta și lunga dizgrație, revenirea era, la urma urmelor, de bun augur, iar poetul voia să-și recapete locul pierdut la Curte, scăpând de procese și loviturile sorții. Aventura de la mănăstirea benedictinelor venea într-un moment nepotrivit pentru el, dar spunea o droaie în favoarea calității lui de om de bine care, pentru o veche datorie de onoare și prietenie, își primejduia steaua norocoasă. Urât și temut pentru pana ascuțită și inteligența ieșită din comun, seniorul de Quevedo încerca în ultima vreme să nu se arate ostil puterii, așa că împletea elogiile cu obișnuita-i viziune pesimistă și accesele de proastă dispoziție. Om, la urma urmelor, nu prea înclinat să ia din nou drumul surghiunului și dispus să-și umple cât mai iute punga unde bătea vântul, marele scriitor satiric își mușca buzele, de teamă să nu strice tot. În afară de asta, pe atunci încă mai credea sincer, ca mulți alții, de altfel, că Olivares putea fi chirurgul de fier, necesar pentru bătrânul și bolnavul leu hispanic. Dar trebuie să spunem, în onoarea prietenului lui Alatriste, că și în acele timpuri mai pașnice a ticluit totuși o comedie, *Cum trebuie să fie favoritul*, din care rolul de favorit, tot mai

vădit, jucat de viitorul conte-duce nu ieșea deloc basma curată. Iar prietenia lor cârpită, cu toate încercările lui Olivares și ale altor mai-mari de la Curte de a-l atrage pe poet, avea să se strice de tot câțiva ani mai târziu; gurile rele spun că el a trezit mânia Regelui, seniorul nostru, cu faimosul memoriu de pe șervețel, deși bănuiesc că ceva mai important i-a făcut dușmani de moarte și a provocat arestarea lui don Francisco, când era de-acum bătrân și bolnav, la San Marcos de León. Dar asta a fost mai târziu, când, după ce monarhia devenise o mașină ce devora nesățios impozitele, fără să dea în schimb norodului jefuit decât dezastre militare și eșecuri politice, Catalonia și Portugalia s-au ridicat la luptă, Franța a vrut, după obiceiul ei, să-și ia partea, iar Spania s-a prăbușit în război civil, ruină și rușine. Dar despre acele vremuri sumbre, la vremea lor. Acum chiar că merită să vă spun că în acea seară, la Prado, poetul a încuviințat auster, dar cu măsură și aproape cuviincios:

— Am să consult muzele, Excelență. Și face-se-va tot ce-i cu putință.

Olivares a dat din cap, satisfăcut dinainte.

— N-am nici cea mai mică îndoială – tonul arăta că nici nu întrevedea altă posibilitate. Cât privește plângerea domniei tale cu privire la cei opt mii și patru sute de reali ai ducelui de Osuna, știi doar că la palat lucrurile merg încet. Totul se va aranja. Treci să mă vezi într-o zi și stăm de vorbă pe îndelete. Și să nu-mi uiți poemul.

Seniorul de Quevedo a salutat, nu fără a-și privi prietenii cu coada ochiului, stânjenit din nou. S-a uitat în special la Guadalmedina, spionându-i privirea batjocoritoare; dar Álvaro de la Marca era curtean încercat, cunoștea talentele de spadasin ale poetului satiric și păstra aerul prudent al celui ce n-auzise nimic. Favoritul s-a întors spre Diego Alatriste.

— În ce te privește, domnule căpitan, regret că nu te pot ajuta – deși distant, cum cereau pozițiile fiecăruia, era iar amabil. Mărturisesc că, dintr-un motiv ciudat, pe care poate că-l știm amândoi, am o curioasă slăbiciune pentru domnia ta. Pe lângă rugămintea dragului meu prieten don Álvaro, ea m-a hotărât să-ți acord această întrevedere. Dar să știi că, cu cât ai mai multă putere, cu atât ai mai puține ocazii s-o exerciți.

Alatriste ținea cu o mână pălăria, iar cu cealaltă mânerul spadei.

— Cu tot respectul, dar Excelența Voastră îl poate salva pe băiat cu o singură vorbă.

— Bănuiesc că da. Ar fi de ajuns, într-adevăr, să semnez un ordin. Dar nu-i chiar atât de ușor. M-ar obliga, bunăoară, să fac anumite concesii în schimb. În calitatea mea, trebuie să fac foarte rar concesii. Tânărul prieten al domniei tale aproape că n-atârnă în balanță, față de poverile apăsătoare pe care Dumnezeu și Regele au avut bunăvoința de a mi le pune în mâini. Așa că nu-mi rămâne decât să vă urez noroc.

Le-a aruncat o privire fără drept de apel, care punea capăt întregii istorii. Dar Alatriste l-a înfruntat fără să clipească.

— Excelență, n-am decât niscaiva fapte de vitejie, care nu fac pentru nimeni nici cât o ceapă degerată, și spada de pe urma căreia îmi duc traiul – căpitanul vorbea foarte rar, ca și cum mai curând gândea cu glas tare decât se adresa prim-ministrului ambelor lumi. Nici nu-s omul vorbelor mărețe ori al faptelor mari. Dar are să ardă pe rug un băietan nevinovat, al cărui părinte, fost tovarăș de arme, s-a jertfit în războaiele care-s la fel de mult ale Regelui ca și ale Înălțimii Voastre. Poate că nici eu, nici Lope Balboa, nici fiul lui nu atârnăm prea tare în balanța de care Excelența Voastră a binevoit să pomenească. Dar nimeni nu știe ce salturi poate face viața, nici dacă într-o zi cinci palme dintr-o spadă nu vor fi mai de folos decât toate hrisoavele, sigiliile regale și copiștii de pe lume. Dacă îl ajutați pe orfanul unui soldat al Înălțimii Voastre, pe onoarea mea că din acea zi puteți conta pe mine.

Nici Quevedo ori Guadalmedina, nici nimeni nu-l mai auzise vreodată pe Diego Alatriste înșirând atâtea vorbe una după alta. Favoritul l-a ascultat neclintit, fără nicio expresie, doar cu un licăr pătrunzător în ochii negri. Căpitanul vorbise cu un respect melancolic, nu lipsit de fermitate, care poate că ar fi părut prea aspru dacă privirea nu i-ar fi fost senină, iar tonul liniștit, fără urmă de lăudăroșenie. Părea că se mărginise să enunțe un fapt obiectiv.

— Nu știu dacă de cinci, de șapte ori chiar de zece ori, a insistat. Dar puteți conta pe mine.

A urmat o tăcere nesfârșită. Gata să închidă portiera, punând astfel capăt întrevederii, Olivares s-a oprit. Bărbatul cel mai puternic din Europa, care cu un singur gest punea în mișcare, dintr-un capăt într-altul al hărților, galioane doldora de aur și argint, ca și armate, s-a uitat țintă la obscurul soldat din Flandra. Sub teribila-i mustață neagră, favoritul părea că zâmbește.

— Fir-aș al naibii să fiu, a zis.

L-a privit o veșnicie. Apoi, luând un pergament din mapa căptușită cu marochin, favoritul a ticluit pe îndelete cu condeiul patru vorbe: *Alquézar. Huesca. Cartea Verde.* A citit și recitit cele scrise și, în sfârșit, încet de parcă până în ultima clipă s-ar fi îndoit, i-a dat-o lui Alatriste.

— Ai mare dreptate, căpitane, a murmurat, încă gânditor, înainte de a arunca o privire spadei pe al cărei mâner odihnea mâna stângă a lui Alatriste. Așa-i, nu se știe niciodată.

• 8 • O vizită nocturnă

Când Diego Alatriste a răsucit încetinel cheia în broască, la San Jerónimo clopotele băteau două ceasuri din noapte. Teama de la început i-a devenit ușurare când, dat fiind că broasca fusese unsă pe dinăuntru chiar în acea după-amiază, cheia s-a răsucit, țăcănind ușor. A împins ușa și a trecut pragul în întuneric, iar balamalele n-au scârțâit. *Auro clausa patent.* Aurul deschide ușile, ar fi zis Pérez Diaconul; don Francisco de Quevedo îi zicea preaputernicul cavaler don Ban. În realitate, nici nu mai conta că paralele veneau din punga contelui de Guadalmedina, și nu din bietul buzunar al căpitanului Alatriste. Nimănui nu-i păsa de numele, originea ori culoarea lor. Dar putuse cumpăra cu ei cheile și planul casei, iar cineva urma să aibă o surpriză neplăcută. Se despărțise de don Francisco cu două ceasuri mai devreme, pe Calle de las Postas, ulița poștalioanelor, unde îl însoțise și văzuse cum pleca în galop, pe un cal bun, purtând haine de călătorie, cu spada, sacul de voiaj și pistolul la oblânc, iar la panglica pălăriei cele patru vorbe încredințate de contele de Olivares. Guadalmedina, care era întru totul de acord cu voiajul poetului, nu arătase același entuziasm pentru aventura pe care Alatriste se pregătea s-o înceapă în acea noapte. „Mai bine să așteptăm", zisese. Dar căpitanul nu putea adăsta. Călătoria seniorului de Quevedo era ca și cum ai fi tras orbește. Între timp, el avea ceva de făcut.

A scos jungherul din teacă și, ținându-l în mâna stângă, a trecut prin patio, încercând să nu lovească în întuneric nimic ce i-ar fi putut deștepta pe slujitori. Cel puțin unul dintre ei, cel care le făcuse rost oamenilor lui don Álvaro de la Marca de chei și plan, avea să doarmă în acea noapte surd, mut și orb, dar mai erau vreo jumătate de duzină, care se puteau supăra că le strica somnul la asemenea ceas. Ca să preîntâmpine o pățanie nefericită, căpitanul luase măsurile de precauție proprii meseriei. Purta haine închise la culoare și renunțase la pelerină și pălărie, căci îl încurcau; la cingătoare îi atârna un pistol cu cremene, perfect încărcat și uns; lângă spadă și jungher, nu-i lipsea vechiul pieptar din piele de bivol, aducător de mari servicii în Madridul care, și cu aportul lui deloc neglijabil, era tot mai nesigur. Cizmele îi rămăseseră la tripoul lui Juan Vicuña; în locul lor, purta opinci din piele cu tălpi împletite, foarte potrivite pentru mișcările

iuți și mute, ca ale unei umbre: încălțări bine venite, din timpuri și mai grele ca acelea, când trebuia să lunece în beznă printre hangere și tranșee, ca să-i descăpățâneze pe ereticii din bastioanele flamande, în cursul nemiloaselor atacuri nocturne prin surprindere, unde nici nu cruțai pe nimeni, nici n-aveai de ce să aștepți să te cruțe cineva.

În casă era liniște și beznă. Alatriste s-a lovit de ghizdul unui bazin pentru apă de ploaie, l-a ocolit pe pipăite și a dat, în cele din urmă, de ușa pe care o căuta. Cea de-a doua cheie și-a împlinit binișor menirea, iar căpitanul a ajuns pe o scară destul de lată. A urcat, ținându-și suflarea, mulțumind Cerului că avea trepte din piatră, nu din lemn, așa că nu scârțâiau. Sus, s-a oprit lângă un dulap masiv, ca să se orienteze. A făcut câțiva pași, a șovăit în beznă de pe coridor, a numărat două uși la dreapta și a intrat, cu *vizcaína* în mână și spada lipită de trup, nu care cumva să se izbească de vreo mobilă. Lângă geam, unde un opaiț aprins ogoia penumbra, Luis de Alquézar sforăia cât îl țineau bojocii. Diego Alatriste a râs în sinea lui. Puternicul lui dușman, secretarul regal, se temea să doarmă pe întuneric.

•

Doar pe jumătate treaz, Alquézar a înțeles cu greu că nu era un coșmar. Abia când a dat să se întoarcă pe partea cealaltă, dar jungherul de sub bărbie nu l-a lăsat, înțepându-l, s-a lămurit că nu era un coșmar, ci cea mai crudă realitate. Înspăimântat, s-a ridicat și a deschis ochii și gura, gata să urle; dar mâna lui Diego Alatriste l-a oprit fără milă.

— Doar o vorbă de spui, a murmurat căpitanul, și te ucid.

Între tichia cu care dormea și mâna de fier care nu-i îngăduia să se miște, ochii și mustața secretarului regal tremurau în spasmul groazei. Doar la câteva degete de capul lui, flăcăruia slabă a opaițului lumina profilul acvilin, mustața bogată și tăișul ascuțit și lung al jungherului lui Alatriste.

— Ai domnia ta guarzi înarmați?

Celălalt a moțăit din cap că nu. Suflul lui aburea mâna căpitanului.

— Știi cine-s?

Ochii înspăimântați au clipit și, după o clipă, capul a făcut semn că da. Când Alatriste și-a luat mâna de pe gura lui, Luis de Alquézar a rămas mut, cu gura căscată, într-un gest înghețat de stupoare, privind la umbra plecată asupra lui ca la o stafie. Căpitanul a apăsat și mai mult jungherul pe care i-l ținea sub bărbie.

— Ce-o să-i faceți băiatului?

Cu ochii ieșiți din orbite, Alquézar s-a holbat la jungher. Tichia de noapte îi căzuse pe pernă, iar opaițul îi lumina părul rar, ciufulit și unsuros, făcându-i fața rotundă, nasul borcănat, bărbuța rară, mică și scurtă și mai meschine.

— Nu știu despre cine vorbești, a spus cu voce slabă și răgușită.

Nici oțelul amenințător nu-l făcea mai puțin disprețuitor. Alatriste a apăsat iar pe jungher, smulgându-i un geamăt.

— Atunci, pe bunul Dumnezeu, te ucid.

Celălalt a gemut iar, înfricoșat. Stătea neclintit, neîndrăznind nici măcar să clipească. Cearșafurile și cămașa de noapte duhneau a sudoare acră, a frică și ură.

— Nu depinde de mine, a bâiguit în cele din urmă. Inchiziția…

— Nu mă mai sâcâi cu ea. *Fray* Emilio Bocanegra și domnia ta, și gata.

Împăciuitor, Alquézar a ridicat încetișor o mână, fără să-și ia privirea piezișă de pe oțelul care i se înfigea în beregată.

— Poate că s-ar putea, a murmurat. Am putea încerca…

Era înspăimântat. Era adevărat și că, la lumina zilei, cu jungherul departe de gât, secretarul regal s-ar fi purtat cu totul altfel, fără tăgadă. Dar Alatriste n-avea de ales.

— Dacă puștiul pățește ceva, a zis, cu fața la mai puțin de-o palmă de a lui Alquézar, mă întorc ca și în noaptea asta. Vin și te ucid ca pe un câine, îți zbor creierii în somn.

— Îți repet că Inchiziția…

Untdelemnul sfârâia în opaiț, iar lumina s-a reflectat o clipă în ochii căpitanului, ca un simbol al focului Gheenei.

— În somn, a zis iar; și, sub mâna cu care i se proptea în piept, a simțit cum Alquézar se înflora. Îți jur.

Nimeni nu s-ar fi îndoit nici cât negru sub unghie de acest adevăr, iar privirea dușmană era cea mai bună dovada. Căpitanul a văzut că Alquézar era ușurat că n-avea să fie ucis pe loc. În lumea acelui mizerabil, noaptea era noapte și ziua zi. Totul putea fi luat de la capăt, într-o nouă partidă de șah. A simțit brusc că făcea totul zadarnic și că secretarul regal avea să se simtă iar puternic de cum îi lua jungherul de la gât. Siguranța că, orice-ar fi făcut, eu eram condamnat i-a trezit o furie uriașă, rece, fără speranțe. A șovăit, iar inteligența alarmată a lui Alquézar i-a prins pe loc îndoiala. Căpitanul a priceput dintr-o singură privire, de parcă tăișul

jungherului i-ar fi transmis nu numai pulsul, ci și sinistra prevestire a gândurilor dușmanului său.

— Dacă mă omori acum, a zis lent Alquézar, băiatul n-are salvare.

Mai mult decât adevărat, și-a zis căpitanul. Dar n-aveam salvare nici dacă îl lăsa viu. S-a depărtat puțin, atât cât să se poată socoti dacă să-l descăpățâneze chiar atunci pe secretarul regal, scăpând astfel de cel puțin un șarpe din cuibul cu vipere. Dar soarta mea îl mai lega de mâini și de picioare. S-a mișcat, încercând să arunce o privire în jur, parcă în căutare de spațiu pentru ideile care-i veneau; a lovit cu cotul o garafă cu apă de pe noptieră, pe care n-o văzuse în penumbră. Garafa a căzut și s-a făcut fărâme pe dușumea, cu zgomotul unui foc de archebuză; când, încă nehotărât, Alatriste voia să-i pună iar dușmanului jungherul la gât, în ușă s-a ivit o lumină. A ridicat privirile și zărit-o pe Angélica de Alquézar care îi privea, în cămașă de noapte, cu un muc de lumânare în mână, uluită și somnoroasă.

•

Începând de atunci, totul s-a petrecut cu iuțeala fulgerului. Fetița a strigat; strigătul ascuțit și înfiorător n-a fost de teamă, ci de ură. A fost prelung, ca al femelei de șoim când i se smulg puișorii din cuib, și a răsunat în noapte, făcându-i lui Alatriste părul măciucă. Dar când, confuz, căpitanul a vrut să plece de lângă pat, cu jungherul tot în mână și fără să știe ce naiba să facă cu el, Angélica a și traversat dormitorul, iute ca glonțul, și, aruncând mucul lumânării, s-a năpustit asupra lui, ca o furie mică și răzbunătoare, cu părul în care panglicile fâlfâiau printre bucle și cămașa de mătase, care în întuneric părea lințoliul unui strigoi – frumoasă, bănuiesc, deși căpitanului i s-o fi năzărit orișice, doar asta nu. A ajuns la el și, luându-l frumușel de brațul cu jungherul, l-a mușcat ca un cățeluș bălai și feroce. S-a tot luptat cu dinții, agățându-se de înspăimântatul Alatriste, care a dat să se scuture de ea, săltând-o sus. Fetița nu s-a lăsat. Căpitanul a văzut că unchiul ei, scăpat de amenințarea jungherului, a sărit din pat cu neașteptată ușurință, în cămașă și în picioarele goale, și s-a dus glonț la un dulap, după o spadă scurtă, strigând de mama focului „asasinii!”, „vă implor!”, „ajutor!” și altele. Pe loc, toată casa a fost numai zarvă, pași și lovituri, voci trezite din somn, ce mai, o tevatură demnă de două mii de necurați.

Căpitanul a izbutit să scape de fetiță, dând cu ea de-a azvârlita pe dușumea, tocmai la timp ca să eschiveze șuriul lui Luis de Alquézar

care, de nu l-ar fi năucit întâmplarea, ar fi pus capăt carierei lui furtunoase. Alatriste a pus mâna pe spadă, ferindu-și neîncetat trupul de loviturile pe care celălalt i le trăgea din toate părțile; întorcându-se, l-a gonit cu două lovituri duble. Căuta ușa, ca s-o ia la sănătoasa, dar s-a lovit de fetiță, care ataca iar, cu alt urlet de luptă dintre cele care îți îngheață sângele în trup. În cele din urmă, Angélica s-a aruncat iar în bătălie, fără să-i pese de spada cu care Alatriste îi tot bara calea și pe care, în ultima clipă, s-a văzut nevoit s-o salte sus, ca să n-o înfigă pe micuță în ea, ca pe un puișor în frigare. Cât ai clipi, fetița i s-a prins iar cu unghiile și cu dinții de braț; căpitanul fugea dintr-un colț într-altul al încăperii, fără să poată scăpa de ea și atât de stânjenit, că izbutea doar să fenteze loviturile de șuriu pe care Alquézar, fără să-i pese nici cât negru sub unghie de nepoată-sa, i le dădea cu cele mai rele intenții de pe lume. Lupta părea să fie fără sfârșit; dar Alatriste a izbutit s-o arunce iar pe fată cât colo și i-a tras lui Alquézar o lovitură de spadă care l-a dat pe secretarul regal de-a berbeleacul, în mare zdroncănit de lighene, țucale și ulcele. În sfârșit, căpitanul a ieșit pe coridor, tocmai bine ca să dea peste trei sau patru slujitori înarmați. Încurcase borcanele atât de rău, că a scos pistolul, a tras de aproape în ei și i-a aruncat de-a dura pe scări, într-un perfect talmeș-balmeș de picioare, brațe, spade, scuturi și cătușe. Înainte de a-și reveni, s-a întors, a tras zăvorul ușii și a traversat încăperea iute ca vântul în căutarea aerului, nu înainte de a fenta alte două lovituri zdravene de șuriu ale lui Alquézar și de a se poticni a treia oară, blestemată să fie clipa, în fetiță, care i s-a și prins ca o lipitoare de braț și l-a mușcat cu o sălbăticie de nebănuit la o copilă de doisprezece ani. Căpitanul a ajuns în sfârșit la geam, a deschis oblonul cu piciorul, a sfâșiat cu spada cămașa lui Alquézar, care s-a împleticit, căzând stângaci pe pat, și, trecându-și un picior peste prichiciul de fier, și-a scuturat brațul, ca să scape din strânsoarea Angélicăi. Ochii albaștri și dinții mărunți și nespus de albi – pe care don Luis de Góngora, ierte-ne seniorul de Quevedo, i-ar fi descris ca pe niște broboane ori perle mărunte printre roze purpurii – tot au mai fulgerat cu neobișnuită ferocitate, înainte ca Alatriste, prea sătul de-acum de toate, s-o ia de tirbușoane și, smulgându-și-o de pe brațul chinuit, s-o zboare în aer ca pe o minge furioasă și chițcăită, drept în unchiu-său, așa că au căzut amândoi pe pat, care s-a prăbușit, trosnind și huruind, pe cele patru picioare.

Căpitanul și-a dat drumul pe fereastră, a traversat întregul patio, a

ieșit în uliță și a gonit fără răgaz, uitând chiar și amintirea cumplitului coșmar.

S-a tot dus așa, stânjenind umbrele, căutând ulițele cele mai negre, înapoi, la tripoul lui Juan Vicuña. A mers de la Cava Alta la Cava Baja, pe la hanul cunoscut drept Posada de la Villa, și a trecut prin fața obloanelor trase de la spițeria lui Fadrique, înainte de a traversa Puerta Cerrada, pe unde la ceas atât de mic nu trecea nimeni.

Ar fi vrut să-i stea mintea în loc, dar nu era cu putință. Era sigur că făcuse o neghiobie, cu care doar stricase totul și mai abitir. O furie rece îi urca prin vene la tâmple, odată cu valurile de sânge, și, nesilit de nimeni, și-ar fi tras de bunăvoie câțiva pumni în cap, ca să-și verse deznădejdea și supărarea. Deși, și-a zis, recăpătându-și treptat calmul, tocmai pornirea de a face ceva, de a nu aștepta ca alții să hotărască pentru el, îl scosese din bârlog ca pe un nebun disperat, în urmărirea a nici el nu știa bine ce. Așa ceva nu prea era în firea lui. Viața, oricât de lungă, era mult mai simplă când nu trebuia decât să te ferești, într-o lume dușmănoasă, unde zilnic capul îți era în primejdie și fiecare trebuia să se mulțumească cu propriile-i puteri, fără să aștepte nimic de la nimeni și fără altă îndatorire decât să-și păzească pielea și viața. Diego Alatriste y Tenorio, veteran al celebrelor *tercios* din Flandra și al galerelor de la Neapole, își refuzase ani la rând orice simțământ pe care nu-l putea apăra cu spada. Dar iată că un băiat căruia cu puțină vreme în urmă abia de-i știa numele schimbase totul: îl făcuse conștient că platoșa fiecăruia, oricât de fără suflet și de curajos ar fi fost, tot avea fisuri.

Că veni vorba de fisuri. Alatriste și-a pipăit antebrațul stâng, unde încă îl mai dureau mușcăturile Angélicăi, și nu și-a putut reține o strâmbătură admirativă. Uneori, tragediile se colorează ca un *entremés*, ca o comedioară burlescă, și-a zis. Pisicuța aia bălaie, despre care abia auzise vag (nu-i pomenisem niciodată numele, iar căpitanul n-avea habar de iubirea mea), promitea în ce privea cruzimea și orgoliul de castă. Oricum, copila era, fir-ar să fie, demna nepoată a unchiului.

În sfârșit, amintindu-și iar ochii îngroziți ai lui Luis de Alquézar, durerea din mâna care îl chinuia și duhoarea acră de sudoare și frică, Alatriste a dat din umeri. În cele din urmă, ieșea victorios stoicismul de soldat. Fiindcă, s-a socotit, nu se știe niciodată; nicicând nu putem ști ce urmări au faptele noastre. Cel puțin, după spaima din cursul nopții, chiar și Luis de Alquézar se simțea slab. Beregata lui era, ca

oricare alta, tot la cheremul unui jungher, și faptul de a-l fi lămurit despre asta era și bun, și rău, depinde cum îl priveai.

Cu asemenea gânduri potrivnice a ajuns, în cele din urmă, în Plazuela del Conde de Barajas, la un pas de Plaza Mayor; când să dea colțul, a zărit lumină și lume. Nu era ceasul potrivit pentru plimbare, așa că s-a pitit într-un gang. Poate erau mușterii de-ai lui Juan Vicuña, care tocmai mântuiseră jocul de cărți, petrecăreți întâmplători ori oamenii legii. Oricine ar fi fost, nu-i ardea nici de întâlniri neașteptate, nici de stat la palavre.

La lumina felinarului pus pe țărână, a văzut că lipeau un afiș lângă Arco de los Cuchilleros, arcada prin care se ieșea în ulița ce purta numele cuțitarilor, și o luau pe ea în jos. Erau cinci, înarmați, cu un sul de afișe și o găleată cu pap; Alatriste și-ar fi urmat calea, fără să le dea prea mare atenție, de n-ar fi observat, la lumina felinarului, că unul dintre ei purta bastonul negru al oamenilor Inchiziției. Așa că nici bine nu s-au făcut nevăzuți, că s-a și dus la afiș, cu gând să-l citească, dar n-avea lumină. Dat fiind că papul era încă proaspăt, l-a smuls de pe zid, l-a împăturit, l-a luat și a urcat treptele arcadei. A mers pe sub porticurile din piață, a deschis portița secretă a lui Juan Vicuña și, pe coridor, folosindu-se de iască și amnar, a aprins un muc de lumânare. S-a străduit să nu-și piardă răbdarea, asemeni celui ce nu se grăbește să rupă sigiliul scrisorii de la care așteaptă vești proaste. Într-adevăr, veștile proaste erau chiar acolo. Afișul era al Sfântului Oficiu:

†

Să afle toți cei ce locuiesc și viețuiesc în acest Oraș,
unde se află Curtea Maiestății Sale,
că Sfântul Oficiu al Inchiziției oficiază un Autodafeu
public în Piaza Mayor din Capitală,
duminica viitoare, în ziua de patru.

Deși își câștiga viața din greu, căpitanul nu lua numele Domnului în deșert; dar, de astă dată, a tunat în văzduh o sudalmă soldățească de mai mare dragul, făcând să fluture flacăra lumânării. Până pe 4 nu mai era nicio săptămână, dar în cele câteva zile nu avea altă treabă blestemată decât să aștepte, făcându-se frate cu dracul. Colac peste pupăză, mai era posibil și ca, în urma vizitei făcute în acea noapte

secretarului regal, a doua zi să apară alt afiș, de astă dată semnat de *corregidor*, care să-i ceară capul. A mototolit pergamentul și a rămas neclintit, proptit de perete, privind lung în gol. Sfârșise toate încărcăturile de pulbere ale archebuzei și nu mai avea decât una. Singura-i speranță rămânea don Francisco de Quevedo.

•

Iertat să-mi fie, domniile voastre, că vă vorbesc iar de mine, dar stăteam la zdup, în temnițele de taină din Toledo, și aproape pierdusem șirul zilelor și nopților. După alte câteva bătăi primite de la zbirul roș (se zice că și Iuda avea păr stacojiu, și ca el să sfârșească și călăul meu) și fără să fi dezvăluit mare scofală, nimic demn de ținut minte, acesta m-a cam lăsat în pace. Învinuirea Elvirei de la Cruz și amuleta Angélicăi păreau să-i ajungă pentru țelurile lui, iar ultima întâlnire, cumplită, a fost un interogatoriu dezlânat, bazat pe „nu-i mai sigur", „zi adevărul" și „mărturisește că", în decursul căruia m-au întrebat de nenumărate ori despre așa-zișii complici, muindu-mi spatele cu bâta la fiecare tăcere, iar eu n-am făcut decât să tac. Vă spun doar că m-am ținut tare și n-am rostit niciun nume. Eram atât de moale și fără puteri, că leșinurile pe care obișnuiam să le simulez la început și care dăduseră roade atât de bune erau acum firești, ceea ce îmi mai ogoia calvarul. Îmi închipui că, dacă toți călăii n-au mers mai departe, a fost de teamă că vor trebui să se lipsească de marele rol pe care mi-l rezervau la autodafeul din Plaza Mayor, dar eu nu izbuteam să iau în considerare totul în amănunt, căci eram prea puțin lucid și cu creierii atât de buimaci, că nici măcar nu mă recunoșteam în acel Íñigo care suporta bicele și se trezea îngrozit în bezna temniței umede, ascultând cum foșgăiau șobolanii, mergând prin celulă. Mă temeam doar că aveam să putrezesc acolo până la paisprezece ani, când urma să cunosc îndeaproape mașinăria din lemn și frânghii care adăsta în sala interogatoriilor, sigură că, mai devreme ori mai târziu, tot aveam să-i cad în gheare.

Între timp, am răpus șobolanul. Sătul să tot dorm cu frica-n sân din pricina mușcăturilor, am petrecut ceasuri în șir studiindu-l. Așa am ajuns, până la urmă, să-i știu obiceiurile chiar mai bine decât pe ale mele, ca și temerile (era un șobolan bătrân), îndrăznelile și mișcările pe lângă pereți. I-am urmărit drumurile cu gândul, și în întuneric. Așa că, odată, prefăcându-mă adormit, l-am lăsat să-și urmeze drumul obișnuit, până a ajuns în colțul unde, prevăzător, puneam mereu firimituri de pâine, obișnuindu-l cu ele. Am pus mâna

pe ulcica cu apă, am aruncat-o după el și am avut norocul să dea în primire fără să crâcnească, ori ce-or spune șobolanii când se duc la naiba.

În acea noapte am putut, în sfârșit, să dorm liniștit. Dar a doua zi de dimineață a început să-mi fie dor de el. Lipsa lui îmi lăsa timp liber să mă gândesc la altele, bunăoară la trădarea Angélicăi și la rugul unde putea, aproape sigur, să ia sfârșit scurta-mi viață. Fără să mă fălesc ori să mă grozăvesc, vă spun că nu prea mă îngrijora că aveau să mă facă jumări. Eram tare sătul de temniță și silnicii, așa că orice îmi părea o scăpare. Îmi treceam uneori vremea socotind cât mai era până aveam să mor pe rug; deși, dacă abjurai cum se cuvenea, înainte de a aprinde rugul te ciomăgeau și treaba se mântuia mai frumos. Oricum, mă mângâiam, nicio suferință nu-i veșnică; și, în cele din urmă, oricât ar dura, tot ajungi să te odihnești. În afară de asta, pe atunci nu era prea greu, în schimb era foarte obișnuit să mori. N-aveam pe suflet păcate nici prea multe, nici prea grele, care să-l împiedice să se întâlnească, la locul potrivit, cu al bunului soldat Lope Balboa. Iar la vârsta mea, cu o viziune eroică asupra vieții (amintesc, întru iertarea mea, că mă nimerisem acolo pentru că nu-i turnasem pe căpitan și amicii lui), toate le puteam îndura, dacă le luam drept o încercare în care, să-mi fie cu iertare, eram foarte mulțumit de mine. Nu știu dacă eram curajos sau nu; dar Dumnezeu e mare și, dacă primul pas spre curaj e o purtare firească, eu făcusem deja – luați aminte – câțiva asemenea pași.

Mă simțeam totuși groaznic de nefericit. Mă încerca o tristețe foarte adâncă, aidoma poftei de a plânge în sinea mea, care n-avea nimic de-a face cu lacrimile de durere ori slăbiciune fizică, ce te podidesc adesea. Era mai curând o teamă rece, tristă, legată de amintirea mamei și a surioarelor, de privirea căpitanului când îmi aproba în tăcere cine știe ce faptă, de dulcile costișe verzi din Oñate, de jocurile copilărești cu băieții de prin vecini. Simțeam că-mi luam adio pe veci de la ele și de la toate lucrurile frumoase care mă așteptau în viitor și pe care n-aveam să le mai trăiesc. Și simțeam mai ales că n-aveam să mai privesc nicicând în ochii Angélicăi de Alquézar.

Vă jur pe ce am mai sfânt, domniile voastre, că nu izbuteam s-o urăsc. Din contră, siguranța că ea juca un rol în nenorocirea mea îmi lăsa un gust dulce-amar, care îi întărea vraja amintirii. Era rea (și a fost și mai abitir cu timpul, martor mi-e bunul Dumnezeu), dar

nespus de frumoasă. Tocmai îmbinarea răutății cu frumusețea, atât de legate una de alta, mă fascina peste poate și simțeam o plăcere dureroasă, sufeream și mă chinuiam pentru ea. Pare o nebunie, pe cinstea mea. Dar mai târziu, după ani și ani, am auzit de bărbați cărora un diavol potlogar le-a luat sufletul; în fiecare dintre istoriile lor am recunoscut fără strădanii propria-mi rătăcire. Angélica de Alquézar mi-a furat sufletul și l-a ținut pentru ea cât a trăit. Iar eu, care aș fi ucis-o de o mie de ori și tot de atâtea mi-aș fi dat viața pentru ea, fără să clipesc, n-am să-i uit nicicând surâsul misterios, ochii albaștri și reci, pielea nespus de albă, catifelată și întinsă, a cărei atingere delicioasă tot o mai simt pe pielea plină de vechi cicatrice, dintre care unele, al naibii să fiu dacă nu-i adevărat, mi le-a făcut chiar ea. Bunăoară, cea de pe spate, lungă, de pumnal, neuitată, așijderea nopții, pe care mi-a făcut-o la multă vreme după ce vă istorisesc acum, când nu mai eram copii și am îmbrățișat-o, pentru că o iubeam și o uram în același timp și nu-mi păsa dacă zorii aveau să mă găsească viu sau mort. Iar ea, privindu-mă foarte de aproape, mi-a șoptit, cu buzele roșii de sânge, după ce-mi sărutase rana, vorbele pe care n-am să le uit nici pe lumea asta, nici pe cealaltă: „Mă bucur că încă nu te-am omorât”.

•

Înspăimântat, prudent ori chiar viclean, dacă nu toate de-a valma, Luis de Alquézar era un corb răbduriu și avea o droaie de cărți cu care să-și facă jocul mai departe după voia lui. Numele lui Diego Alatriste n-a fost făcut public, iar el și-a petrecut ziua ca și pe cele dinainte, în tripoul lui Juan Vicuña. Dar, pe atunci, nopțile căpitanului erau mai aventuroase decât zilele și, la adăpostul celei ce-a urmat, a hotărât să-și viziteze un vechi cunoscut.

Locotenentul de alguazili Martín Saldaña l-a găsit în poarta casei lui de pe Calle del León, când se întorcea în zori, după ultimul rond. Ori, mai curând, ca să fiu și mai precis, a zărit licărul pistolului cu care căpitanul țintea din gang. Dar Saldaña era bărbat cumpătat și văzuse la viața lui o droaie de pistoale și archebuze și tot soiul de arme ațintite asupra lui, așa că acela nu-i spunea mare lucru. Și-a pus mâinile în șold și s-a uitat la Diego Alatriste care, cu capă și pălărie, ținea în dreapta pistolul, iar stânga și-o sprijinea prudent pe mânerul jungherului, care i se ițea la spate.

— Pe viața Regelui, Diego, tare-ți mai place să-ți pui viața în joc.

Alatriste n-a zis nimic. A ieșit ușor din umbră, ca să poată vedea

fața locotenentului de alguazili în lumina chioară a uliței, căci doar un felinar ardea în colțul cu Calle de las Huertas, strada livezilor, apoi a pironit pistolul în sus, de parcă voia să-l arate altcuiva.

— Am, oare, nevoie de el?

Saldaña l-a privit câteva clipe în tăcere.

— Nu, a zis în cele din urmă. Pentru moment, nu.

Vorbele lui au destins atmosfera. Căpitanul a pus iar pistolul la cingătoare și și-a luat mâna de pe jungher.

— Hai să facem o plimbare, a spus.

•

— Nu pricep de ce nu mă caută pe față, a zis Alatriste.

Coborau prin Plazuela de Antón Martín spre Calle de Atocha, pustie la ceas de noapte. Cornul lunii în descreștere aproape că nu se mai zărea, deși abia se arătase din spatele unui fronton de la Hospital del Amor de Dios, bolnița iubirii de Dumnezeu, iar lumina lui se oglindea în apa care cădea peste ghizdul fântânii și se scurgea în pârâiașe în josul uliței. Duhnea acru a legume stricate și a bălegar de cai și catâri.

— Nu știu și nici nu vreau să știu, a spus Saldaña. Dar e adevărat. Nimeni nu te-a reclamat în justiție.

S-a depărtat, dând să ocolească noroiul, a călcat greșit și a blestemat în barba căruntă. Mantia îi sublinia trupul masiv și umerii lați.

— Oricum ar fi, a continuat, ai mare grijă. Deși poterașii mei nu-s pe urmele tale, nu înseamnă că nimeni nu vrea să știe cum îți merge. Am știre că oamenilor Inchiziției li s-a poruncit să te găbjească foarte discret.

— Ți s-a spus de ce?

Saldaña s-a uitat pieziș la căpitan.

— Nici nu mi-au spus, nici nu vreau să știu. Firește: au aflat cine-i femeia găsită moartă alaltăieri în lectică. O oarecare María Montuenga, *dueña* unei novice din mănăstirea adoratoarelor benedictine. Îți sună cunoscut?

— Deloc.

— Îmi închipuiam – locotenentul de alguazili râdea molcom, printre dinți. Mai bine că-i așa, ce mai, fiindcă afacerea e tare tulbure. Se zice că baba umbla cu codoșlâcuri și că acum s-a băgat Inchiziția. Nici asta nu cred că-ți sună cunoscut, îmi închipui.

— Deloc.

— Asta-i. Se mai vorbește de niscaiva morți pe care nimeni nu i-a văzut și de o mănăstire cu curu-n sus, în plin haos, dar nimeni din vecini nu-și aduce aminte – s-a uitat iar pieziș la Alatriste. Unii pun toate în legătură cu autodafeul de duminică.

— Dar tu?

— Eu nu. Doar primesc și împlinesc ordine. Și, când nimeni nu-mi dă socoteală, caz în care mă bucur cu asupra de măsură, mă mărginesc să văd, să aud și să tac. Nu-i prea rău în meseria mea. Cât despre tine, Diego, aș vrea să te văd cât mai departe de toate. De ce n-ai șters-o de la Curte?

— Nu pot. Íñigo…

Saldaña l-a întrerupt, suduind de mama focului.

— Taci naibii. Ți-am mai zis că nu vreau să știu nici de Íñigo, nici de alt blestemat. Iar duminică nu-ți pot spune decât să stai departe. Am poruncă să-mi pun toți alguazilii, înarmați până-n dinți, la dispoziția Sfântului Oficiu. Orice-ar fi, nici tu, nici Maica Preacurată nu puteți mișca vreun deget.

Prin față le-a trecut umbra grăbită a unei pisici. Erau lângă turnul cunoscutului Hospital de la Concepción, spitalul consacrat Zămislirii, și o voce de femeie a strigat: „Uite-acuș vine apa!” S-au depărtat, prudenți, și au auzit cum de sus un țucal șiroia în uliță.

— Ultimul lucru, a spus Saldaña. E un spadasin. Unul de care trebuie să te ferești. Se vede că, în afacere, intriga oficioasă e paralelă cu cea oficială.

— Care afacere? – în întuneric, Alatriste își răsucea batjocoritor mustața. Tocmai te-am auzit că nu știi nimic.

— Du-te dracului, căpitane.

— Păi cu dracul și vor să mă trezesc în zori, asta-i.

— Nu te lăsa, ce naiba – Saldaña și-a potrivit mai bine pelerina scurtă pe umeri, iar pistoalele și toate fiarele i-au clinchetit lugubru la cingătoare. Cel de care-ți vorbesc umblă să-ți afle ascunzătoarea. A angajat jumătate de duzină de mardeiași ca să-ți scoată mațele cât ai zice pește. Se numește…

— … Malatesta. Gualterio Malatesta.

Râsul molcom al lui Saldaña s-a auzit iar.

— Chiar el, a confirmat. E italian, cred.

— Din Sicilia. Am făcut odată o treabă împreună. Sau, mai bine zis, am făcut-o juma-juma. Apoi ne-am mai lovit unul de altul de vreo două ori.

— Păi, nu i-ai lăsat o amintire prea frumoasă, fir-aș să fiu. Cred că-ți poartă pică.

— Ce mai știi despre el?

— Nu prea multe. Are legături sus-puse și e bun parlagiu. După cum am aflat, a umblat prin Genova și Neapole descăpățânând bine pe mulți, pe spezele altora. A stat o vreme la Sevilla, iar la Madrid e doar de vreun an. Dacă vrei, pot să fac cercetări.

Alatriste a tăcut mâlc. Erau în capătul din Atocha al bulevardului numit Paseo del Prado, iar în față li se întindeau bezna pustie a livezilor, câmpul și începutul drumeagului spre Vallecas. Au tăcut o vreme, ascultând scârțâitul greierilor. La urmă, Saldaña a spart iar tăcerea.

— Ai grijă duminică, a zis în șoaptă, de parcă în jur era plin de urechi curioase. N-aș vrea să mă văd obligat să-ți pun cătușe. Ori să te răpun.

Căpitanul a continuat să tacă. Stătea neclintit, învăluit în mantie, iar borul pălăriei îi întuneca și mai abitir fața. Saldaña a oftat răgușit, a făcut câțiva pași, gata parcă să plece, a oftat iar și s-a oprit, suduind posac.

— Ascultă, Diego – privea, ca și Alatriste, întunericul de pe câmp. Nici tu, nici eu nu ne facem o droaie de iluzii despre lumea în care ni-e ursit să trăim. Eu am obosit. Am o muiere frumoasă, o meserie care îmi place și pot să fac și unele economii. De aceea, când port însemnele de locotenent, n-am nici tată, nici mamă. Pot fi foarte bine, firește, și ticălos; dar, în orice caz, sunt *propriul meu* ticălos. Mi-ar plăcea ca tu…

— Vorbești prea mult, Martín.

Căpitanul vorbise încet, distrat. Saldaña și-a scos pălăria și și-a trecut mâna mică și lată peste cap, acolo unde părul îi era mai rar.

— Ai dreptate. Vorbesc prea mult. Poate fiindcă îmbătrânesc – a oftat a treia oară și a continuat să privească în noapte, atent la greieri. Îmbătrânim, căpitane. Și tu, și eu.

Din depărtare s-au auzit niște clopote bătând ora. Alatriste continua să stea neclintit.

— Suntem tot mai puțini, a zis.

— Foarte puțini, pe legea mea – locotenentul de alguazili și-a pus iar pălăria, a șovăit câteva clipe, s-a apropiat de căpitan și s-a oprit din nou lângă el. Puțini care să ne împărtășească amintirile și tăcerile. În afară de asta, aproape nici nu mai semănăm cu cei ce-am

fost.

A început să fluiere o veche melodie soldățească și patru stihuri care vorbeau de vechile *tercios*, de asalturi, prăzi de război și victorii. O cântaseră împreună cu tata și alți camarazi, în urmă cu optsprezece ani, când jefuiseră Ostende și mărșăluiseră de-a lungul Rinului spre Frizia, în frunte cu don Ambrosio Spínola, când luaseră Oldensel și Linfhen.

— Dar poate că veacul nostru, a subliniat la sfârșit, nici nu mai merită oameni ca noi. Vreau să spun, cum eram noi pe vremuri.

S-a întors să se uite la Alatriste. Căpitanul a încuviințat încetișor. Luna subțire îi arunca la picioare o umbră nelămurită, fără contururi, difuză.

— Poate că nici noi nu-l merităm, a murmurat drept răspuns.

• 9 • Un autodafe

Atât Spania celui de-al patrulea Felipe, cât și cea a moșilor lui erau încântate să ardă eretici și evrei care practicau pe ascuns rituri și ceremonii ale strămoșilor. Autodafeul atrăgea mii de oameni, de la aristocrați până la norodul cel mai de jos; când se oficia la Madrid, erau de față, în loji de onoare, Maiestățile Lor, Regii. Chiar și Regina doña Isabel{21}, seniora noastră, care, fiind tânără și franțuză, când s-a măritat a strâmbat din nas la asemenea obiceiuri, s-a pasionat până la urmă de ele, ca toată lumea. Singurul obicei spaniol pe care fiica Bearnezului nu l-a acceptat nicicând a fost să locuiască la Escorial (încă sub ilustra umbră a lui Felipe al III-lea, Regele prudent), care a fost întotdeauna prea rece, prea mare și prea sinistru pentru gustul ei. Deși, oricum, franțuza s-a supărat până la urmă pe lumea cealaltă; fiindcă, deși pe timpul vieții n-a vrut să-l locuiască, după moarte a fost îngropată chiar acolo. Dar, martor mi-e Dumnezeu, nu-i prea rău acolo, alături de multe morminte impunătoare: al împăratului Carlos și al fiului său, marele Felipe, bunicii celui de-al patrulea austriac al nostru. Grație cărora, la bine și la rău, în ciuda turcului, franțuzului, olandezului, englezului și curvei care i-a fătat, Spania a ținut bine în frâu, vreme de un veac și jumătate, Europa și lumea întreagă.

Dar să revenim la pârleală. Pregătirea solemnității unde, spre nefericirea mea, îmi rezervaseră un loc a început cu două zile mai devreme, într-o teribilă forfoteală de meșteri și calfe de dulgheri, care au ticluit în Plaza Mayor o estradă înaltă, lungă de cincizeci de picioare, cu un amfiteatru din gradene, draperii, tapiserii și damascuri, și cred că nici măcar la nunta Maiestăților Lor, Regii, nu s-au mai văzut atâția meșteri și atâtea unelte. Au blocat toate ieșirile ulițelor, astfel ca nici trăsurile, nici caii să nu le stea în cale, iar pentru familia regală s-a întocmit un baldachin acoperit pe un trotuar de pe Calle de Mercaderes, ulița negustătorilor, unde era umbra mai dulce. Cum autodafeul se desfășura cam la voia întâmplării și dura întreaga zi, s-au prevăzut locuri unde să se bea răcoritoare și să se îmbuce câte ceva, sub niște coviltire; și s-a hotărât ca, pentru mai mare comoditate, augustele persoane să intre în loja lor din palatul contelui de Barajas, prin trecerea înaltă care, pe deasupra cramei San Miguel, comunica cu locuința din piață a contelui. Iluziile trezite de

asemenea clipe erau atât de mari, că biletele pentru ferestre erau nespus de râvnite; iar unii, soli importanți, granzi, gentilomi, prezidenți de consilii și chiar Nunțiul Sanctității Sale, care nu pierdea pentru nimic în lume nicio *corrida*, *caña* ori prăjeală, i-au plătit ducați buni primarului Capitalei ca să le aibă pe cele mai bine situate.

În acea zi, pretins memorabilă, Sfântul Oficiu a vrut să omoare mai mulți iepuri dintr-un foc. Hotărâți să-l saboteze pe contele de Olivares, care încerca să se apropie de bancherii evrei din Portugalia, inchizitorii cei mai radicali ai Supremei plănuiseră un autodafe spectaculos, cu care că bage spaima în cei ce nu știau sigur dacă aveau sângele nespurcat ori nu. Mesajul era limpede: oricâți galbeni și favoruri de-ale lui Olivares ar fi avut, portughezii de origine evreiască nu erau în siguranță în Spania. Recurgând în cele din urmă la credința Regelui, seniorul nostru (tare șovăielnic și influențabil la bătrânețe ca și la tinerețe, bun de la natură, dar fără caracter), Inchiziția prefera o țară ruinată, dar cu credința neștirbită. Iar acest țel care, pe termen lung, a avut un efect peste măsură de dezastruos, firește, asupra planurilor economice ale lui Olivares a fost principalul temei pentru care procesul Adoratoarelor Benedictine și alte cauze similare au fost grăbite, ca o învățătură de minte publică și cu folos. Așa că au terminat în doar câteva săptămâni ceea ce altădată dura luni și chiar ani de minuțioasă instrucție.

Din pricina grabei, s-au simplificat și formele complicatului protocol. S-a hotărât ca sentințele, care li se citeau osândiților în noaptea anterioară, după o procesiune solemnă a autorităților, ce purtau crucea verde, destinată pieței, și pe cea albă, destinată rugului, să se citească în prezența tuturor, chiar la începutul autodafeului. Cu o zi înainte, au venit din temnițele de la Toledo pușcăriașii destinați rugului, care erau – eram – vreo douăzeci și fuseseră băgați în temnițele Sfântului Oficiu din Calle de los Premostratenses, adică strada admiratorilor Sfântului Norbert, rău famată drept ulița Inchiziției, foarte aproape de Plazuela de Santo Domingo.

Am sosit în noaptea de sâmbătă, fără să fi vorbit cu nimeni de când mă scoseseră din celulă și, cu o escortă puternică, mă urcaseră într-o caretă cu perdelele trase, din care n-am mai ieșit până ce, la lumina torțelor, m-au dat jos la Madrid, între oamenii înarmați ai Inchiziției. M-au dus într-un beci nou, unde am cinat binișor;

amurgul m-a găsit cu o pătură și o saltea din paie; de cealaltă parte a ușii erau numai pași și zgomot de zăvoare, voci care se duceau și veneau, multă zarvă și multă pompă. Am început să mă tem foarte serios că a doua zi avea să-mi aducă belele cât carul. Îmi spărgeam creierii, tot gândindu-mă la scurtele scene văzute în teatrele în aer liber, numite *corrales de comedias*{22}, așteptând, cum se petrecea îndeobște acolo, clipa prielnică s-o iau la sănătoasa. Încă mai credeam că, oricare mi-era vina, nu mă puteau arde pe rug din pricina vârstei. Dar biciuirea și temnița, chiar pe viață, erau ceva obișnuit în asemenea cazuri; și nu știam ce-mi convenea mai mult. Ca un miracol al naturii, buna dispoziție a tinereții, lipsurile îndurate și osteneala călătoriei și-au făcut, totuși, curând efectul firesc și, după ce am vegheat destul, gândindu-mă neîncetat la soarta-mi tristă, m-a lovit un somn binecuvântat și odihnitor, care mi-a alinat neliniștile minții.

•

Două mii de oameni nu închiseseră ochii, pentru a-și asigura un loc, iar la șapte dimineața în Plaza Mayor nu mai încăpea nici măcar un ac. Ascuns în mulțime, cu pălăria lui cu borul lat bine trasă pe ochi și o spadă scurtă atârnată pe umăr, ca un discret travesti, Diego Alatriste și-a croit drum până în Portal de la Carne, portalul parlagiilor. Arcadele erau pline ochi de oameni de toate stările și condițiile. Hidalgi, clerici, meșteșugari, slujnice, negustători, lachei, studenți, derbedei, cerșetori și răufăcători de toate soiurile se împingeau unii într-alții, căutând un loc cât mai bun. Ferestrele erau negre de lume bună, lanțuri din aur, argintate, negustători și meșteșugari, broderii de o sută de scuzi, sutane și decorații. Iar jos, familii întregi, cu plozi cu tot, veneau cu coșuri de merinde și răcoritoare destinate prânzului și gustărilor, în vreme ce vânzătorii de limonadă și bunătăți, ca și sacagiii, începeau să-și umple buzunarele. Un vânzător ambulant de iconițe și rozarii își striga marfa în gura mare, lămurind că dăruia binecuvântările papei și indulgențe totale. Mai încolo, un așa-zis mutilat din Flandra, care nu văzuse o suliță la viața lui, nici măcar de departe, cerșea văitându-se, disputându-și locul cu un fals olog și cu altul, care se prefăcea grosolan că ajunsese în mizerie, după ce-și unsese cu catran capul ras. Filfizonii umblau cu vorba, iar știoarfele cu cioara vopsită. Două muieri, una frumoasă și fără pelerină, alta cu fața ca argintul-viu și urâtă tot ca el, din cele ce se jură că nu se lasă pe tânjală până nu

cuceresc un grande de Spania ori un genovez, se străduiau să convingă un meseriaș, căruia tare îi mai plăcea să se împăuneze cu spada și să se furlandisească cum că era mare cuceritor și cavaler, să-și deschidă băierile pungii, ca să le facă cinste cu niscaiva delicatese de fructe și migdale zahărâte. Bietul om, nădăjduind să le cadă la pat, le flatarisise deja cu două băncuțe de aramă pe care le avea la el, bucurându-se în sinea lui că n-avea mai multe. Nu știa, sărac cu duhul cum era, că adevărații domni nici nu dau, nici nu promit nicicând; și înainte, și după, ei se fălesc că nu dau.

Era o zi însorită, perfectă pentru petrecere, iar căpitanul își mijea ochii albaștri-verzui, orbiți de azurul cerului, care se scurgea pe laturile pieței. Și-a croit drum prin norod cu coatele. Mirosea a sudoare, gloată și petrecăreală. Simțea crescând în el o deznădejde neostoită, neputința în fața a ceva mai presus de puterile lui mărginite. Mașina a cărei mișcare nu putea fi oprită n-avea alte portițe de ieșire decât resemnarea și spaima. Nu putea face nimic, fiindcă nici el nu era în siguranță. Își ascundea mustața, cu capul înfundat între umeri, și, de cum i se părea că cineva îl privea ceva mai mult decât era cazul, se și pitea. În realitate, umbla doar ca să facă ceva, să nu stea locului, lipit de o coloană a galeriei deschise. Se întreba unde naiba hoinărea la ceasul acela don Francisco de Quevedo, al cărui voiaj, oricum s-ar fi soldat, era singurul firicel de speranță în fața fatalității. Un firicel pe care l-a simțit cum se rupea când au răsunat corneturile gărzii, făcându-l să se uite la geamul de pe fațada dinspre Calle de los Mercaderes, ulița negustătorilor, o fereastră acoperită cu o draperie stacojie. Regele, seniorul nostru, Regina și Curtea își ocupau locurile în aplauzele gloatei: cel de-al patrulea Felipe, în catifea neagră, grav, fără să-și clintească vreun picior, o mână ori capul, tot atât de bălai ca pasmanteriile de aur și lanțul care îi cădea pe piept; Regina, seniora noastră, în atlaz galben, gătită cu panaș din pene și bijuterii. Gărzile de halebardieri luaseră poziție de drepți sub geamul lor, de-o parte spaniolii, de alta nemții, iar între ei arcașii, toți impunători în ordinea lor neclintită. Festivitatea era splendidă pentru oricine nu era în primejdie să fie ars pe rug. Crucea verde era montată pe estradă, iar pe fațade atârnau din loc în loc stemele Maiestății Sale și ale Inchiziției: o cruce între o spadă și o ramură de măslin. Totul era riguros canonic. Panarama putea începe.

•

Ne scoseseră la șase și jumătate, între alguazili și oamenii Sfântului Oficiu, înarmați cu spade, sulițe și archebuze, și ne duseseră în procesiune prin Plazuela de Santo Domingo, ca să coborâm spre San Ginés și, de acolo, să intrăm în Plaza Mayor pe Calle de los Boteros, ulița cizmarilor. Mergeam în rând, fiecare cu escorta lui de guarzi înarmați și oameni de-ai Inchiziției, îmbrăcați în negru și cu bastoane sinistre, tot negre. Alături de noi mergeau preoți în stihare, cu cruci acoperite de văluri, care, acompaniindu-se cu tobe macabre, intonau cântece lugubre de înmormântare, întovărășiți de tot soiul de gură-cască de pe ulițe, în mijlocul lor mergeau mai întâi blasfematorii, apoi cei căsătoriți de două ori, după ei sodomiții, cei care practicau pe ascuns rituri și ceremonii ale legii iudaice și adepții sectei lui Mahomed, iar la coadă cei osândiți pentru vrăjitorie; fiecare grup purta statuile din ceară, mucava și cârpe ale celor care dăduseră ortul popii în temniță ori își luaseră tălpășița și aveau să fie arși în lipsă, prin cadavrul ori efigia lor. Eram pe la mijlocul procesiunii, printre minorii acuzați că practicau pe ascuns rituri și ceremonii ale legii iudaice, atât de năucit, că mă credeam în toiul unui vis din care, cu ceva efort, aveam să mă trezesc alinat dintr-o clipă într-alta. Toți purtam *sambenitos*, cămeșoaie cu care ne îmbrăcaseră guarzii când ne scoseseră din temniță. Pe al meu era pictată o cruce a Sfântului Andrei roșie, dar pe ale altora apărea chiar focul Gheenei. Erau bărbați, femei și chiar și o fetiță cam ca mine. Unii plângeau, alții erau nepăsători, ca preotul tânăr care tăgăduise la o liturghie că ostia era trupul Domnului și refuza să retracteze. O babă, pe care vecinii o pârâseră că era vrăjitoare, lucru cu neputință, fiindcă era nespus de bătrână, și un bărbat pe care torturile îl dogiseră de picioare călăreau pe catârci. Cei acuzați de faptele cele mai grave purtau *corozas*, tichii de criminali, și fiecare dintre noi ducea în mână o lumânare. Printre ultimii, o zărisem pe Elvira de la Cruz, cu *sambenito* și *coroza*, când tocmai alcătuiau procesiunea. Apoi ne puseserăm în mișcare și n-o mai văzusem. Mergeam cu capul în pământ, de teamă să nu întâlnesc vreun cunoscut în gloata care ne privea. Și eram, cum puteți bănui, mort de rușine.

•

Când procesiunea a intrat în piață, căpitanul m-a căutat cu privirea printre osândiți. Dar nu m-a zărit până nu ne-au urcat pe estradă și nu ne-am așezat pe gradenele de acolo, fiecare între doi oameni ai Sfântului Oficiu; și chiar așa, abia de m-a văzut, fiindcă,

după cum spuneam, încercam să țin capul plecat, iar estrada o vedeau bine doar cei de la ferestre, nu și gloata, care ne privea din galeriile deschise. Nu se citiseră încă sentințele, așa că Alatriste s-a simțit nespus de ușurat când m-a văzut între minorii acuzați că practicau pe ascuns rituri și ceremonii ale legii iudaice, fără *coroza*; faptul părea să spună că nu eram condamnat la ardere pe rug. Printre alguazilii îndoliați ai Inchiziției treceau sutanele negru cu alb ale organizatorilor, călugării dominicani; iar monahii altor ordine – în afara franciscanilor, care refuzaseră să asiste, jigniți să stea în spatele augustinilor – erau deja la locurile de onoare, alături de primarul Madridului și de consilierii Castiliei, Aragon-ului, Italiei, Portugaliei, Flandrei și Indiilor. Întovărășindu-l pe inchizitorul general, *fray* Emilio Bocanegra stătea sinistru, numai piele și os, în partea rezervată tribunalului celor Șase Juzi. Își savura victoria, ca și Luis de Alquézar, care era în loja înalților funcționari ai Palatului, sub fereastra unde tocmai atunci Regele, seniorul nostru, jura să apere Biserica Catolică și să-i persecute pe ereticii și apostații care se opuneau religiei adevărate. Contele de Olivares stătea, sobru și încruntat, la o fereastră mai discretă, în dreapta augustelor lor maiestăți. Doar unor puțini inițiați în tainele Curții le scăpa că toată reprezentația era dată pentru el.

A început citirea sentințelor. Unul câte unul, osândiții erau aduși în fața tribunalului și, după minuțioasa înșiruire a crimelor și păcatelor lor, li se comunica soarta care îi aștepta. Cei care urmau să fie biciuiți ori trimiși la galere ieșeau duși de frânghii, iar cei condamnați la rug cu mâinile legate. Ultimilor li se spunea *relajados*, scutiți, deoarece, Inchiziția fiind de sorginte religioasă, nu putea vărsa niciun strop de sânge; așa că, întru păstrarea aparențelor, erau scutiți și predați justiției mirenilor, pentru ca ea să le aplice sentința pe trupuri. Chiar și așa, tot erau condamnați la rug, pentru ca, până la sfârșit, să nu existe vărsare de sânge. Vă las domniilor voastre plăcerea de a aprecia blestemata subtilitate a procedurii.

În sfârșit. Au urmat, cum vă zic, citirea sentințelor, abjurările categorice ale credinței mozaice, urletele de groază ale celor osândiți la pedepse grele, resemnarea unora și satisfacția gloatei față de sentința cea mai dură. În aplauze furtunoase și manifestări de încântare, preotul care tăgăduise că ostia era trupul lui Iisus a fost osândit la ardere pe rug; după ce i-au ghintuit sălbatic mâinile, limba și tonsura, ca semn că-l deposedau de Taina Sacră a Hirotoniei, l-au

dus pe drumul rugului, instalat pe esplanada de după Puerta de Alcalá, piața de unde pleca drumeagul spre Alcalá de Henares. Bătrâna acuzată de dezgropat comori și vrăjitorie a fost osândită la o sută de lovituri de bici și recluziune pe viață; juzii n-aveau prea mare încredere. Un bigam a scăpat cu două sute de bice și zece ani de surghiun, dintre care primii șase ca vâslaș la galere. Doi blasfematori, surghiun și trei ani la Orán. Un cizmar și nevastă-sa, acuzați că practicau pe ascuns rituri și ceremonii iudaice, dar iertați de Inchiziție și reprimiți în Biserică, temniță pe viață și abjurare categorică. Fetița de doisprezece ani, acuzată că practica pe ascuns rituri și ceremonii ale legii iudaice, dar iertată de Inchiziție și reprimită în Biserică, a fost osândită la haine călugărești și doi ani de temniță, la capătul cărora avea să fie dată în grija unei familii de creștini, care s-o catehizeze. Sora ei, de șaisprezece ani, acuzată că practica pe ascuns aceleași rituri și ceremonii iudaice, a fost osândită fără drept de apel la temniță pe viață. Le denunțase, sub tortură, propriul lor tată, un tăbăcar portughez condamnat să abjure categoric credința mozaică și să fie ars pe rug, cel care călărea pe catârcă, pentru că-l dogiseră. Mama, despre care nu se știa unde era, fusese condamnată la rug în lipsă și urma să i se ardă efigia.

Pe lângă cleric și tăbăcar, au plecat spre rug, iertați de Inchiziție, un negustător și soția lui, câțiva portughezi care practicau pe ascuns rituri și ceremonii iudaice, un ucenic de argintar, sodomit, și Elvira de la Cruz. Toți, în afara clericului, se lepădaseră cum se cuvenea de păcatele de care fuseseră acuzați și se căiseră, așa că urmau să fie pios gâtuiți cu garota, înainte de a li se aprinde rugul. Fiica lui don Vicente de la Cruz – groteștile efigii ale acestuia și ale celor doi fii ai lui, cel mort și cel dispărut, stăteau pe o gradenă, în vârful unor prăjini – purta *sambenito* și *coroza*, și așa a fost dusă în fața juzilor care i-au citit sentința. Cu o nepăsare cutremurătoare, s-a lepădat de toate păcatele trecute și viitoare, așa cum i-au cerut: era acuzată de practicarea pe ascuns a riturilor și ceremoniilor iudaice, de conspirație criminală, întinarea celor sfinte și câte altele. Acolo, pe estradă, cu capul plecat, părea foarte nenorocită, iar hainele Inchiziției îi atârnau aiurea pe trupul chinuit; după ce s-a lepădat de păcate, a ascultat confirmarea sentinței cu nepăsare resemnată. Mi s-a rupt inima de ea, cu toate acuzele pe care mi le adusese ori nu; biata fată, carne pentru suplicii și instrument al canaliilor fără scrupule și conștiință, oricât caz făceau de Dumnezeu și credința lor

sfântă. Când au dus-o, am observat că nu mai era mult până îmi venea rândul. Piața se învârtea cu mine, de spaimă și rușine. Deznădăjduit, am căutat cu privirea chipul căpitanului Alatriste ori al vreunui prieten, așa, ca să-mi dea curaj, dar n-am zărit în jur pe nimeni care să-mi arate milă ori simpatie. Doar un zid de fețe dușmănoase, batjocoritoare, nerăbdătoare, sinistre. Fața gloatei jalnice când asistă pe veresie la panarame sângeroase.

•

Dar Alatriste mă vedea. Stătea lipit de o coloană din galeria deschisă și de acolo privea gradena unde eram eu și alți osândiți, având de-o parte și de alta doi alguazili muți ca pietrele. În fața mea, în funestul ritual, era un bărbier acuzat de blasfemie și pact cu diavolul, un bărbat scund și murdar, care sughița de plâns, ținându-și capul în mâini, căci nimeni nu-l putea scăpa de suta de bice și de anii de vâslit pe galerele Regelui, seniorul nostru. Căpitanul s-a mișcat ușor prin gloată, așezându-se astfel încât să-l pot zări, dacă-l priveam, dar nu mai puteam să văd nimic, cufundat cum eram în chinurile propriului meu coșmar. Lângă Alatriste, un mojic gătit și grosolan făcea haz de noi, cei de pe estradă, arătându-ne, printre glume, ciracilor lui, iar la un moment dat chiar a glumit, arătându-mă. Chipul obișnuit al căpitanului a oglindit furia neputincioasă din ultimele zile; din acea pricină s-a întors, ușor și fără să vrea, spre mitocan, dându-i, parcă din neatenție, un cot al naibii de dureros în ficați. Celălalt abia s-a întors spre căpitan, dar plângerea i-a murit pe buze când a zărit, pe sub travestiul pelerinei scurte și borul pălăriei, ochii albaștri-verzui ai lui Diego Alatriste, care îl priveau atât de stropșiți și reci, că imediat a tăcut, prudent, ca un mielușel.

Alatriste s-a dat ceva mai încolo și atunci l-a văzut mai bine pe Luis de Alquézar în lojă. Secretarul regal se distingea între înalții funcționari datorită crucii Ordinului de Calatrava, brodată pe pieptar. Era îmbrăcat în negru și-și ținea țeapăn capul rotund, cu păr rar și urât, peste gulerul apretat, care îi conferea aerul liniștit și grav al unei statui. Dar își mișca ochii vicleni ba într-o parte, ba într-alta, ca să nu piardă nimic din ce se petrecea. Uneori, privirea-i ticăloasă zăbovea pe chipul fanatic al lui *fray* Emilio Bocanegra și amândoi păreau să se înțeleagă perfect în sinistra lor neclintire. Sub privirea nepăsătoare a celui de-al patrulea Felipe, ei întruchipau nespus de bine puterile autentice de la Curtea cu funcționari corupți și preoți fanatici; iar Regele vedea cum supușii îi erau condamnați la arderea

pe rug și nu mișca niciun deget, ci doar se întorcea spre Regină ca să-i lămurească amănuntele, pe după mănușă ori ducând la gură o mână albă cu vene albăstrii. Galant, gentil, afabil și debil, augustă jucărie a tuturor, hieratic și privind mereu la cer, căci nu putea privi în pământ, neputând să țină pe umerii-i regali magnifica moștenire a bunicilor, târându-ne pe toți chiar pe buza prăpastiei.

Situația mea n-avea ieșire, așa că, poate, de n-ar fi foșgăit prin piață poterași, alguazili, oamenii Inchiziției și guarzii Regelui, Diego Alatriste ar fi comis vreo faptă disperată și eroică. Cel puțin, așa cred că ar fi făcut, de-ar fi avut ocazia. Dar totul era zadarnic, timpul gonea în detrimentul lui și al meu. Deși don Francisco de Quevedo sosise la vreme (dar nu se știa cu ce), odată ce aveam să fiu ridicat în picioare și dus spre podiumul unde se citeau sentințele, nici măcar Regele, seniorul nostru, ori Papa de la Roma nu-mi mai puteau schimba ursita. Chinuit de acest gând, a observat brusc că Luis de Alquézar îl privea. Era greu să bănuiască așa ceva, căci, bine înfășurat în mantie, Alatriste stătea în mijlocul gloatei. Dar a observat pe nepusă masă că Alquézar îl privea și apoi se întorcea spre *fray* Emilio Bocanegra, care, ca și cum tocmai ar fi primit un mesaj, se întorcea și scruta gloata, căutând parcă pe cineva. Alquézar ridicase încetișor o mână la piept și părea să caute iar pe cineva în norodul din stânga lui Alatriste, fiindcă ochii i s-au oprit într-un punct de-acolo; mâna s-a ridicat și s-a pus ușurel, de două ori, apoi secretarul regal s-a uitat iar la căpitan. Alatriste s-a întors și a observat două-trei pălării care se mișcau printre oameni, apropiindu-se de stâlpii galeriei deschise.

Instinctul de soldat și-a spus cuvântul înaintea minții și a luat hotărâri nimerite. În înghesuiala din piață nu erau de niciun folos spadele de Toledo, așa că a pus mâna pe jungherul de la șoldul stâng și l-a scos din faldurile mantiei scurte. A dat înapoi, amestecându-se cu gloata. În fața primejdiei sigure, era nespus de lucid, iar gesturile și vorbele îi erau de o zgârcenie practică. A mers pe lângă zăplazul arenei, a văzut că pălăriile se opreau, șovăitoare, chiar unde stătuse el înainte; aruncând o privire în lojă, a observat că Luis de Alquézar continua să se uite, nerăbdător, iar neclintirea protocolară nu izbutea să-i ascundă nervii. Alatriste s-a depărtat iar spre celălalt capăt al pieței, printre coloanele dinspre Calle de la Carne, și a reapărut lângă estradă, chiar în colț. Nu mă putea vedea, dar întrezărea profilul lui Alquézar. S-a bucurat tare că n-avea pistol (era oprit, iar prin gloată

era riscant să-l porți), fiindcă i-ar fi venit greu să nu urce pe estradă, ca să-i zboare secretarului regal fuduliile dintr-un foc. „Dar ai să mori”, a jurat în sinea lui, pironindu-i cu privirile profilul odios. „Și până în ziua morții, amintindu-ți vizita mea de-acum două nopți, n-ai să mai poți dormi nicicând liniștit.”

Îl aduseseră pe estrada pe bărbierul acuzat de blasfemie și începeau să citească lunga istorie a crimei lui și sentința. Alatriste credea că eu veneam după bărbier și încerca să-și croiască drum ca să ajungă mai aproape și să mă vadă, când a observat iar că pălăriile se apropiau primejdios de mult. Erau bărbați dârzi, fără îndoială. Unul rămăsese în urmă, întârziind de parcă privea altundeva, dar ceilalți doi – o pălărie neagră și alta castanie, cu pană lungă – își urmau drumul, gonind prin mulțime. Trebuia să se pună la adăpost, așa că Diego Alatriste s-a văzut nevoit să uite de mine și să dea înapoi, în galerie. În mijlocul norodului n-avea nici cea mai mică șansă, și chiar dacă ar fi apelat la Sfântul Oficiu, toți acei pierde-vară ar fi dat pe loc o mână de ajutor urmăritorilor. Scăparea îi era la câțiva pași. O ulicioară foarte îngustă, cu două coturi, care dădea în Plaza de la Provincia, unde în astfel de zile bărbații își făceau nevoile, în ciuda crucilor și sfinților puși de locuitorii ei la fiece cotitură, pentru a-i descuraja pe doritori. A luat-o într-acolo și, înainte de a intra pe ulicioara îngustă, pe care nu putea trece ușor decât un suflet, a văzut peste umăr că doi indivizi ieșeau din gloată, pe urmele lui.

Nici măcar n-a stat să-i privească. Și-a deschis la iuțeală cheotoarea, și-a răsucit mica pelerină pe brațul drept, ca un scut, iar cu dreapta a scos *vizcaína,* spre marea spaimă a unui nenorocit care se ușura și care, văzându-i manevra, a șters-o degrabă, închizându-se la prohab. Nedându-i nicio atenție, Alatriste s-a sprijinit cu un umăr de peretele care duhnea, ca și țărâna, a urină și jeg. Grozav loc pentru o bătaie în șurie, s-a gândit, proptindu-se zdravăn și întorcându-se, cu *vizcaína* în mână. Grozav loc, pe legea mea, de unde să pleci în bună tovărășie spre iad.

•

Când primul urmăritor a dat colțul pe străduța lată de doar câțiva coți, Alatriste i-a zărit privirea îngrozită de licărul jungherului scos din teacă. A mai văzut mustața uriașă cât garda unei săbii și perciunii groși de fanfaron, apoi s-a aplecat ca fulgerul și i-a trasat nou-venitului curba unei spintecături de șuriu. A ridicat arma sus din aceeași mișcare și i-a tăiat gâtul, iar celălalt s-a prăbușit, fără să

poată zice nici măcar Sfântă Măiculiță, străpuns de moarte în drum, iar viața i s-a scurs odată cu șuvoiul de sânge din beregată.

Al doilea urmăritor era Gualterio Malatesta, și mare păcat că nu fusese primul. Alatriste i-a recunoscut pe loc silueta neagră și slabă. După întâlnirea neașteptată, grăbit și ocupat să-l urmărească pe căpitan, italianul nu scosese niciun fier din teacă, așa că a dat înapoi dintr-un salt, chiar când camaradul lui cădea străpuns de jungher, iar căpitanul l-a lovit tare cu cuțitul de parlagiu, de-a zburat cât colo. Ulicioara era strâmtă și n-aveai loc să te arăți iscusit, așa că Malatesta, pitindu-se cum putea în spatele camaradului care trăgea să moară, a scos *vizcaína* și, apărându-se cu pelerina, în stilul căpitanului, s-a prins într-o luptă corp la corp cu pumnalul, înfruntându-l scurt pe Alatriste, pe când loviturile se duceau și veneau cu mare îndemânare. Pumnalele sfâșiau cu zgomot postavul, scrâșneau pe pereți, căutau furioase dușmanul, iar ambii luptători tăceau mâlc, păstrându-și aerul pentru gâfâieli. În ochii italianului se mai citea încă surpriza (de astă dată, ce mai fecior de lele, nu mai cânta tiruri-ta-ta) când jungherul căpitanului a dat de moale, dincolo de scutul pelerinei, pe care celălalt o ținea sus, încercând să lovească jos, tot din spatele camaradului care zăcea cu un pumnal înfipt în beregată între ei, deja la dracul ori în drum spre el. Pe italian l-a durut lovitura, s-a împiedicat, Alatriste l-a lovit strâns, întinzându-se peste cel căzut, iar pumnalul lui Malatesta i s-a încurcat în pieptar și, când să iasă, l-a atins, printre nasturi și găitane care săreau cât colo. S-au apucat cu brațele apărate în pelerine, cu chipurile atât de apropiate unul de celălalt, că Diego Alatriste a simțit în față suflarea dușmanului, înainte ca Malatesta să-l scuipe în ochi. A clipit, orbit, dându-i celuilalt ocazia să-i înfigă pumnalul cu atâta forță, că de nu s-ar fi interpus centironul de piele, i-ar fi ieșit pe partea cealaltă. Dar i-a tăiat hainele și carnea, iar pe Alatriste l-au trecut un tremur nervos și o durere ascuțită când tăișul de oțel i-a atins osul șoldului. S-a temut să nu leșine, și-a lovit dușmanul peste obraz cu mânerul jungherului, iar sângele i-a curs italianului dinspre sprâncene peste ciupiturile de vărsat și cicatricele de pe chip, ca și peste mustăcioara fin desenată. Acum, în licărul ochilor lui ficși și îndărătnici, ca de șarpe, se citea frica. Alatriste și-a tras cotul în spate și a lovit la nesfârșit cu stiletul, în capă, în pieptar, în văzduh, în perete și, de două ori, în cele din urmă, în celălalt. Malatesta a mârâit de durere și furie. Sângele îi curgea peste ochi, dar continua să lovească orbește

cu stiletul, dând prin surprindere lovituri foarte primejdioase. Fără lovitura din frunte, mai primise cel puțin alte trei.

S-au înfruntat o veșnicie. Erau sfârșiți, iar pe căpitan îl chinuia rana de la șold; dar era în avantaj. Era doar o chestiune de timp, și Malatesta se pregătea să moară, încercând să-l târască pe dușman după el, sufocat de ură. Nici nu-i trecea prin minte să implore să fie cruțat. Erau doi meseriași conștienți de ceea ce făceau, zgârciți cu insultele ori vorbele zadarnice, care se băteau amănunțit și cât mai bine cu putință. Conștiincios.

Atunci a sosit al treilea, îmbrăcat și el ca pentru luptă, cu barbă, diagonală pentru sabie și o droaie de fierăraie pe el, dând colțul ulicioarei și căscând ochii cât talerul în fața panaramei la care nimerise: unul înjunghiat, altul mort, doi care continuau să se lupte în pumnale și pavajul îngust, plin cu bălți unde se amestecau sângele și urina. A amuțit o clipă, a șoptit „Doamne Iisuse Hristoase” și a pus mâna pe jungher; dar nu putea trece peste Malatesta care, slăbit, se ținea în picioare doar rezemat de perete, nici peste obstacolul ridicat între el și căpitan de trupul celuilalt camarad. Așa că, la capătul puterilor, Alatriste s-a debarasat de pradă, continuând să dea în gol cu stiletul. I-a spintecat pentru ultima oară falca lui Malatesta și a avut, până la urmă, satisfacția de a-l auzi blestemând într-o italiană neaoșă. Malatesta i-a aruncat pelerina scurtă, ca să-i blocheze *vizcaína*, și a luat-o la goană în susul ulicioarei, spre Plaza de la Provincia, de-a dreptul sufocat.

Alatriste a ieșit de pe străduță, a lăsat-o în urmă și și-a potrivit hainele. Își pierduse pălăria în încăierare, avea pe haine sângele celorlalți, iar al lui picura de sub pieptar în nădragii bufanți; pentru orice eventualitate, s-a dus spre biserica Santa Cruz, cea mai apropiată, să se ascundă. A stat ceva vreme liniștit pe scări, lângă ușă, trăgându-și sufletul, gata să intre la primul semn de primejdie. Îl durea șoldul. A scos o năframă din buzunarul mare al pelerinei și, după ce și-a căutat rana cu două degete și a simțit că nu era mare, și-a pus-o pe ea. Tot Madridul vorbea doar despre autodafe.

•

Trebuia să ne vină rândul mie și nefericiților de după mine. Bărbierului acuzat de blasfemie tocmai îi dădeau patru ani de galeră și o sută de bice; nefericitul își răsucea mâinile pe podium, cu capul plecat și smiorcăindu-se, făcând aluzie la soția și cei patru fii ai săi. Pentru a cere clemența pe care nimeni n-avea să i-o arate. Oricum,

scăpase mai ușor decât cei ce se îndreptau tocmai acum, cu *coroza* și pe catârci, spre rugul din Puerta de Alcalá, unde, înainte de căderea serii, aveau să se facă friptură.

Urmam eu și eram atât de deznădăjduit și rușinat, încât m-am temut că aveau să mă lase picioarele. Piața, balcoanele pline de lume, draperiile, alguazilii și oamenii Sfântului Oficiu din jur mă amețeau nespus. Voiam să mor pe loc, fără strădanii și speranțe. Dar știam deja că n-aveam să mor, că aveam să fiu condamnat la mulți ani de temniță și că, poate, la vârsta potrivită, aveam să fiu trimis la galere. Totul îmi părea mai rău ca moartea, așa că am invidiat aroganța cu care preotul recalcitrant se ducea la rug fără să ceară clemență și fără să abjure. Și mi s-a părut mai ușor să mor decât să rămân în viață.

Pe când terminau cu bărbierul, am văzut că un inchizitor gulerat își consulta pergamentele, apoi mă privea. Era deja hotărât; am aruncat o ultimă privire lojii de onoare, unde Regele, seniorul nostru, se apleca ușor ca să-i spună ceva la ureche Reginei, care a părut să surâdă. Vorbeau, fără îndoială, de vânătoare, ori cochetau, ori naiba știe ce făceau, pe când jos monahii își făceau de cap după voia lor. În galeria deschisă, norodul aplauda sentința dată bărbierului și-și râdea de plânsul lui, încântat că urma alt osândit. Inchizitorul și-a consultat iar foile, s-a uitat la mine și le-a mai controlat o dată. Soarele cădea ca plumbul pe estradă, iar umerii îmi ardeau sub etamina din care era croit *sambenito*. Inchizitorul și-a adunat, în cele din urmă, foile și s-a dus domol spre pupitru, înfumurat și mulțumit de sine, bucurându-se de emoția pe care o trezea. M-am uitat la *fray* Emilio Bocanegra, care, nemișcat pe gradene, cu sinistra-i sutană negru cu alb, își savura triumful. M-am uitat și la Alquézar în lojă, fățarnic, crud, cu crucea Ordinului de Calatrava, pe care pieptul lui o necinstea. Cel puțin, mi-am zis – asta îmi era, pe Sfântul Dumnezeu, singura mângâiere –, nu l-ați putut aduce aici și pe Alatriste.

Inchizitorul ajunsese în fața pupitrului, domol, ceremonios, gata să-mi strige numele. Atunci, un cavaler colbuit, îmbrăcat în negru, s-a năpustit în loja secretarilor regali. Purta haine de drum, cizme înalte de călărie, pătate cu noroi, pinteni și părea să fi călărit fără răgaz, omorând câte un cal la fiecare poștă. Cu o mapă de piele în mână, s-a dus drept la secretarul regal. Au schimbat câteva vorbe și Alquézar, luând mapa nerăbdător, a deschis-o și a aruncat o privire în ea, apoi a privit rând pe rând la mine, la *fray* Emilio Bocanegra și iar la mine. Cavalerul îmbrăcat în negru s-a întors și, în sfârșit, l-am

recunoscut. Era don Francisco de Quevedo.

• 10 • Ultima răfuială

Rugurile au ars toată noaptea. Gloata a rămas până târziu, spre zori, în Puerta de Alcalá, chiar și când din osândiți nu mai rămăseseră decât oase arse, scântei și scrum. Din văpăile strălucitoare suiau coloane de fum de un roșu cenușiu, pe care palele de vânt le răsuceau uneori, ducând mulțimii duhoarea puternică, acră, de lemn și carne arsă.

Tot Madridul era acolo: de la preacinstitele neveste, hidalgii gravi și oamenii respectabili, la norodul cel mai mișel. Șmecherașii făceau zarvă, alergându-se în jurul jarului înconjurat de alguazili. Nu lipseau nici vânzătorii ambulanți, nici cerșetorii, toți își umpleau buzunarele. Actul li se părea tuturor – ori, cel puțin, așa arătau – sfânt și limpede. Spania nefericită, dispusă, în iureșul petrecerilor, al unui *Te Deum* ori al rugurilor splendide, să uite mereu că era prost guvernată, că pierduse flota din Indii și fusese înfrântă în Europa își era încă o dată credincioasă sieși.

— E respingător, a zis don Francisco de Quevedo.

Marele scriitor satiric era, așa cum v-am mai lămurit, domniile voastre, cum nu se putea mai catolic, în spiritul veacului și patriei lui, dar își tempera pornirile grație culturii adânci și umanismului neîntinat. În acea noapte stătea neclintit, încruntat și privea în foc. Osteneala călătoriei în goana calului i se pusese pe chip și în voce; deși în glas oboseala îi părea veche de veacuri.

— Biata Spanie, a adăugat în șoaptă.

Un rug s-a prăbușit sfârâind, într-un nor de scântei, luminând, lângă poet, chipul împietrit al căpitanului Alatriste. Gloata a izbucnit în aplauze. Văpăile roșietice luminau până departe zidurile singuraticilor augustini și, lângă noi, sulița din piatră de la răscrucea drumeagurilor spre Vicálvaro și Alcalá, unde cei doi prieteni stăteau oarecum retrași. Erau acolo încă de la început și tăifăsuiau liniștit. Dar au tăcut când, după ce călăul a strâns de trei ori funia în jurul gâtului Elvirei de la Cruz, vreascurile și lemnele au trosnit sub leșul bietei novice. Dintre toți osândiții, numai preotul fusese ars de viu; rezistase bine până aproape de sfârșit, refuzând să se spovedească monahului care îl urmărea și înfruntând prima flacără cu o liniște reținută. Păcat că la sfârșit, cu flăcările până la genunchi – l-au ars

încet-încet, cu milă, ca să-i dea timp să se căiască – s-a cam pierdut cu firea și, la capătul supliciului, urla ca din gură de șarpe. Dar să se știe: în afară de Sfântul Laurențiu, nimeni nu-i perfect pe rug.

Don Francisco și căpitanul Alatriste vorbiseră mult și amănunțit despre mine; dar la acele ceasuri eu dormeam sfârșit și în cele din urmă liber, în casa noastră din Calle del Arcabuz, mămos îngrijit de Caridad Lebrijana, dormeam profund, de parcă simțeam nevoia – așa cum și trebuia – să fac din peripețiile ultimelor zile doar un simplu coșmar. La lumina rugurilor din Puerta de Alcalá, poetul îi istorisise în amănunt căpitanului călătoria lui grăbită și riscantă în Aragon.

Pista oferită de favorit fusese aur curat. Cele patru vorbe ticluite de don Gaspar de Guzmán la Prado – *Alquézar. Huesca. Cartea verde* – erau de ajuns ca să-mi salveze viața, legându-l de mâini și de picioare pe secretarul regal. Alquézar era numele nu doar al dușmanului, ci și al satului aragonez unde se născuse și spre care gonise don Francisco de Quevedo, lăsând lați unul după altul caii de poștă (unul chiar la Medinaceli) pe drumul regal, într-o încercare disperată de a întrece timpul. Cât despre cartea verde, numită și a daniilor și privilegiilor, căci așa li se spunea cataloagelor, listelor și registrelor de familie de care dispuneau ele ori parohiile, ea vorbea despre strămoși. De cum a ajuns la Alquézar, folosindu-și numele vestit și paralele dăruite de contele de Guadalmedina, don Francisco a izbutit să-și bage nasul în arhivele locale. Spre surpriza lui, și-a găsit în ele ușurarea și bucuria, căci i-au confirmat ceea ce contele de Olivares știa deja, grație propriilor limbi: Luis de Alquézar avea și el sângele spurcat, fiindcă genealogia lui înregistra – ca pentru aproape jumătate din spanioli, de altfel – o ramură evreiască despre care actele confirmau că se convertise prin 1534. Strămoșii evrei anulau hrisoavele de cavaler ale secretarului regal; dar, când până și dovezile de sânge nespurcat se cumpărau, cu prețul cuvenit pentru fiecare bunic, totul fusese perfect dat uitării când se adunaseră probele și se alcătuiseră dosarele necesare pentru ca Luis de Alquézar să acceadă la gradul de înalt funcționar al Curții. Cum era și cavaler al Ordinului de Calatrava, care nu admitea decât bărbați care se dovediseră a fi creștini din moși-strămoși și ai căror străbuni nu se înjosiseră practicând meșteșuguri manuale, documentele calpe și practicile corupte erau flagrante. Dezvăluirea veștii (un simplu sonet de-al seniorului de Quevedo ar fi fost de ajuns), întărită de cartea verde pe care poetul o târguise de la parohul din Alquézar pe o punguță frumușică, doldora

de scuzi din argint, îi putea lua secretarului regal cinstea, sutana Ordinului de Calatrava, funcția de la Curte și cea mai mare parte a privilegiilor de hidalg și cavaler. Firește, Inchiziția, *fray* Emilio Bocanegra și însuși Olivares erau la curent; dar în lumea noastră lacomă, ipocrită și falsă, sus-pușii, vulturi care trăiesc cu stârvuri, invidioșii, lașii și canaliile se acoperă îndeobște unii pe alții. Atoateștiutorul, care i-a făcut, a tunat și i-a adunat dintotdeauna, lucru foarte pe gustul lor în nefericita noastră Spanie.

— Mare păcat că nu i-ai văzut fața, căpitane, când i-am arătat cartea verde – osteneala poetului se vădea în vocea răgușită; încă mai purta hainele de călătorie colbuite și pintenii pătați cu sânge. Luis de Alquézar s-a făcut mai alb ca foile pe care i le-am pus în mâini, apoi mai roșu ca flăcările, și m-am temut de o dambla. Dar trebuia să-l scot pe Íñigo de acolo, așa că m-am sprijinit nițel și am zis nerăbdător: „Domnule secretar regal, nu-i timp de taclale. De nu oprești judecata băiatului, ești pierdut” Ce mai, nici măcar n-a încercat să se târguiască. Marele nemernic a priceput la fel de bine cum știe că într-o zi toți vom da socoteală în fața Atotputernicului.

Era foarte adevărat. Înainte ca grefierul să-mi fi spus numele, cu îndemânarea care îi dovedea multele calități de secretar regal ori ce era, Alquézar ieșise din lojă ca glontele din muschetă și se oprise drept în fața uluitului *fray* Emilio Bocanegra, cu care schimbase iute și în șoaptă niscaiva vorbe. Pe fața dominicanului am citit pe rând uimire, iritare și furie; ochii lui răzbunători l-ar fi fulgerat pe poet, dacă lui don Francisco de Quevedo, ostenit de călătorie, cu gândul doar la primejdia care încă mă mai păștea și hotărât să meargă până în pânzele albe, chiar atunci și în gura mare, i-ar fi păsat măcar cât de-o ceapă degerată de toate privirile ucigașe din lume. La urmă, ștergându-și sudoarea cu năframa, palid iar, de parcă bărbierul îi luase, conștiincios, sânge, Alquézar s-a întors încet în lojă, la poet. În sfârșit, seniorul de Quevedo a văzut peste umăr cum mai în spate, lângă inchizitori, cutremurat încă de ciudă și furie, *fray* Emilio Bocanegra chema copistul; acesta l-a ascultat câteva clipe cu mare respect, a luat foaia de pe care se pregătea să-mi citească sentința și a pus-o deoparte, arhivând-o pe veci.

•

Alt rug s-a prăbușit cu zarvă mare, iar ploaia de scântei a inundat bezna, ațâțând vâlvătăile care îi luminau pe cei doi bărbați. Diego Alatriste nu se clintise de lângă poet, nici nu-și luase privirile de la

flăcări. Sub borul pălăriei, cu mustața mare și nasul acvilin, fața lui, slăbită de osteneală și de rana nouă de la șold, care, deși nu era gravă, îl durea, părea și mai slabă.

— Păcat că n-am ajuns la vreme s-o salvez, a șoptit don Francisco.

A arătat rugul cel mai apropiat, parcă stânjenit de soarta Elvirei de la Cruz. Nu pentru el, nici pentru căpitan, ci pentru tot ce-o adusese aici pe biata fată, nimicindu-i familia. Stânjenit, poate, și de țara unde îi fusese menit să trăiască: haină, orbitoare în mărirea-i stearpă, dar indolentă și josnică în viața de zi cu zi, de care calitatea lui de om de nădejde și stoica lui resemnare, demnă de Seneca și foarte sincer creștinească, nu izbuteau să-l mângâie. Fiindcă dintotdeauna a fi lucid și spaniol a însemnat o droaie de amărăciune și prea puține speranțe.

— Oricum, a hotărât seniorul de Quevedo, asta a fost voia Domnului.

Diego Alatriste nu și-a dat imediat cu părerea. Voia Domnului sau a necuratului, oricine-ar fi fost, el continua să tacă, privind poterașii, rugurile și gloata pe fondul vâlvătăilor. Încă nu voise să vină la mine, pe Calle del Arcabuz, deși seniorul de Quevedo și, mai apoi, Martín Saldaña, pe care îl căutaseră toată după-amiaza, îi spuseseră că, pentru moment, n-avea de ce să se teamă. Totul părea făcut cu atâta discreție, că nici măcar de mardeiașul mort pe ulicioară nu se aflase; nimeni n-avea vești nici despre înjunghierea lui Gualterio Malatesta. Așa că, de cum îi oblojiseră rana la spițeria lui Fadrique Chiorul, Alatriste plecase cu don Francisco la rugurile din Puerta de Alcalá; rămăsese acolo, lângă poet, până când, în jarul rugului ei, din Elvira de la Cruz nu mai rămăseseră decât scrum de oase și cenușă. O clipă, căpitanul crezuse că-l zărea iar în mulțime pe Jerónimo de la Cruz, ori cel puțin umbra fantomatică a fratelui mai mare, singurul supraviețuitor al familiei nimicite; dar bezna și gloata se închiseseră pe loc peste chipu-i mascat, dacă fusese într-adevăr el.

— Nu, a zis în cele din urmă Alatriste.

Vorbise cu atâta întârziere, că don Francisco nici nu se mai aștepta să-l audă, și s-a uitat la el amuzat și surprins, încercând să-și dea seama la ce se referea. Căpitanul a continuat să privească focul, nepăsător; abia mai târziu, după altă pauză lungă, s-a întors domol către seniorul de Quevedo:

— Dumnezeu n-are nimic de-a face cu asta.

Spre deosebire de ochelarii poetului, în ochii lui albaștri-verzui nu

lucea lumina rugurilor: păreau mai curând două bălți limpezi de apă înghețată. Ultimele vâlvătăi făceau umbrele și luminile roșietice să danseze pe profilu-i taciturn, ascuțit ca tăișul stiletului.

•

Mă făceam că dorm. Caridad Lebrijana stătea la căpătâiul patului în care mă culcasem după cină și după baia fierbinte făcută într-un lighean adus din speluncă; mă veghea, cârpind lenjeria căpitanului la flacăra lumânării. Cu ochii închiși, mă bucuram de căldura patului, într-o plăcută somnolență care, printre altele, îmi îngăduia să nu răspund la întrebări și să nu vorbesc pentru nimic în lume de ultima pățanie, la care, de cum mă gândeam, căci nu puteam să uit groaznicul *sambenito*, mă și copleșea rușinea. Căldura cearșafurilor, buna tovărășie a Lebrijanei, faptul că mă știam iar între prieteni și, mai ales, putința de a sta liniștit, cu ochii închiși, pe când lumea de care uitasem dădea roată afară, mă cufundau într-un somn aidoma fericirii; una și mai mare la gândul că nimeni, în temniță, nu-mi smulsese nicio vorbă care să-l poată incrimina pe Diego Alatriste.

N-am deschis ochii când i-am auzit pașii pe scară, nici când, cu un țipăt înăbușit, Lebrijana a scăpat lucrul pe podea și i s-a aruncat în brațe. Am ascultat șoaptele reținute, sunetul câtorva sărutări în tavernă, murmurul de protest al oaspetelui, noi șușoteli și, în cele din urmă, zgomotul ușii închise și pașii care coborau scara. Mă credeam singur când, după o lungă tăcere, cizmele căpitanului au sunat iar pe podea, apropiindu-se de pat și oprindu-se lângă mine.

Eram gata-gata să deschid ochii, dar n-am făcut-o. Știam că mă văzuse în piață, acoperit de oprobriu, printre osândiți. Nu puteam uita că, nedând ascultare poruncilor lui, mă lăsasem prins ca prostănacul în noaptea când atacaseră mănăstirea benedictinelor. Ce mai, încă nu eram în stare să-i înfrunt întrebările ori reproșurile, nici tăcerea din priviri. Așa că nu m-am clintit și am continuat să respir regulat, făcându-mă că dorm.

Mult timp nu s-a petrecut nimic. Firește, mă privea la flacăra lumânării pe care Lebrijana o lăsase aprinsă. Nu se auzea niciun zgomot, nici răsuflarea lui, nimic-nimic. Dar, tocmai când începusem să mă îndoiesc că era într-adevăr acolo, i-am simțit mâna, palma aspră mi s-a pus o clipă pe frunte, cu o duioșie caldă, neașteptată. A ținut-o nițel așa, liniștit, apoi a luat-o brusc. Am auzit cum se depărta, deschidea dulapul din perete, lovea un pahar de o garafă cu vin și hârșâia un scaun, trăgându-l pe podea.

Am deschis precaut ochii. În lumina slabă din odaie, am văzut că Diego Alatriste își scosese pieptarul, hainele și spada; stătea la masă și bea tăcut. Vinul gâlgâia ori de câte ori își turna în pahar, iar el bea pe îndelete, metodic, de parcă n-avea nimic altceva de făcut pe lume. Flacăra gălbuie zăbovea pe pata nespus de luminoasă a cămășii, pe racursiul feței, pe părul retezat scurt și pe mustața țeapănă de soldat. Tăcut și nemișcându-se decât ca să bea, stătea cu geamul deschis, prin care se insinuau, în negură, acoperișurile și coșurile de fum din jur. Printre ele licărea o singură stea, liniștită, mută, rece. Alatriste privea, încăpățânat, în gol ori își vedea năzăririle hoinărind în beznă. Îi știam bine ochii tulburi de vin și eram în stare să-i ghicesc fără strădanii: absenți și albaștri-verzui. La cingătoare, unde bandajele musteau de sânge, o pată creștea domol, întinzându-se pe cămașă. Părea resemnat și singur ca steaua ce clipea afară, în noapte.

•

Două zile mai târziu, soarele strălucea pe Calle de Toledo, lumea era iar mare și plină de speranțe, iar tinerețea îmi dădea ghes. Stăteam în pragul Tavernei Turcului, copiam caligrafic ceea ce Licențiatul Calzas îmi aducea din Plaza de la Provincia și priveam iar viața cu încrederea și puterea de a mă reface după puzderia de nenorociri, grație sănătății perfecte și tinereții. Din când în când, ridicam ochii la zarzavagioaicele de la tarabele de pe cealaltă parte a uliței, la găinile care ciuguleau resturi, la micile haimanale care se alergau printre grajduri și la trăsurile în trecere, ori ascultam susurul vorbelor din speluncă. Eram cel mai mulțumit puști de pe lume. Chiar și stihurile pe care le copiam mi se păreau cele mai frumoase ticluite vreodată:

Ochii mi-i va închide cea de pe urmă
umbră ce-mi aduce ziua luminoasă
și sufletul mi-l va elibera, bucuroasă
să-și vadă viu dorul ce nu se curmă.

Erau de don Francisco de Quevedo și mi se păruseră într-atât de fermecătoare când le recitase fără ifos, între două duști de San Martín de Valdeiglesias, că n-am șovăit nicio clipită și i-am cerut îngăduința de a le copia cu cele mai elegante litere pe care le știam. Don Francisco era înăuntru, cu căpitanul și ceilalți: Licențiatul, Pérez Diaconul, Juan Vicuña și Fadrique Chiorul, și sărbătoreau cu toții, cu

o ciutură de vin din cel mai bun, cu cârnați și pastramă sărată și uscată de iepure, deznodământul fericit al pățaniei mele, despre care nimeni nu sporovăia pe față, dar pe care toți o țineau bine minte. Toți îmi mângâiaseră părul ori mă sărutaseră drăgăstos, pe măsură ce soseau la crâșmă. Don Francisco îmi adusese un volum de Plutarh, ca să am pe ce să învăț să citesc, Diaconul un rozariu din argint, Juan Vicuña o pafta de bronz, pe care o purtase în Flandra, iar Fadrique Chiorul – care făcea parte mai curând din confreria avarilor, fiind prea puțin dornic de cheltuieli – o uncie dintr-un leac de la spițerie, foarte potrivit, zicea, ca să sporească sângele și să reînflorească bujorii în obrajii unui puști care, ca mine, trecuse nu de mult prin atâtea chinuri. Eram deci băiatul cel mai cinstit și mai fericit din toate Spaniile, când, muind în călimară una dintre bunele pene de gâscă ale Licențiatului Calzas, am continuat:

Dar nu de astă parte a apei late
îmi va rămâne flacăra, unde ardea
să calce știe legea, de e rea,
și poate să străbată ape înghețate.

Când am ajuns la acest vers, am ridicat iar privirea, mâna mi-a rămas în aer și un strop de cerneală a căzut, ca o lacrimă, pe pergament. Urcând pe Calle de Toledo, se apropia trăsura bine cunoscută, neagră, fără blazon pe portieră, iar surugiul morocănos dădea bice celor două catârce. Parcă într-un vis nelămurit, am pus molcom deoparte foaia, pana, călimara și nisiparnița și m-am ridicat în picioare, nespus de liniștit, ca și cum trăsura era o nălucă pe care orice gest prost calculat ar fi putut-o șterge de pe fața pământului. Careta a ajuns în dreptul meu cu ferestruica deschisă și perdelușele trase; înăuntru erau o mână albă, perfectă, câteva bucle bălaie în tirbușon și ochii de culoarea cerului, așa cum i-a pictat Diego Velázquez, ai copilei care fusese gata să mă ducă la moarte. Trăsura a trecut prin fața Tavernei Turcului, iar Angélica de Alquézar mi s-a uitat drept în ochi; și, pe legea mea, mi-a înfiorat șira spinării și mi-a oprit în loc inima vrăjită, care îmi bătea gata să-mi iasă din piept. Așa că, fără să stau pe gânduri, am dus o mână la piept, părându-mi rău din tot sufletul că nu purtam lănțișorul de aur cu amuletă pe care mi-l dăruise, osândindu-mă la moarte. Și care, de n-ar fi pus Sfântul Oficiu mâna pe el, jur pe sângele Mântuitorului că ar fi continuat să-

mi strălucească mândru pe piept.

Angélica mi-a prins gestul. Surâsul drăcesc pe care îl adoram i-a luminat buzele. Și-a purtat la ele vârfurile a două degete, atingându-le cu un soi de sărut. Calle de Toledo, Madridul și lumea toată au devenit delicioasa armonie care m-a făcut să mă simt, spre bucuria mea, viu.

•

Am rămas neclintit în picioare încă o droaie de vreme după ce careta se făcuse nevăzută în susul uliței. Apoi am luat o pană nouă, am ascuțit-o pe pieptar și am terminat de copiat sonetul lui don Francisco:

Suflet ce într-un zeu ai stat întemnițat,
vene care atâtea focuri ați hrănit,
esențe care-ntru glorie v-ați consumat,

trupul vă lasă, dar el nu v-a părăsit,
sunteți cenușă, dar sensul l-ați păstrat;
pulbere-apoi, dar una care a iubit.

•

Se înnopta, dar încă nu trebuia să aprindem vreo lampă, era lumină destulă. Posada del Lansquenete, hanul infanteristului german, era pe o uliță jegoasă, urât mirositoare și prost numită Calle de la Primavera, a primăverii, nu departe de Fuente de Lavapies, mahalaua unde găseai crâșmele și bodegile cele mai mizere, ca și bordelurile cele mai ticăloase din Madrid. Frânghii cu rufe puse la uscat se întindeau de-a latul uliței, iar între ferestre auzeai cum tăifăsuiau vecinii și urlau câinii. În pridvor se grămădise bălegar de cai și de catâri, iar Diego Alatriste a trebuit să-și ferească cizmele de murdărie când a intrat într-un patio care aducea mai mult a ogradă, unde un car hârbuit, fără roți, stătea cu osiile goale pe niște pietre. S-a orientat rapid, a luat-o pe scară și a urcat vreo treizeci de trepte, printre picioare i s-au prelins la voia întâmplării vreo trei-patru mâțe, apoi a ajuns la ultimul cat, fără să-l deranjeze nimeni. A cercetat ușile galeriei. Dacă spusele lui Martín Saldaña nu greșeau, era ultima odaie pe dreapta, chiar în colțul coridorului. S-a dus acolo, străduindu-se să nu facă zgomot, acoperindu-și cu pelerina pieptarul din piele de bivol și pistolul. În acea parte a casei n-auzea decât gunguritul porumbeilor pe streșini. De la catul de jos suia miros de tocană. Departe, o

slujnică fredona ușor. Alatriste a stat în loc, a aruncat o privire, căutând o cale de retragere, s-a asigurat că spada și jungherul îi erau la locul lor, a scos pistolul de la cingătoare, i-a controlat încărcătura și a tras cocoșul cu degetul mare. Venise ceasul să încheie și ultima socoteală. Și-a trecut două degete peste mustață, și-a descopciat capa și a deschis ușa.

Odaia era mizeră. Duhnea a închis și a singurătate. Pe masă, printre rămășițe de bucate, foșgăiau gândacii de bucătărie sculați cu noaptea în cap, așijderea celor care, după luptă, se pun pe jaf. Mai erau și două butelci goale, o garafă cu apă și căni ciobite, haine jegoase pe un scaun, un pieptar, o pălărie și o pelerină, toate negre, agățate pe perete. Și un pat cu o spadă la căpătâi. Lângă ea stătea Gualterio Malatesta.

Firește că, dacă italianul ar fi făcut chiar și cel mai mic gest de uimire, Alatriste ar fi descărcat în el, fără să-i fi spus măcar „ai grijă”, pistolul pe care îl ținea la îndemână. Dar Malatesta a continuat să privească spre ușă, de parcă îi venea greu să-și recunoască oaspetele, iar mâna dreaptă nici nu s-a clintit să ia pistolul, care zăcea și el printre cearșafuri. Stătea cu capul pe pernă, iar fața îngrozitoare îi arăta cumplit, slăbită de suferință și cu barba nerasă de trei zile: deasupra sprâncenelor umflate avea o rană prost închisă, sub falca stângă o oblojeală murdară, iar mâinile și chipul îi erau palide, cenușii. Avea torsul despuiat și bandajat, cu sângele uscat pe fețe, iar după petele brune, Alatriste a socotit că avea cel puțin trei răni. Sărea în ochi că, în încăierarea de pe ulicioară, ucigașul năimit se alesese cu ce era mai rău.

Continuând să-l țintuiască cu pistolul, căpitanul a închis ușa în spatele lui și s-a apropiat de pat. Dușmanul părea să-l fi recunoscut în sfârșit, căci licărul ochilor, întețit de febră, devenise mai puternic; mâna lui făcea slabe încercări să apuce pistolul. Alatriste i-a dus țeava armei la două degete de cap, dar Malatesta era prea sfârșit ca să replice. Negreșit, pierduse o droaie de sânge. După ce a priceput că se străduia zadarnic, s-a mărginit să ridice nițel capul afundat în pernă și, de sub mustața italienească, foarte neîngrijită acum, i s-a ițit zâmbetul primejdios, cunoscut de căpitan pe propria-i piele. Ostenit, firește. Crispat de durere. Dar tot strâmbătura fără pereche cu care Malatesta părea întotdeauna dispus să scape cu viață ori să ia drumul iadului.

— Haida-de, a șoptit. Dar ăsta-i chiar căpitanul Alatriste.

Avea vocea înfundată și slabă, dar vorbele ferme. Ochii negri, febrili, îl pironeau pe nou-venit, indiferenți la țeava pistolului îndreptat spre el.

— După câte văd, a continuat italianul, faci caritate și vizitezi bolnavi.

Râdea printre dinți. Căpitanul i-a înfruntat o clipă privirea și a dat deoparte pistolul, rămânând însă cu degetul pe trăgaci.

— Sunt un bun catolic, a răspuns, glumeț.

Râsul scurt și sec al lui Malatesta, ca un scrâșnet, a crescut auzindu-l, dar s-a stins într-un acces de tuse.

— Așa se zice, a încuviințat când și-a revenit. Așa se zice. Deși în ultimele zile ai fost și nu prea – a continuat să înfrunte privirea căpitanului și apoi, cu mâna cu care nu putuse apuca pistolul, a arătat ulcica de pe masă. Nu te superi dacă te rog să-mi dai nițică apă? Ai să te poți făli și că ai dat de băut unui însetat.

Alatriste l-a privit scurt și s-a dus ușurel după apă, fără să-l piardă din ochi. Malatesta a băut lacom de două ori, privindu-l peste ulcică.

— Ai venit să mă răpui pur și simplu, a întrebat, ori aștepți să-ți dau mai întâi amănunte despre ultimele mele treburi?

Pusese ulcica deoparte și-și ștergea fără putere gura cu dosul palmei. Zâmbea ca un șarpe prins în cursă: primejdios până la ultima suflare.

— N-am nevoie să-mi zici nimic – Alatriste a dat din umeri. Totu-i prea limpede: cursa de la mănăstire, Luis de Alquézar, Inchiziția. Totul.

— La naiba. Atunci ai venit să mă ucizi și gata.

— Așa-i.

Malatesta a cercetat situația. Nu părea să fie prea promițătoare.

— Așadar, faptul că n-am nimic nou pentru domnia ta îmi scurtează viața, a zis.

— Mai mult sau mai puțin – acum zâmbea căpitanul, dur și cu primejdie. Deși am să-ți fac onoarea de a crede că nu ești un palavragiu.

Malatesta a oftat nițel și s-a mișcat, pipăindu-și bandajele.

— Foarte cavalerește din partea domniei tale, a spus, arătând resemnat spre spada atârnată la căpătâiul patului. Păcat că nu-s mai sănătos, ca să răspund atâtor finețuri, scutindu-te să mă răpui în pat ca pe-un câine. Dar ai mânuit bine spada alaltăieri, pe ulicioară.

S-a mișcat iar, încercând să se așeze mai bine. Nu părea să-i poarte

lui Alatriste mai multă pică decât cerea meseria. Dar ochii lui negri și febrili continuau să stea în gardă, urmărindu-l.

— Firește… Se spune că băiatul și-a salvat pielea. E adevărat?

— Da.

Surâsul s-a lățit pe fața ucigașului năimit.

— Îmi face mare plăcere, pe legea mea. Băiatul e curajos. Să-l fi văzut noaptea, la mănăstire, încercând să mă țină la distanță cu jungherul. Să fiu spânzurat, dacă mi-a făcut plăcere să-l duc la Toledo, cu atât mai puțin cu cât știam eu ce știam. Dar asta-i. Cine plătește poruncește.

Zâmbetul îi devenise viclean. Privea din când în când pieziș la pistolul rămas tot între cearșafuri; căpitanul n-a mai avut nicio îndoială că l-ar fi folosit dacă i s-ar fi oferit ocazia.

— Mare fecior de lele mai ești, nemernicule, i-a spus.

Celălalt s-a uitat la el cu o uimire care părea sinceră.

— Pe toți dracii, căpitane. Cin' te-aude te ia drept o măicuță franciscană.

Au tăcut. Tot cu degetul pe trăgaci, Alatriste a privit pe îndelete în jur. Locuința lui Gualterio Malatesta îi amintea prea bine de a lui, așa că nu-i era indiferentă. Într-un anume fel, italianul avea dreptate. Nu erau chiar atât de departe unul de celălalt.

— Chiar nu te poți mișca din pat?

— Pe legea mea că nu – Malatesta s-a uitat iar atent la el. Ce-i? Cauți un pretext? – alb și crud, surâsul i s-a lățit iar pe față. Dacă ți-e cu folos, îți pot spune povești despre oamenii pe care i-am răpus la iuțeală, fără să le las vreme să zică nici măcar „Doamne ferește". Treji și adormiți, prin față și pe la spate, mai mult pe la spate decât prin față. Așa că nu-mi veni acum cu mustrări de conștiință – surâsul a lăsat loc unui râs subțirel printre dinți, care scârțâia, trecând printre ei. Domnia ta și cu mine suntem din aceeași breaslă.

Alatriste a privit spada dușmană. Garda ei din oțel avea tot atâtea urme de lovituri și ciobituri ca și a lui. Totul e la voia întâmplării, și-a spus. Depinde cum cad zarurile.

— Ți-aș fi foarte recunoscător dacă ai încerca să pui mâna pe pistol ori pe spada aceea, a sugerat.

Malatesta l-a pironit cu privirea, înainte de a refuza, dând încet din cap.

— Nici vorbă. Mă poți face franjuri, dar nu-s ciung. Dacă vrei să mă trimiți pe cealaltă lume, apasă pe trăgaci și terminăm în doi timpi

și trei mișcări. Cu oleacă de noroc, la ora cinei sunt în iad.

— Nu-mi place să mă joc de-a călăul.

— Atunci du-te la plimbare. Sunt prea slab ca să pot trăncăni.

Și-a sprijinit iar capul pe pernă, a închis ochii, fredonând tiruri-ta-ta, și a părut să nu-i mai pese de nimic. Alatriste a rămas în picioare, cu pistolul în mână. Prin fereastră, auzea bătăile ceasului la o biserică din depărtare. În cele din urmă, Malatesta n-a mai fluierat. Și-a trecut mâna peste sprâncenele umflate, apoi peste fața ciupită de vărsat și cicatrice și s-a uitat iar la căpitan.

— Ei? Te-ai hotărât?

Alatriste n-a răspuns. Totul friza grotescul. Nici chiar Lope n-ar fi îndrăznit să scrie o asemenea piesă de teatru, ca nu cumva gloata care privea panarama în picioare să nu bată din picioare în *corral*. S-a apropiat puțin de pat, cercetând rănile dușmanului. Arătau și miroseau urât.

— Nu-ți face iluzii, a zis Malatesta, încercând să-i ghicească gândurile. O să ies eu și din asta. Noi, ăștia din Palermo, suntem soi rău și ăsta nu piere.

Voia să-l omoare. Nu încăpea îndoială. Diego Alatriste voia să-l ucidă pe mișelul care pusese atât de grabnic în primejdie viața lui și a prietenilor lui; a-l lăsa cu viață era o adevărată sinucidere, ca și cum ai fi lăsat un șarpe veninos în odaia unde aveai de gând să tragi un pui de somn. Voia și trebuia să-l omoare pe Gualterio Malatesta; dar nu așa, ci înarmați și față în față, ascultându-i gâfâitul în luptă și horcăiala în agonie. Atunci s-a gândit că nu era nicio grabă, putea foarte bine să aștepte. La urma urmelor, oricât s-ar fi străduit și complăcut italianul să se compare cu el, nu erau chiar egali. Poate că erau în fața Domnului, a diavolului ori a oamenilor, dar nu în sinea lor, în afară de cum vedeau zarurile pe postav. Și de faptul că, de-ar fi schimbat rolurile, Malatesta l-ar fi ucis deja pe Alatriste; dar căpitanul stătea în loc, cu spada în teacă și degetul nehotărât pe trăgaciul pistolului.

Atunci s-a deschis ușa și s-a ivit în prag o femeie. Era încă tânără, purta o bluză și o fustă sărăcăcioase de culoarea cenușei. Ducea un coș cu cearșafuri curate și o damigeană cu poșircă și, zărind un străin în odaie, și-a înăbușit un strigăt și i-a aruncat lui Malatesta o privire speriată. Damigeana i-a căzut la picioare și s-a spart în împletitura de răchită. Nici nu s-a mișcat, nici n-a mai zis vreo vorbă, dar s-a uitat înspăimântată la ei. Diego Alatriste a știut, dintr-o privire, că nu se

temea pentru ea, ci pentru rănitul din pat. După toate altele, și-a zis ironic în sinea lui, chiar și șerpii au soață. Și se împerechează.

S-a uitat calm la muiere. Era slăbănoagă și vulgară. De o tinerețe ofilită, cu cearcănele de istov pe care doar un anume soi de viață le grămădește în jurul ochilor. „Fir-aș să fiu, parcă-i Caridad Lebrijana." Căpitanul a văzut poșirca din damigeana spartă, care se întindea ca sângele pe podea. A lăsat capul în jos, a tras grijuliu trăgaciul pistolului și l-a pus la cingătoare. A făcut-o încet, parcă temându-se să nu uite ceva ori gândindu-se altundeva. Fără să spună nimic și fără să întoarcă privirea, a dat ușurel femeia la o parte și a ieșit din odaia care duhnea a singurătate și înfrângere, foarte asemănătoare odăii lui și celorlalte locuri cunoscute de-a lungul vieții.

•

Ajuns în galerie, s-a pus pe râs și nu s-a mai oprit cât a coborât scările în uliță, încopciindu-și pelerina. Râdea ca și Malatesta lângă Palatul regal, în ploaie, când venise să-și ia rămas-bun de la mine după aventura celor doi englezi. Și așijderea celuilalt, râsul i-a sunat în urmă mult timp după ce plecase.

• Epilog •

„Războiul pare să se reaprindă în Flandra, și cei mai mulți ofițeri și soldați din Madrid au hotărât să plece odată cu oștile, văzând că aici nu prea e treabă, iar acolo nu lipsesc deloc ocaziile de a face prăzi de război și a obține beneficii. Acum patru zile, a plecat regimentul de infanterie din Cartagena, cu cufere și stindarde cu tot; așa cum bine știe înălțimea ta, regimentul a fost refăcut după ce fusese decimat fără milă acum doi ani, în acea zi, la Fleurus. Aproape toți sunt veterani, și așteptăm de la ei mari înfăptuiri în provinciile răsculate.

În altă ordine de idei, ieri, luni, a fost răpus în chip misterios capelanul adoratoarelor benedictine, *padre* Juan Coroado. Preotul aparținea unei cunoscute familii portugheze, era băiat bun, chipeș la înfățișare și recunoscut pentru elocvența din amvon. Stătea, se pare, în poarta casei parohiale, când s-a apropiat de el un tânăr mascat care, fără să spună vreo vorbă, l-a străpuns cu spada. Se zvonește că ar fi fost o chestiune de fuste ori o răzbunare. Ucigașul n-a fost găsit.”

(Din Anunțurile lui José Pellicer[{23}])

Extrase din

Flori poetice ale câtorva spirite de la curtea noastră

Tipăritură din veacul al XVII-lea, fără subsol, păstrată în Secțiunea „Comitatul de Guadalmedina” de la Arhiva și Biblioteca Ducilor din Nuevo Extremo (Sevilla).

Licențiatul Salvador Cortes y Campoamor
Către Căpitanul Alatriste

Sonet

Cronicari și poeți, însuși Homer,
Soldate, azi îți cântă amintirea,
Dușmanii-or să se piardă iar cu firea
La gândul spadei ce-o aveai, din fier

Anvers, Ostende, Breda, negreșit
Uimite-au fost de faptele-ți de erou
Căci le-au trezit al armelor ecou
când pentru Rege viața ți-ai jertfit

Flamanzii, luteranii ce s-au răzvrătit,
Turcii și leii din pământul Bretaniei
Curajul tău măreț cu toții l-au simțit.

Să cânte cerul și pământul Spaniei
Isprăvile pe care le-a înfăptuit
Diego Alatriste, fulgerul pierzaniei!

Contele de Guadalmedina
Către un cleric dezmățat, foarte aplaudat la Curte

Décima

Nu pe reverendul uscat,
Pe tine, popă veștejit,
Bigotele te-au îndrăgit,
În jocul de-a statu-n pat;
Mătăuzul, am aflat,
Ți-e lovit de mâncărime,
Căci se bagă unde-i vine
Și stă țeapăn ziua-ntreagă;
Fiindu-i orice pizdă dragă
O sfințește cum se cuvine.

Presbiterul Villaseca
Contra locotenentului de alguazili
Martín Saldaña

Décima

Pe cinstea mea, senior Saldaña,
Că, deși mergi cu pas de bou,
De legea te cheamă din nou
Să potolești toată zâzania
Unei bătăi, eu știu că strania
Poveste fruntea ta o lămurește,
Iar arma rapid se oprește
În locotenentul umil
Fiindcă boul ajuns alguazil
Fără bătaie nu muncește.

(atribuit lui) Don Francisco de Quevedo, Care elogiază nevoia de prudență a tinerilor

Sonet

Pe zidul ’nalt, din piatră, fericit aburcă
Cel ce în tinerețea-nfloritoare crede.
Căci dorul îndărătnicia-i vede
Și cât primejdia de sus curaju-i urcă.

Dar, temerar, de aripi se încurcă
Și, Icar nou, spre soare se repede,
Se-apropie îndrăznește și viața-și pierde
În recele văzduh unde viteazul urcă.

E natural ca într-un piept de cavaler
O inimă doar marele ideal s-aleagă
Iar, tânăr, sângele să-l facă brav.

Dar gândul ne dezvăluie-un mister:
Cei curajoși să-și aibă mintea-ntreagă,
Căci înțeleptul mai mereu e brav.

Aprobare

Domnia ta îmi ceri să dau seamă de licența pe care o cere don Arturo Pérez-Reverte întru publicarea cărții pe care a intitulat-o *În numele sângelui nespurcat*, a doua dintre aventurile Căpitanului Alatriste. Mi-aș putea întări cu mare seriozitate laudele pentru dulceața stilului, bunul ritm al frazelor, elocvența dicției, perfecțiunea fabulei și chipul verosimil cum o conduce ori concepția ei plină de învățături, cu subtile lecții morale, avertismente și dezamăgiri care apar în carte pe sub hazul plăcut și distracția veselă; dar n-am să mai zic nimic, decât că-l întrece pe Horațiu când spune că *aut prodesse volunt*, *aut delectare poetae*, căci nu doar delectează, ci și învață, și amândouă peste poate, fapt pentru care, după umila părere a celui care subscrie, e spre lauda lui cea mai înaltă. Și toate fără să aducă atingere, nici să știrbească Sfânta Credință Catolică (dacă n-o citesc cei cu conștiința slabă de înger) și bunele moravuri. Drept care-s de părere să i se dea ceruta licență de tiparniță, căci așa Domnia Ta vei fi bine servit, autorul mulțumit și republica satisfăcută.

Datată în Zaragoza, în a treizecea zi a lunii iunie din anul 1997.

Dr. Alberto Montaner Frutos,
cavaler al ordinului Sfântului Eugen,
lector de învățături umaniste în
Studioul General al acestui oraș.

Sfârșitul părții a II-a din
Aventurile căpitanului Alatriste

virtual-project.eu

mastică

{1} Corridele, numite și *fiestas de toros*, aveau loc în piețele publice, amenajate ca arene. În epocă, majoritatea acestora aveau loc în Piaza Mayor. În secolul al XVII-lea lupta cu tauri nu era o profesie, ci un exercițiu cavaleresc. La asemenea lupte cei mai nobili cavaleri luau parte pe cal, ca să-și arate îndemânarea și, nu arareori, să aducă un omagiu doamnei inimii lor.

{2} Aceste lupte proveneau din turnirurile medievale și constau în întreceri între diferite cete de gentilomi de vază, călare, unii costumați în mauri și alții în creștini, care se înfruntau cu lănci din trestie (caña).

{3} Regiment de infanterie, tipic secolului al XVI-lea, compus din trei batalioane *piqueros* (sulițași), *arcabuceros* (archebuzieri) și *mosqueteros* (muschetari).

{4} Scriitorul baroc spaniol *Francisco de Quevedo y Villegas* (1580-1645) e cel mai reprezentativ conceptist spaniol, reprezentând estetica în care talentul baroc se dedică intensei căutări a jocurilor ingenioase, satirei, ironiei și burlescului. A scris poezie erotică, metafizică, morală, proză ascetică, politică, picarescă și lucrări polemice, dintre care se remarcă cele dedicate lui Góngora și școlii acestuia, unde critică estetica culterană *Los Sueños* (*Visurile*, 1627) este cea mai cunoscută lucrare a sa în proză.

{5} Omul politic spaniol Gaspar de Guzmán y Pimentel, conte de Olivares și duce de Sanlúcar la Mayor, conte-duce (1587-1645), a fost favoritul lui Felipe al IV-lea de Habsburg și, în această calitate, prim-ministru. Întreaga sa activitate a urmărit menținerea și extinderea imperiului spaniol în Europa.

{6} În limbajul teatral spaniol, casă, patio ori local destinate reprezentațiilor teatrale. Asemenea *corrales* s-au bucurat de mare popularitate în Spania secolului al XVII-lea. Erau îndeobște un patio dreptunghiular deschis și delimitat de zidurile din spate ale caselor vecine. Bărbații stăteau în picioare, iar femeile în *cazuela*, partea din spate. Balcoanele și ferestrele din zidurile înconjurătoare făceau oficiul de lojă.

{7} Organism central al administrației de stat castiliene de la sfârșitul secolului al XV-lea până în 1834, derivat din Consiliul Regal creat de Fernando al III-lea cel Sfânt și reformat (1480), cu acest nume, de către Regii Catolici.

{8} *Consejo de la Suprema y General Inquisición* a fost un tribunal ecleziastic, instanța supremă a proceselor intentate pentru delicte de credință, creată în 1483 la propunerea Regilor Catolici, care, deși oficial depindea de Sfântul Scaun, era în realitate controlată de monarhul spaniol. Și-a extins autoritatea asupra întregii Spanii, fapt unic pe vremea dinastiei de Austria. A fost desființat în 1820.

{9} *Teresa de Cepeda y Ahumada* (1515-1582) a fost o călugăriță carmelită și scriitoare mistică spaniolă sub numele de Sfânta Teresa de Jesús (Teresa lui Iisus). În 1614 a fost declarată fericită, iar în 1622 a fost canonizată de Papa Grigore al XV-lea. Numele său apare în calendarul catolic la 15 octombrie.

{10} Poetul spaniol *Luis de Góngora y Argote* (1561-1627) a fost în constant conflict literar cu contemporanii săi, Francisco de Quevedo și Lope de Vega. A scris teatru; partea cea mai importantă a operei sale o constituie poeziile (*romances*, *letrillas* și sonete). Opera sa fundamentală o constituie poemele *Fábula de Polifemo y Galatea* și *Las soledades*, poeme compuse în anii 1612-1613. După o eclipsă de două secole, influența sa literară se resimte din nou, datorită Generației de la 1927.

{11} Reprezentanții stilului literar baroc care – în opoziție cu conceptismul – a cultivat metaforele violente, aluziile obscure, hiperbolele exagerate, latinismele etc. Cel mai de seamă reprezentant al său a fost Luis de Góngora.

{12} Scriitorul spaniol *Gabriel Téllez*, supranumit *Tirso de Molina* (1584-1648), este unul dintre cei mai importanți dramaturgi ai Secolului de Aur spaniol. Opera sa a rămas fidelă tradiției lui Lope de Vega, pe care l-a depășit însă prin analiza mai profundă a psihologiei personajelor, mai ales a celor feminine. Autor foarte fecund (cca 300 de comedii), este cunoscut și astăzi pentru *Marta la piadosa* (*Marta cea pioasă*), *Don Gil de las calzas verdes* (*Don Gil de ciorap verde*) și mai ales pentru două piese de teatru cu conținut filosofic de mare importanță: *El burlador de Sevilla y el convidado de piedra* (*Don Juan și oaspetele de piatră*) și *El condenado por desconfiado* (*Condamnat pentru neîncredere*).

{13} Titlul original al capitolului coincide cu al unei cunoscute piese de teatru de Lope de

Vega: *El acero de Madrid*.

{14} Dramaturgul baroc spaniol *Pedro Calderón de la Barca* (1600-1681) a scris drame religioase, istorico-legendare, filosofice, mitologice, *autos sacramentales* și comedii de capă și spadă, dintre care cele mai celebre (a căror temă este onoarea) sunt *El alcalde de Zalamea* (*Primarul din Zalamea*) și *La dama duende* (*Doamna spiriduș*). Capodoperele sale sunt considerate dramele *La vida es sueño* (*Viața e vis*) și *El gran teatro del mundo* (*Marele teatru al lumii*).

{15} Tânără nobilă de care se îndrăgostise naratorul, Íñigo Balboa, în primul roman al seriei, *Căpitanul Alatriste*.

{16} În Madridul vechi, nu departe de Calle Mayor și biserica San Felipe, pe străzile Cava Alta, „crama de sus”, și Cava Baja, „crama de jos”, mai funcționează și azi taverne pitorești întreaga geografie „mitică” a seriei „Alatriste” e reală, figurând până și pe cel mai recent plan al Madridului.

{17} Răcoritoarele epocii, amestecuri de apă cu lichior de anason ori cu scorțișoară, se vindeau pe străzi.

{18} Joc de cărți: trei jucători primesc câte nouă cărți și câștigă cel care întrunește cele mai multe atuuri.

{19} Joc de cărți cu licitație.

{20} Joc de cărți la care câștigă cine însumează primul o sută de puncte.

{21} *Isabel de Bourbon* (Fontainebleau, 1603-Madrid, 1644), regină a Spaniei (1621-1644), fiica lui Henric al IV-lea al Franței și a Mariei de Medicis. Nu a intervenit aproape deloc în politică, dar a exercitat o oarecare autoritate ca guvernatoare a Madridului (1642).

{22} Madridul, ca sediu permanent al Curții, era și inima activității teatrale atât de divertisment, cât și ca petrecere sacramentală. Aici se reprezentau, la sărbătoarea Epifaniei (*Corpus*), cele mai celebre *autos sacramentales*. Pentru restul activității teatrale, existau în Madrid două teatre publice, Corral del Príncipe și Corral de la Cruz, cu reprezentații în aer liber, într-o curte interioară numită *patio* sau *corral*. Ferestrele caselor care formau această curte interioară erau amenajate ca niște loji pentru spectatorii cei mai iluștri, nobili și chiar familia regală și se numeau *aposentos* (locuri de stat), *rejas* (grilaje) ori *celosías* (jaluzele). Între octombrie și aprilie, reprezentațiile, care aveau loc doar duminica și în zilele de sărbătoare, începeau la ora 14:00 și se sfârșeau înainte de căderea serii. Primăvara și vara, spectacolele începeau chiar și la orele 15:00-16:00.

{23} Scriitorul spaniol José Pellicer (1602-1679) a fost consilier regal și cronicar onorific al Castiliei, Leon-ului (1624) și Aragon-ului (1640). A scris memorii, genealogie și poeme. Cea mai mare contribuție literară a sa o constituie *Lecciones solemnes a las obras de D. Luis de Góngora* (*Lecții solemne despre opera lui Don Luis de Góngora*, 1630).